

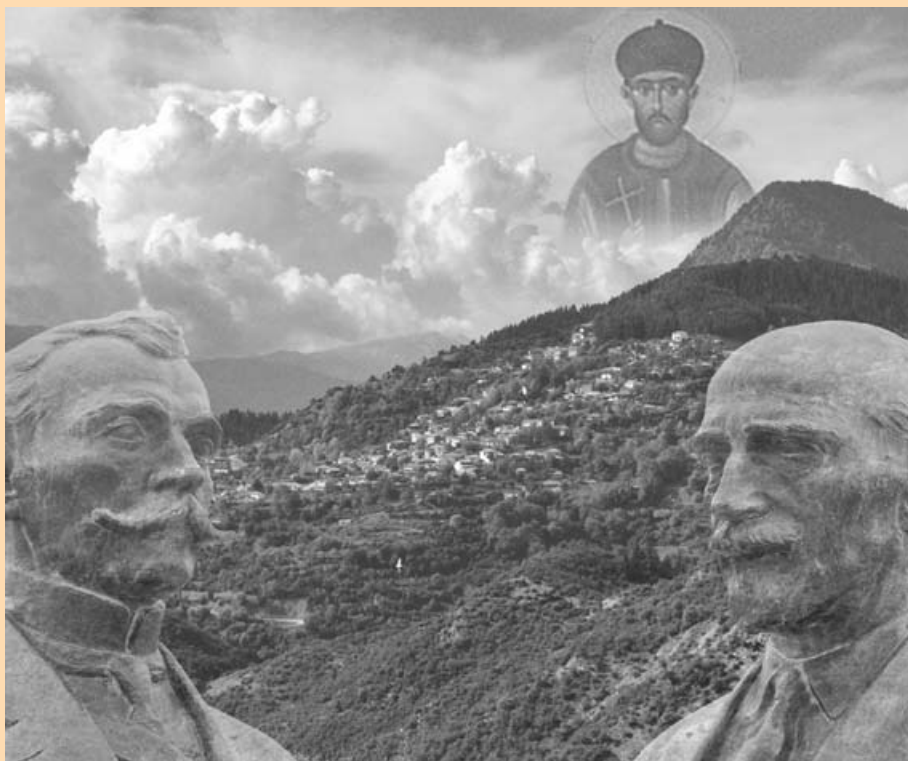

Κλεισθένους 17 - 105 52 Αθήνα

ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Αφιέρωμα στη Γρανίτσα

31

Περίοδος Ε' • Χρόνος 8ος • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

Χορηγός Έκδοσης: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΚΩΣΤΑ ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ , Γρανίτσα, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Δυτικής Ευρυτανίας.....σελ. 3 - 4	
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ , Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η Ημερίδα της Γρανίτσας (Δελτίο Τύπου)..... 4 - 7	
ΚΩΝ/ΝΟΥ Γ. ΦΟΥΚΑ , Γρανίτσα: Χθες και Σήμερα..... 8 - 13	
ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ , Η Αδελφότητα Γρανιτσιωτών Ευρυτανίας «Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ΜΙΧΑΗΛ» (Ιστορία, Δράση, Επιτεύγματα) 14 -19	
ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ , Πολιτιστικό Κέντρο Γρανίτσας20 - 21	
ΖΑΧΑΡΙΑ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ , Κοινοφελές Ίδρυμα Δημοσθένους και Ισμίνης Γούλα21 - 22	
ΚΩΝ/ΝΟΥ Γ. ΦΟΥΚΑ , Κάτω Ποταμιά Γρανίτσας.....22 - 23	
ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΚΚΑ – ΚΩΣΤΑ ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ , Οι αναφορές στη Γρανίτσα και την Ευρυτανία από τους Ζαχαρία Παπαντωνίου και Στέφανο Γρανίτσα στα Αναγνωστικά Βιβλία24 - 31	
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΓΟΥΛΑ , «Οι χωριανοί μου», απ' την εύθυμη πλευρά τους32 - 33	
ΜΙΧΑΛΗ ΣΤΑΦΥΛΑ , Η θεία-Νίκαινα.....34 - 36	
ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ , Μάθημα περί δικαιοσύνης.....36 - 38	
ΠΑΝΤΕΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ , Το Καμιόνι39	
ΜΙΧΑΛΗ ΣΤΑΦΥΛΑ , Επισημάνσεις40 - 41	
ΑΝΑΡΓΥΡΟΥ-ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΥΡΟΜΥΤΗ , Για το τραγούδι του Δημητρουλά42 - 43	
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΑΣΙΟΥ , Η Μάχη στο Κεφαλόβρυσο Καρπενεσίου και ο Θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη 8-9/8/182344 - 49	
ΜΙΧΑΛΗ ΣΤΑΦΥΛΑ – ΚΩΣΤΑ ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ , Παρουσίαση Βιβλίων Ευρυτάνων Συγγραφέων50 - 56	
ΝΙΚΟΥ ΖΩΡΟΓΙΑΝΝΙΔΗ , Νίκη Ζωρογιαννίδη (Μαργαρίτα Δαλμάτη) (Νεκρολογία)57 - 58	
ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ59 - 64	
Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ65 - 66	

Φωτογραφία Εξωφύλλου: Γεώργιος Τάσιος

Δημιουργία: Στέλλα Μπαλωμένου

Χορηγός Έκδοσης: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας

ΓΡΑΝΙΤΣΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Η Γρανίτσα, αναμφισβήτητα, είναι ένα από τα πιο όμορφα και τα πιο ιστορικά χωριά του Νομού Ευρυτανίας. Βρίσκεται στο ΒΔ τμήμα του Νομού μας, σε υψόμετρο 810 μ. και σε κατφορική πλαγιά της Λιάκουρας, δίπλα στον Γρανιτσιώτη ποταμό. Η θέα που ξανοίγεται μπροστά στον κάθε επισκέπτη της είναι μοναδική και ανεπανάληπτη. Αγναντεύει κανείς τις κορφές του Καλόγερου, της Φούρκας και πέρα, μακριά, το Μακρυνόρος και απολαμβάνει μια υπέροχη θέα...

Η Γρανίτσα σήμερα είναι η έδρα του Δήμου Απεραντίων. Στο ομώνυμο Δημοτικό Διαμέρισμα (534 κάτοικοι) περιλαμβάνονται και οι οικισμοί Άνω και Κάτω Ποταμιά και Αρμάμπελα. Είναι η έδρα Δημοτικού Σχολείου, Γυμνασίου, Λυκείου, Περιφερειακού Ιατρείου και άλλων υπηρεσιών, όπως ΕΛ.ΤΑ, Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Η., Πυροσβεστικού Σταθμού κ.ά.

Η ιστορία της Γρανίτσας, σύμφωνα με υπάρχοντα γραπτά στοιχεία, ανάγεται στα ύστερα βυζαντινά χρόνια. Στο χώρο της έχουν βρεθεί ισχυρά πολυγωνικά τείχη, δεν έχουν όμως γίνει κάποιες ανασκαπτικές εργασίες ή άλλες αρχαιολογικές έρευνες. Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας διατηρούσε 17 ναούς, οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν καταστραφεί. Στο επάνω μέρος του χωριού και στους πρόποδες του Προφήτη Ηλία υπήρχε μοναστήρι αφιερωμένο στα Εισόδια της Θεοτόκου. Το 1895 στο χώρο του υπήρχαν 13 κελιά, τα οποία και κατέρρευσαν σταδιακά, εντελώς.

Πολλοί είναι οι Γρανιτσιώτες αγωνιστές που έλαβαν μέρος στους απελευθερωτικούς αγώνες της πατρίδας μας και διακρίθηκαν.

Η Γρανίτσα, είναι η γενέτειρα του Νεομάρτυρα «**Μιχαήλ Μαυρουδή του εκ Γρανίτσας**» (+ 21 Μαρτίου 1544) ως και πολλών άλλων προσωπικοτήτων με πανελλήνια - και όχι μόνο - εμβέλεια και ακτινοβολία, που διακρίθηκαν ιδιαίτερα στα γράμματα, στις τέχνες, στις επιστήμες και σε διαφόρους άλλους τομείς της δημόσιας ή ιδιωτικής ζωής μας. Ενδεικτικά αναφέρονται οι: **Στέφ. Γρανίτσας, Ζαχ. Παπαντωνίου, Δημοσθένης Γούλας, Μιχάλης Σταφυλάς, Παντελής Αναστασιάδης** (λογοτέχνες), **Ι. Κωνσταντίνου** (στρατηγός), **Σπύρος Γρανίτσας** (δημοσιογράφος), **Νικ. Γρανίτσας** (Εισαγγελέας Εφετών), **Λεωνίδας Μανωλίδης** (ιατρός, καθηγητής πανεπιστημίου), **Χαρίλαος Παπαντωνίου, Χρήστος Καγκαράς, Λευτέρης Θεοδώρου** (ζωγράφοι) κ.ά.

Τέλος, η Γρανίτσα, σήμερα, εκτός από τις απαραίτητες προϋποθέσεις άνετης διαμονής, διατροφής και διασκέδασης διαθέτει αξιόλογο Πολιτιστικό Κέντρο (ιδρύθηκε από τη δραστήρια Αδελφότητα Γρανιτσιωτών), που περιλαμβάνει πλούσιο λαογραφικό και ιστορικό μουσείο, βιβλιοθήκη, προσωπικά αντικείμενα των **Στ. Γρανίτσα** και **Ζαχ. Παπαντωνίου** (και ένα μεγάλο μέρος της βιβλιοθήκης του), αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του Δήμου κ.ά. Σε περίοπτες θέσεις βρίσκονται οι προτομές των **Σ. Γρανίτσα, Ζ. Παπαντωνίου, Ι. Κωνσταντίνου** και **Δημοσθένη Γούλα**.

Το Δ.Σ. της Πανευρυτανικής Ένωσης, εκτός από την διοργάνωση και πραγματοποίηση της πετυχημένης Ημερίδας στη Γρανίτσα, σε συνεργασία με το Δήμο Απεραντίων, τη Νομαρχιακή

Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας και τους τοπικούς πολιτιστικούς φορείς, κατά τον παρελθόντα Αύγουστο (1-8-2009), τα πρακτικά της οποίας σύντομα θα εκδοθούν, αφιερώνει και το παρόν τεύχος του περιοδικού μας «ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» στην πολιτιστική αυτή πρωτεύουσα της Δ. Ευρυτανίας, εκπληρώνοντας έτσι ένα χρέος της.

Κ.Α.Π.

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ

ΤΕΡΑΣΤΙΑ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ Η ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

Η πνευματική επέλαση της Πανευρυτανικής Ένωσης συνεχίζεται. Μετά τις επιτυχημένες ημερίδες – συνέδρια που οργάνωσε στη Βούλπη (2007), στο Ραπτόπουλο και στα Άγραφα (2008) και τις άλλες πνευματικές εκδηλώσεις σε Αθήνα και Καρπενήσι, εφέτος οργάνωσε Ημερίδα στη Γρανίτσα, αφιερωμένη στην πνευματική και πολιτιστική δραστηριότητα των τέκνων αυτού του σπουδαίου χωριού της Δυτικής Ευρυτανίας. Ο Νεομάρτυρας **Μιχαήλ**, οι λογοτέχνες **Στέφανος Γρανίτσας**, **Ζαχαρίας Παπαντωνίου**, **Δημοσθένης Γούλας**, **Παντελής Αναστασιάδης**, **Μιχάλης Σταφυλάς**, ο στρατηγός Ι. Κωνσταντίνου, ο γιατρός - καθηγητής **Λεωνίδας Μανωλίδης**, οι ζωγράφοι **Καγκκαράς** και **Θεοδώρου**, καθώς και αναφορά στα πολιτιστικά και κοινωνικά στοιχεία της περιοχής ήταν τα αντικείμενα των εισηγήσεων της Ημερίδας.

Το Σάββατο, 1 Αυγούστου 2009, η έδρα του Δήμου Απεραντίων, η Γρανίτσα, δέχθηκε στην ειδυλλιακή θέση «Πλατανιάς» τους εισηγητές και τους ακροατές της πολιτιστικής ημερίδας, ουσιαστικά συνεδρίου. Η εκδήλωση ήταν καρπός συνδιοργάνωσης της Πανευρυτανικής Ένωσης, της Αδελφότητας Γρανιτσιωτών «Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ΜΙΧΑΗΛ» (Πρόεδρος κ. **Κ. Φούκας**), του Δήμου Απεραντίων (Δήμαρχος κ. **Δ. Τάτσης**), της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ευρυτανίας (Νομάρχης κ. **Κ. Κοντογεώργος**), καθώς και του Συλλόγου Νέων

Ο Δήμαρχος Γρανίτσας κ. **Δημ. Τάτσης**

Γρανίτσας και του Συλλόγου Κάτω Ποταμιάς Γρανίτσας. Σε αγαστή συνεργασία και με απόλυτο συντονισμό οι ανωτέρω φορείς ετοίμασαν εδώ και μήνες τα της Ημερίδας.

Πάνω από διακόσιοι (200) σύνεδροι και ακροατές βρέθηκαν στον ίσκιο του «Πλατανιά» Γρανίτσας να παρακολουθούν και να εισηγούνται. Ο Δήμαρχος κ. **Δημ. Τάτσης** και ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Γρανι-

τσιωτών κ. **Κ. Φούκας** με τους συνεργάτες τους είχαν ετοιμάσει τα πάντα άσπογα όταν στις 09.00 ´ το πρωί άρχισαν να καταφθάνουν οι ντόπιοι και οι ξένοι. Πρώτος μεταξύ των πρώτων ο Μητροπολίτης μας κ.κ. **Νικόλαος**, συνοδευόμενος από ομάδα ιερέων της περιοχής. Τον χαρακτηρίζουμε ακάματο και δεν είναι σχήμα λόγου. Νικά το χρόνο και τις αδυναμίες του σώματος και βρίσκεται πάντα στην πρώτη γραμμή. Ακολούθησαν οι πολιτικοί εκπρόσωποι, όπως ο βουλευτής Ευρυτανίας κ. **Ηλίας Καρανίκας**, ο Αντινομάρχης κ. **Χρήστος Αρβανίτης**, ως εκπρόσωπος του Νομάρχη κ. **Κώστα Κοντογεώργου** και η Αντινομάρχης κ. **Όλγα Διώτη**, ο εκπρόσωπος της ΤΕΔΚ Ευρυτανίας κ. **Καρδαμίκης**, η τ. Βουλευτής και Υφυπουργός κ. **Κέλλυ Μπουρδάρα**, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Επικρατείας κ. **Γεώργιος Παναγιωτόπουλος** (σύζυγος της κ. **Κέλλυς Μπουρδάρα**), οι τ. βουλευτές κ. κ. **Δημοσθένης Τσαμάκης** και Ξενοφών Οικονόμου, ο Δήμαρχος και ο τ. Δήμαρχος Ασπροποτάμου κ. κ. **Χρ. Τριανταφύλλου** και **Θεοφάνης Παπαδήμας**, αντίστοιχα, ο Νομαρχιακός Σύμβουλος κ. **Κατσιάδας**, ο πολιτευτής κ. **Νάσος Γεωργαλής**, ο κ. **Κώστας Μήτσιου** εκπρόσωπος της Ένωσης Συντακτών Ελληνικού Τύπου, οι πρόεδροι της Εταιρείας Ευρυτάνων Επιστημόνων κ. **Ι. Ζούμπος**, του Μουσειακού και Λαογραφικού Κέντρου Ευρυτανίας «Ο ΕΥΡΥΤΟΣ» κ. **Γ. Οικονόμου** και ο ταμίας κ. **Παύλος Νταλής**, του Πανευρυτανικού Συλλόγου Αιτωλοακαρνανίας κ. **Νταβαρίνος**, του Αλληλοβοηθητικού και Εξωραϊστικού Συλλόγου Μυρικής κ. **Λάμπρος Καρράς**, Φιλοπρόοδου Συλλόγου Δομνίστας κ.κ. **Αθ. Νταλιάνης** και **Αθ. Σύρρος**, Πολιτιστικού Συλλόγου Σκοπιάς κ. **Σωτ. Πεσίνης**, ο Καθηγητής της Ιατρικής, **Γ. Τσιτούρης** κ.ά. Σχετικά μηνύματα έστειλαν οι: κ. **Ντόρα Μπακογιάννη**, Υπουργός Εξωτερικών, **Λεωνίδας Μανωλίδης**, Ομότιμος Καθηγητής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ο Γενικός Δ/ντής του Γ.Λ.Κ. κ. **Ελευθέριος Φούκας**, ο Δήμαρχος Καρπενησίου και Πρόεδρος της ΤΕΔΚ Ευρυτανίας κ. **Βασίλης Καραμπάς**, ο Δήμαρχος Δομνίστας κ. **Γιάννης Σταμάτης**, ο Νομαρχιακός Σύμβουλος Ευρυτανίας και πρώην Δήμαρχος Καρπενησίου κ. **Γιάννης Παπαδόπουλος**, ο Πρωτοπρεσβύτερος π. **Κων/νος Βαστάκης** και ο Πρόεδρος του Συλλόγου Απεραντίων κ. **Σεραφείμ Σκάνδαλος**.

Ο συντονιστής της ημερίδας κ. **Αθανάσιος Σταμάτης**, μετά από μια γλαφυρότατη εισαγωγή για την έναρξη της Ημερίδας έδωσε στο λόγο στον Πρόεδρο της Πανευρυτανικής

Ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Καρπενησίου
κ. κ. **Νικόλαος**

Ένωσης κ. **Κώστα Παπαδόπουλο** για σχετικό χαιρετισμό – προσφώνηση, ο οποίος με τη σειρά του κάλεσε στο βήμα το Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Καρπενησίου κ. κ. **Νικόλαο**. Μετά τα εμπνευσμένα λόγια του Μητροπολίτη μας και την ευλογία του, ακολούθησαν χαιρετισμοί από τους κ.κ. **Δημ. Τάτσι**, Δήμαρχο Απεραντίων, **Ηλία Καρανίκα**, Βουλευτή Ευρυτανίας, **Κέλλυ Μπουρδάρα**, τ. Βουλευτή και Υπουργό και **Δημ.**

μοσθένη Τσιαμάκη, τ. Βουλευτή Ευρυτανίας. Όλοι τους τόνισαν τη μεγάλη προσφορά της Πανευρυτανικής Ένωσης στα πολιτιστικά δρώμενα του Νομού μας.

Το πρώτο μέρος των εργασιών διήχθη επιτυχώς ο γενεαλόγος Δάσκαλος πολλών των παρευρισκομένων σεβαστός τ. Γενικός Επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσης κ. **Παν. Βλάχος** και ο Φιλολόγος κ. **Αθαν. Σταμάτης** και το β' μέρος ο ιστοριοδίφης κ. **Ανάργυρος – Γιάννης Μαυρομούτης** και ο κ. **Κ. Φούκας**, επίσης επιτυχώς.

Παρότι ο χρόνος ήταν πιεστικός και οι φίλοι εισηγητές, ενθουσιώδεις υπέρ το μέτρο, διεκδικούσαν χρόνο ομιλίας τα πράγματα εξελίχθηκαν λίαν ομαλά. Ο βαθύς ίσκιος των πλατάνων κι το συνεχές τραγούδι των τζιτζικιών κρατούσε τους πάντες εν εγρηγόρσει. Φυσικά και οι πολύ ενδιαφέρουσες εισηγήσεις προσέφεραν πλούσια πνευματική τροφή και άμβλυαν την κόπωση του χρόνου. Οι εισηγήσεις δεν και λίγες. Έφτασαν σχεδόν τις 20, αριθμός τεράστιος για τα πεπερασμένα όρια μιας ημερίδας.

Η πρώτη εισήγηση ήταν του Προέδρου της Αδελφότητας Γρανιτσιωτών κ. **Κ. Φούκα**, ο οποίος αναφέρθηκε σε ιστορικά δεδομένα της περιοχής. Ακολούθησε η φιλόλογος κ. **Βαρβάρα Σκόνδρα**, που μίλησε συγκινησιακά φορτισμένη για την ιδιαίτερη πατρίδα της, την Κάτω Ποταμιά Γρανίτσας. Ο αεικίνητος φωτογράφος της Ευρυτανίας κ. **Γεώργιος Τάσιος** ασχολήθηκε με τα κατάλοιπα της αρχαιότητας στην Γρανίτσα και τη γύρω περιοχή. Ο Φιλολόγος – Λυκειάρχης κ. **Βασίλειος Τριχιάς** ξαναθύμισε τη δύσκολη 10ετία του 1970, όταν νεοδιόριστος καθηγητής εργάστηκε επί χρόνια στο Γυμνάσιο του χωριού. Ο Θεολόγος κ. **Λάμπρος Σκόντζος** εμβάθυνε στο βίο και το μαρτύριο του Νεομάρτυρα Μιχαήλ του εκ Γρανίτσας. Ο Φιλολόγος κ. **Ηλίας Λιάσκος** μας μετέφερε με εντυπωσιακό τρόπο στον κόσμο της Ευρυτανίας μέσα από τα διηγήματα του Παπαντωνίου Ο Φιλολόγος και επί χρόνια πετυχημένος υπεύθυνος των Γ.Α.Κ. Ν. Φθιώτιδας κ. **Δημ. Νάσιος** κάλυψε γλαφυρά τον **Ζαχαρία Παπαντωνίου** ως συγγραφέα διδακτικών βιβλίων. Ο εκπαιδευτικός κ. **Γεώργιος Αθανασιάς** με τον άκρως ποιητικό και ευαίσθητο λόγο του για τον Γρανιτσιώτη στρατηγό **Ιωάννη Κωνσταντίνου**. Το α' μέρος έκλεισαν οι εύστοχες παρεμβάσεις - μικρές εισηγήσεις μπορούν να χαρακτηριστούν - των κ. κ. **Ανδρέα Καμπιζιώνη** Πανεπιστημιακού καθηγητή (ΗΠΑ), για την ευρυτανική ποίηση και **Νάσου Γεωργαλή** για τον Ζαχ. Παπαντωνίου. Οι εισηγήσεις του π. **Παπαπίου Κουσοκαλυβίτου** και **Μιχάλη Σταφυλά** θα συμπεριληφθούν στον υπό έκδοση τόμο των πρακτικών.

Ο κ. **Παν. Βλάχος**.

Τη β' συνεδρίαση άρχισε ο επίτιμος Γ.Ε.Μ.Ε. κ. **Παναγιώτης Βλάχος**, που χωρίς χρήση χειρογράφου και με λόγο τέλεια ελληνικό μίλησε για την πολεμική δράση του Στέφανου Γρανίτσα (άγνωστη στους πολλούς). Ο λογοτέχνης **Θεόκτιστος Λαϊνός** με ένα θαυμάσιο λόγο κάλυψε τη δράση του Δημοσθένη Γούλα, ως άνθρωπο και λογοτέχνη. Με το Δημοσθένη Γούλα - ως ανώτατο κρατικό

λειτουργό – ασχολήθηκε και ο πολυεπιστήμονας Πρόεδρος της Εταιρείας Ευρυτάνων Επιστημόνων κ. **Ι. Ζούμπος**. Η Φιλολόγος κ. **Βάνα Κατσακιώρη** κάλυψε άριστα το έργο του Φιλολόγου Παντελή Αναστασιάδη και το έργο του στο Αγρίνιο κι αλλού. Η δρ. Φιλοσοφίας κ. **Χρυσούλα Σπυρέλη** είχε ως θέμα της το γεραρό εκπρόσωπο και «πρύτανν» των Ευρυτανικών Γραμμάτων Μιχάλη Σταφυλά και το περιοδικό «Πνευματική Ζωή», ενώ η κ. **Μαρία Παναγιωτοπούλου – Μποτονάκη**, δρ. Φιλοσοφίας και Προϊσταμένη των Γ.Α.Κ. Ν. Ευρυτανίας διεξήχθη το θέμα «Ο Μιχάλης Σταφυλάς ως ποιητής». Ο διακεκριμένος γιατρός κ. **Δημήτριος Τσίγκας** παρουσίασε τον εν Θεσσαλονίκη Γρανιτσιώτη Πανεπιστημιακό Γιατρό Λεωνίδα Μανωλίδη και το εξαιρετο έργο του. Πολύ ενδιαφέρουσα ήταν και η τελευταία εισήγηση του **Γιώργου Τάσιου** για τις ήπιες μορφές ανάπτυξης της περιοχής. Στο τέλος, ο Πρόεδρος της Πανευρυτανικής Ένωσης κ. **Κώστας Παπαδόπουλος** επιγραμματικά αναφέρθηκε στα πολύτιμα συμπεράσματα, ευχαρίστησε εισηγητές και συνέδρους και δήλωσε πως σύντομα θα εκδοθούν σε τόμο τα πρακτικά της ημερίδας, αφού είναι δεδομένη η στήριξη από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας και από το Δήμο Απεραντίων.

Η λήξη των εργασιών της Ημερίδας σχεδόν προς το απόγευμα, βρήκε τους πάντες πλήρεις πνευματικής τροφής. Ήταν η ώρα πλέον και για την υλική τροφή. Προσφέρθηκε πλούσια από το Δήμο Γρανίτσας για νηστεύοντες και μη νηστεύοντες. Φυσικά με μπόλικο κρύο και δροσερό νερό, κρασί και παγωμένες μπίρες. Και «αφού φάγαμε και ήπιαμε», κατά το πώς λέει και το τραγούδι ο μελίφθογγος τραγουδιστής και πρωτοψάλτης κ. Χρήστος Σερέτης έπαιξε βιολί και τραγούδησε παλιά δημοτικά τραγούδια, που ζωντάνεψαν μνήμες της κλεφτουριάς στα ίδια μέρη που διάβηκαν και κόνεψαν ο Καρσιώτης, ο Καραϊσκάκης, ο Βελής και τόσο άλλοι.

Ο επίλογος γράφτηκε με την επίσκεψη στο θαυμάσιο ιστορικό και λαογραφικό μουσείο της Γρανίτσας, που δεν πρέπει να το χάσει κανείς επισκέπτης της. Έτσι όμορφα έκλεισε η ημέρα, μια αλλιώςτικη μέρα για τη Γρανίτσα και για όσους βρέθηκαν εκεί.

Αξίζει να εξαρθεί – πέραν της πρωτοβουλίας και της συμβολής της Πανευρυτανικής Ένωσης – η εξαιρετική συμβολή της Αδελφότητας των Γρανιτσιωτών «Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ΜΙΧΑΗΛ» και του προέδρου της κ. **Κ. Φούκα**, ενώ θα ήταν αδύνατη η πραγματοποίηση της Ημερίδας χωρίς την καθοριστική συμβολή του Δημάρχου Απεραντίων κ. **Δημητρίου Τάτσου**. Η βοήθειά του Δήμου, η ενεργή συμμετοχή των τοπικών συλλόγων, η στήριξη της τοπικής κοινωνίας και, τέλος, η παρουσία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης με την υλική και ηθική στήριξή της, έδειξαν ότι μπορεί να επιτευχθούν θαύματα. Ένα από αυτά, μικρό ίσως, αλλά καλό για τη συνέχεια, είναι και η Ημερίδα – Συνέδριο της 01-08-2009 στη Γρανίτσα, την – και επίσημα πλέον – πολιτιστική πρωτεύουσα της Δυτικής Ευρυτανίας.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

ΚΩΣΤΑΣ ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Δ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ

ΓΡΑΝΙΤΣΑ: ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

(Ιστορικά, Κοινωνικά, Οικονομικά και Γεωμορφολογικά στοιχεία)

Γράφει ο Κων/νος Γ. Φούκας,

Πρόεδρος της Αδελφότητας Γρανιτσιωτών Ευρυτανίας

Γενικά στοιχεία

Η Γρανίτσα δεν είναι μόνο το χωριό με τη μεγάλη πνευματική και πολιτιστική ιστορία και η μητέρα τόσων πολλών και άξιων τέκνων του. Κατέχει παράλληλα και μια αξιοθαύμαστη φυσική θέση που μαγεύει τον επισκέπτη.

Η Γρανίτσα είναι κτισμένη στην πλαγιά του λόφου Αη-Λιάς του όρους Φτέρη του οποίου η ψηλότερη κορυφή ονομάζεται Καλόγερος και το οποίο είναι συνέχεια της οροσειράς της Πίνδου. Η ονομασία αυτή έχει επικρατήσει στους κατοίκους και πλέον Καλόγερος εννοείται ολόκληρο το βουνό. Για την ονομασία αυτή υπάρχει και ο σχετικός μύθος. Κάποτε έφτασε στη Γρανίτσα ένας καλόγερος ο οποίος ήταν αποφασισμένος να περάσει το χειμώνα στο ψηλότερο σημείο του βουνού. Είχε μάλιστα προμηθευτεί για το σκοπό αυτό όλα τα απαραίτητα. Οι Γρανιτσιώτες που άκουσαν την επιθυμία του προσπάθησαν να τον μεταπείσουν, λέγοντάς του ότι ο χειμώνας στην κορυφή του βουνού είναι πολύ βαρύς, χιονίζει ασταμάτητα και ο ψυχρός και δυνατός βοριάς διατηρεί το χιόνι παγωμένο μέχρι τους πρώτους μήνες της άνοιξης. Μάταια όμως. Ο Καλόγερος ήταν αποφασισμένος και αναχώρησε για την πραγματοποίηση του προγραμματισμένου σκοπού του. Την άνοιξη ο καλόγερος δεν εμφανίστηκε και οι χωρικοί έσπευσαν να τον αναζητήσουν και δυστυχώς τον βρήκαν νεκρό. Από τότε, λέγεται ότι με αφορμή αυτό το γεγονός το βουνό ονομάστηκε Καλόγερος.

Ο λόφος του Προφήτη Ηλία δίνει την αίσθηση του αιωρούμενου, του μοναδικού που όλα βρίσκονται κάτω από αυτόν, ενώ εκείνος δεσπόζει πανευτυχής με τη Γρανίτσα αγκαλιά. Η απέραντη θέα, που φτάνει μέχρι τα βουνά του Ήπρωτου, είναι μοναδική. Αλλά και το ατένισμα προς τις πλαγιές του Καλόγερου με τις χίλιες δυό εναλλαγές σε χρώματα, σε συνδυασμούς τοπίων με τα λακκώματα και τους απότομους γκρεμούς σε οποιαδήποτε ώρα της ημέρας, αναγαλλιάζει την ψυχή και δυναμώνει τη θέληση για παράταση της διαμονής.

Λέγεται μάλιστα ότι ο Στέφανος Γρανίτσας όταν έγραφε τα *«Άγρια και τα ήμερα του βουνού και του λόγγου»*, αυτές τις πανέμορφες πλαγιές έβλεπε και εμπνέονταν. Υπάρχουν ακόμα οι πέτρες στις οποίες, όπως λένε, κάθονταν με θέα τον Καλόγερο.

Σε αυτό, λοιπόν, το όμορφο χωριό έχουν γεννηθεί τόσο πολλοί και τόσο μεγάλοι που με τα έργα τους και τις επιδόσεις τους δόξασαν την Ελλάδα και τη Γρανίτσα μαζί. Ο Στέφανος Γρανίτσας, ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου, ο Δημοσθένης Γούλας, ο Λεωνίδας Μανωλίδης, ο Μιχάλης Σταφυλάς, ο Χρήστος Καγκαράς, ο Λευτέρης Θεοδώρου, ο Παντελής Αναστα-

σιάδης άφησαν καθένας τη δική του ανεξίτηλη σφραγίδα και τα ονόματά τους έμειναν στην ιστορία. Κάποιοι προσπαθώντας να ερμηνεύσουν τους λόγους και να εντοπίσουν τις αιτίες που συμβάλλουν ώστε η Γρανίτσα να είναι το χωριό με τους ασύγκριτα περισσότερους από πολλά άλλα χωριά, πνευματικούς ανθρώπους είπαν ότι σ' αυτό βοηθάει ο καθαρός αέρας του Καλόγερου, ή το νερό της περιοχής και άλλοι οι ανοικτοί ορίζοντες του χωριού, οι οποίοι δίνουν φτερά στο νου και τη σκέψη. Επειδή μάλλον τίποτε απ' όλα αυτά δεν ισχύει, το μόνο σίγουρο είναι ότι η Γρανίτσα έχει προσφέρει στην επιστήμη και τον πολιτισμό πολύ περισσότερα πράγματα, από πολλά άλλα χωριά.

Ιστορία

Ο χρόνος κτίσης της και η προέλευση της ονομασίας της δεν είναι γνωστά. Ο αείμνηστος Πάνος Βασιλείου αναφέρει ότι σύμφωνα με κάποιες μαρτυρίες η Γρανίτσα κτίστηκε κατά τα βυζαντινά χρόνια από κάποιον που είχε το όνομα ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ. Άλλωστε το όνομα αυτό υπάρχει ως γνωστό μέχρι και σήμερα και αυτό είναι επιβεβαιωτικό της μαρτυρίας αυτής. Το πιθανότερο πάντως είναι ότι η Γρανίτσα είναι ένας από τους πολλούς οικισμούς που αναπτύχθηκαν από τους Απεραντούς στην περιοχή μας.

Επί Τουρκοκρατίας στη Γρανίτσα υπήρχαν 17 εκκλησίες από τις οποίες όμως οι περισσότερες καταστράφηκαν. Επίσης υπήρχαν και μοναστήρια, γνωστότερο των οποίων είναι της Παναγίας (Εισόδια της Θεοτόκου). Βρίσκονταν στο λόφο του Προφήτη Ηλία. Το έτος 1895 κοντά στο ναό αυτό υπήρχαν και 13 ετοιμόρροπα κελιά τα οποία όμως σιγά-σιγά κατέρευσαν. Το 1912 στο χώρο του μοναστηριού κτίστηκε μικρός ναός και το 1962 ο ναός του Προφήτη Ηλία.

Ιεροί Ναοί

Στη Γρανίτσα, εκτός από το μητροπολιτικό ναό του εκ Γρανίτσης Αγίου Νεομάρτυρα Μιχαήλ, που βρίσκεται στο κέντρο του χωριού και φέρεται να έχει κτιστεί περίπου τον 17^ο αιώνα, υπάρχουν ακόμα: Ο ναός του Αγίου Παντελεήμονος, απ' τους παλιότερους που σώζονται μέχρι σήμερα. Σε κάποια εικόνα του μάλιστα αναφέρεται χωρίς χρονολογία το όνομα του αγιογράφου, Αγαθάγγελου Ιερομονάχου εκ Μετεώρων. Ο ναός του Αγίου Γεωργίου ο οποίος κτίστηκε πρόσφατα στον ομώνυμο λόφο δυτικά του χωριού. Η Παναγία στην περιοχή της Άνω Ποταμιάς σε πανοραμική και σπανίου κάλλους τοποθεσία όπου τον 15αύγουστο καταφτάνουν οι Γρανιτσιώτες από κάθε γωνιά της Γης για να τιμήσουν τη μνήμη της και να παραβρεθούν στο ολοήμερο πανηγύρι. Η Αγία Παρασκευή, επίσης στην Άνω Ποταμιά, η εικονογράφηση της οποίας έγινε από τον Γρανιτσιώτη λαϊκό ζωγράφο Χρήστο Καγκαρά. Η Σωτήρα (Μεταμόρφωση του Σωτήρος) στην Ανατολική όχθη του Γρανιτσιώτη ποταμού κοντά στα Παρασπόρια. Η εκκλησία αυτή τελευταία υιοθετήθηκε από την οικογένεια Στέφανου Μιχαηλίδη που διαμένει στην Αθήνα και ανακαινίστηκε πλήρως. Στην Κάτω Ποταμιά έχουμε την εκκλησία του Αγίου Νικολάου του εν Βουνέοις, η οποία ανακαινίστηκε το 1910 και της Αγίας Τριάδος, που βρίσκεται έξω από το συνοικισμό.

Γεωλογικά

Δυο σοβαρά γεγονότα συνέβησαν στο χωριό μας και σφράγισαν για καιρό τις τύχες των Γρανιτσιωτών. Είναι η πρωτοφανής πλημμύρα του 1910 και ένας μεγάλος σεισμός του 1917. Και τα δύο είναι γνωστά από διηγήσεις των παλαιότερων συγχωριανών μας πολλοί από τους οποίους έζησαν τα γεγονότα αυτά. Ένας από αυτούς είναι και ο αιωνόβιος πια μπαρμπαΝάσιος Γκούρας ο οποίος επιβεβαίωσε τα γεγονότα σε σχετική διήγησή του σε πρόσφατη συνάντησή μας. Προσωπικά θυμάμαι διηγήσεις για το θέμα αυτό του παππού από τη μπτέρα μου Νίκου Παπαζέκου που είχε γεννηθεί στη 10ετία του 1980 και ο οποίος έλεγε ότι τα Παρασπόρια και τα Μαναγκαριά, παραποτάμιοι συνοικισμοί, απείχαν μόλις μια καλή δρασκειλιά από την απέναντι όχθη του ποταμού. Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις ήταν απέραντες και από τις δύο πλευρές.

Όπου δεν υπήρχε ξύλινο γεφύρι να ενώνει τις δύο όχθες, ο καθένας με ένα μακρύ ξύλινο κοντάρι μπορούσε άνετα να περάσει απέναντι. Ώσπου το χειμώνα του 1910 άλλαξαν τα πάντα. Η βροχή έπεφτε ασταμάτητα για πολλές ημέρες. Ήταν τόσο πυκνή και δυνατή που οι άνθρωποι και τα ζωντανά δεν ξεμυτούσαν για καιρό. Η μια πλαγιά του Καλόγερου προς το Μπαλτενήσι κατέρρευσε σαν κινούμενη άμμος και με τη μεγάλη ταχύτητα που κατέρχονταν νερό και άμμος μαζί παρέσυραν στο διάβα τους τα πάντα, πλημμύρισε η κοίτη του και άρχισε να κατατρώει δεξιά και αριστερά τις όχθες των γόνιμων χωραφιών. Για αρκετές μέρες βούλιαζαν τα κτήματα και εξαφανίζονταν στην άπληστη βουλιμία του ποταμού. Σαν τέλειωσε το κακό τίποτε δεν έμοιαζε όπως πριν. Η κοίτη του ποταμού, από την Άνω ως την Κάτω Ποταμιά είχε δεκαπλασιαστεί και τα κτήματα που απέμειναν ήταν λιγότερα από τα μισά και οι ιδιοκτήτες τους προσπαθούσαν να συμβιβαστούν με την καινούρια κατάσταση. Αυτό ήταν καίριο πλήγμα για τη Γρανίτσα, γιατί αυτή η περιοχή ήταν η πλέον γόνιμη του χωριού. Η παραγωγή μειώθηκε αισθητά και επηρέασε ολόκληρη την παραγωγική αλυσίδα.

Το δεύτερο γεγονός, μικρότερο στη σημασία του, αλλά που έπληξε ολόκληρη την περιοχή ήταν ο μεγάλος σεισμός του 1917. Γκρεμίστηκαν ή κατέστησαν ετοιμόρροπα πολλά σπίτια και αυτό επιδείνωσε την ήδη επιβαρυσμένη οικονομική κατάσταση των συγχωριανών που επιδόθηκαν στις άμεσες επιδιορθώσεις και επισκευές.

Εδαφολογικά

Το έδαφος της Γρανίτσας είναι ορεινό. Γι αυτό και οι κάτοικοί της ασχολούνταν με την αγροκτηνοτροφία. Στον τομέα αυτό είχαν δύο κύριους συμμάχους. Ήταν το όρος Καλόγερος και ο Γρανιτσιώτης ποταμός. Το βουνό φιλοξενούσε στις καταπράσινες πλαγιές του κοπάδια από γιδοπρόβατα, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες. Παράλληλα τροφοδοτούσε με τα άφθονα και καθαρά νερά του τον Γρανιτσιώτη ποταμό, ο οποίος με την τεχνική των αυλακιών σκορπίζονταν σε όλες τις παραποτάμιες εκτάσεις από την Άνω μέχρι την Κάτω Ποταμιά και χάριζε άφθονη γεωργική παραγωγή σε οπωροκηπευτικά, καλαμπόκια, τριφύλλια κλπ. Αξίζει να σημειώσουμε ότι στην περιοχή της Γρανίτσας λειτουργούσαν στο τέλος της 10ετίας του 50 αρχές του 60, 7 με 10 νερόμυλοι, ο αριθμός των οποίων μαρτυρεί

την αφθονία της παραγωγής. Η κίνηση όλων των νερόμυλων αυτών γίνονταν με τα νερά του Γρανιτσιώτη. Μεγαλύτερο και πληρέστερο συγκρότημα ήταν του Παναγ. Μουρτζιάπη. Διέθετε σε πλήρη λειτουργία δύο νερόμυλους, μία νεροτριβή και ένα μαντάνι. Σήμερα από τις κρυστάλλινες πηγές του Καλόγερου υδροδοτούνται και τα χωριά Λημέρι, Βούλπη, Χρυσόβα, Βελαώρα, Σιβίστα, Τοπόλιανα.

Η συνολική έκταση του χωριού είναι 33.000 περίπου στρέμματα από τα οποία τα πιο παραγωγικά ανήκαν στην Κάτω Ποταμιά. Πάντως μέχρι τις αρχές της 10ετίας του 1960 που υπήρχε γεωργική παραγωγή και κτηνοτροφία, παράγονταν ετησίως 12.000 κιλά καλαμπόκι, 5.000 κιλά σιτάρι, πολλά καρύδια, φασόλια, κηπευτικά και αρκετά κτηνοτροφικά προϊόντα από τα 3.000 περίπου αιγοπρόβατα.

Το κρυστάλλινο νερό που σήμερα τρέχει αστείρευτα στις βρύσες των σπιτιών της Γρανίτσας είναι και αυτό δώρο του Καλόγερου. Από το ψηλότερο προσβάσιμο σημείο του, όπου υπάρχει η μεγάλη πηγή του Πούντου, εδώ και αρκετές 10ετίες τροφοδοτείται το χωριό μας με το μοναδικής γεύσης και χωνευτικής ικανότητας νερό της. Τη σκέψη για τη μεταφορά του νερού του Πούντου από τόσο μακριά, πρώτος συνέλαβε και ακολούθως υλοποίησε ο αείμνηστος Δημοσθένης Γούλας.

Αυτοδιοικητικά

Η Γρανίτσα μέχρι τη 10ετία του 1960 αποτελούνταν από τρεις μεγάλους οικισμούς και από αρκετούς μικρότερους. Οι μεγάλοι ήταν, ο οικισμός της Γρανίτσας που βρίσκεται σε υψόμετρο 850 μέτρων και ο οποίος κατά την απογραφή του 1961 είχε 275 κατοίκους, ο οικισμός της Κάτω Ποταμιάς με 340 κατοίκους και ο οικισμός της Άνω Ποταμιάς με 273 κατοίκους. Σήμερα ο οικισμός της Άνω Ποταμιάς δεν έχει κανέναν κάτοικο γιατί οι περισσότεροι έφυγαν για αναζήτηση καλύτερης τύχης και οι υπόλοιποι μεταφέρθηκαν στον οικισμό της Γρανίτσας. Η Κάτω Ποταμιά έχει ακόμα λίγους μόνιμους κατοίκους, διαθέτει δύο παραδοσιακά καφενεία, πλήρως ανακαινισμένα κοντά στο ιστορικό νερόμυλο και γενικότερα εμφανίζει τελευταία ζωηρό τουριστικό ενδιαφέρον. Άλλοι παλιοί συνοικισμοί, με πολύ λιγότερους κατοίκους και οι οποίοι δημιουργήθηκαν με αφορμή τη θέση των αγροτικών περιουσιών των κατοίκων τους και οι οποίοι τώρα έχουν πλέον εγκαταλειφθεί είναι το Μακρुकάμπι, ο Μπουρνιάς, τα Αρμάμπελα, τα Μαναγκαναριά, τα Παρασπόρια, η Σούφλα το Μπόστιανο και άλλα.

Η Γρανίτσα ήταν και παραμένει πρωτεύουσα του δήμου Απεραντίων. Πριν υπάρξουν οι αυτόνομες κοινότητες ο δήμος Απεραντίων περιελάμβανε εκτός από τη Γρανίτσα το Λιμέρι, τη Βαλαώρα, τα Τοπόλιανα, τη Σιβίστα, το Λιθοχώρι, την Πρασιά, το Ραπτόπουλο, τα Λεπιανά και τα Κέδρα. Με το νόμο του Καποδίστρια υπήρξε διάσπαση και δημιουργήθηκε παράλληλα και ο δήμος Ασπροποτάμου. Έτσι, ο Δήμος Απεραντίων σήμερα περιλαμβάνει τα χωριά Γρανίτσα (πρωτεύουσα), Λιθοχώρι, Λιμέρι, Βούλπη, Βαλαώρα, Σιβίστα και Τοπόλιανα.

Δήμαρχοι στην πρώτη περίοδο διετέλεσαν οι Ανδρέας Γρανίτσας και Δημήτριος Μπ-

λιάς. Και οι δυο ήταν της ίδιας πολιτικής τοποθέτησης και εναλλάσσονταν στην εξουσία για αρκετά χρόνια και μάλιστα με πάρα πολλές κωμικές ιστορίες κατά την εναλλαγή της εξουσίας. Ο Μιχάλης Σταφυλάς έχει διηγηθεί και έχει γράψει πολλές τέτοιες ιστορίες με προεξάρχουσα αιχμή τα εκατέρωθεν σχεδιαζόμενα παραταξιακά αλληλοπειράγματα. Με το Καποδιστριακό νόμο εκλέχτηκε για πρώτη φορά και παραμένει μέχρι σήμερα δήμαρχος ο συγχωριανός μας από την Κάτω Ποταμιά Δημήτρης Τάτσος.

Πρόεδροι κοινότητας κατά το μεσοδιάστημα υπήρξαν οι Βασίλ. Μηλιάς, Χαρίλ. Γρανίτσας, Α. Μηλιάς, Θ. Μηλιάς, Θ. Κωστής, Δ. Κωνσταντίνου, Μιχ. Τσιάκος, Βασ. Αλέστας, Μιχ. Παπαντωνίου και Κων. Καρδαμπίκης.

Σημερινή κατάσταση

Με τα τοπωνύμια δεν θα ασχοληθούμε ιδιαίτερα, γιατί η αναφορά τους και μόνο δεν προσδιορίζει οπωσδήποτε και το στίγμα της θέσης τους στην οποία βρίσκονται και για το λόγο αυτό για τον οποιονδήποτε τρίτο είναι εντελώς άνωφελο. Θέλουμε μόνο να τονίσουμε ότι από τα διασωζόμενα μέχρι σήμερα τοπωνύμια κανένα δεν έχει τούρκικη προέλευση. Αυτό μας κάνει να πιστεύουμε ότι στη Γρανίτσα μάλλον δεν υπήρξε μόνιμη εγκατάσταση Τούρκων.

Κατά τον ιερό απελευθερωτικό αγώνα του 1821 πολλοί είναι οι Γρανιτσιώτες που έλαβαν μέρος σε διάφορες μάχες. Ιδιαίτερα διακρίθηκαν οι αδελφοί Νικόλαος και Βασίλειος Γρανίτσας του Αν., ο πρώτος ως χιλιάρχος και ο δεύτερος ως υποχιλιάρχος. Επίσης ως αγωνιστής του 1821 αναφέρεται και ο Ιωάννης Μηλιάς ο οποίος αξιολογούμενος από την επιτροπή Εκδουλεύσεων έτυχε του βαθμού του ανθ/γού.

Η σημερινή εικόνα της Γρανίτσας είναι εντελώς διαφορετική και δίνει το στίγμα της εξελικτικής της πορείας. Μετά την κατασκευή του φράγματος των Κρεμαστών το 1967 και τις συνεχείς σεισμικές δονήσεις που ακολούθησαν, οι κάτοικοι της Άνω Ποταμιάς και των γύρω συνοικισμών μεταφέρθηκαν στο χωριό όπου έκτισαν όμορφα σπιτάκια με κήπους και πολύ πράσινο. Το γεγονός αυτό μαζί με τις γενικότερες εξελίξεις (δρόμοι, τηλεπικοινωνίες, αυτοκίνητο, εγκατάσταση διαφόρων υπηρεσιών, γυμνάσιο, Λύκειο, κλπ.) συνέβαλλαν σημαντικά στην εξέλιξη αυτή και αποτέλεσαν την αφορμή για μόνιμη εγκατάσταση και κατοίκων από τα γύρω γειτονικά χωριά.

Σήμερα λοιπόν στη Γρανίτσα εδρεύουν Γυμνάσιο, Λύκειο, Αστυνομικός Σταθμός, Ιατρείο, Υπηρεσίες ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΛΤΑ, και φυσικά πλήρες Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο. Τελευταία (2009) υπογράφηκε απόφαση ίδρυσης Πυροσβεστικού Σταθμού με έδρα τη Γρανίτσα. Ακόμα υπάρχουν το Πολιτιστικό Κέντρο, που ίδρυσε η Αδελφότητα Γρανιτσιωτών στο ιδιόκτητο κτίριό της, Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων του Δήμου, οι προτομές των συγχωριανών μας Ζαχ. Παπαντωνίου, Στέφ. Γρανίτσα, Δημοσθ. Γούλα και Ιωάννη Κωνσταντίνου. Και φυσικά αρκετά καταστήματα, όπως Φαρμακείο, τρία παραδοσιακά Καφενεία στο χωριό και δύο στην Κάτω Ποταμιά, τα οποία μετά την πρόσφατη ανάπλαση του χώρου από τη δημοτική αρχή, λειτουργούν και ως εστιατόρια, ένα κατάστημα ψιλικών, ένα μπάρ,

δύο αξιόλογα εστιατόρια και ένα πολυτελές ξενοδοχείο σε λειτουργία και το οποίο καλύπτει πολλές ανάγκες της σημερινής εποχής, αλλά και δεύτερο, υπό κατασκευή, και το οποίο υπολογίζεται ότι θα λειτουργήσει μέχρι το 2010.

Σήμερα, λοιπόν, η Γρανίτσα, αν και απομακρυσμένη από τα κέντρα λήψης αποφάσεων παραμένει ένα κεφαλοχώρι που διαθέτει όλες σχεδόν τις απαραίτητες υπηρεσίες και μπορεί να ικανοποιήσει άνετα τον κάθε επισκέπτη της. Παραμένει πάντα πόλος έλξης των ξενιτεμένων παιδιών της τα οποία με κάθε ευκαιρία επιστρέφουν για να ζήσουν ονειρεμένες στιγμές κοντά της. Κυρίως πολλοί συνταξιούχοι επιδιώκουν και πολλοί το καταφέρνουν να περάσουν τα τελευταία τους χρόνια, όσο περισσότερο χρόνο μπορούν, στο χωριό.

Άποψη της Γρανίτσας

Η ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΓΡΑΝΙΤΣΙΩΤΩΝ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

«Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ΜΙΧΑΗΛ»

(ΙΣΤΟΡΙΑ, ΔΡΑΣΗ, ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ)

Γράφει ο Κων/νος Γ. Φούκας,
Πρόεδρος της Αδελφότητας Γρανιτσιωτών

Φέτος η Αδελφότητα Γρανιτσιωτών «**Ο Νεομάρτυς Μιχαήλ**» συμπληρώνει 55 χρόνια από την ίδρυσή της. Μισός και πλέον αιώνας ζωής. Για να πάρουμε τα πράγματα από την αρχή θα πρέπει να μεταφερθούμε για λίγο σε κείνα τα χρόνια. Τότε που κάποιοι άνθρωποι αποφάσισαν να ιδρύσουν την Αδελφότητα. Έτσι θα διαπιστώσουμε τι ήταν εκείνο που ώθησε σ αυτή την ενέργεια.

1954. Χρόνια σκοτεινά και αβέβαια. Λίγο μετά τον αδελφοκτόνο εμφύλιο που όλους τους έβλαψε και κανέναν δεν ωφέλησε. Η επαρχία ανήμπορη να κρατήσει τα παιδιά της, τα έδιωχνε από κοντά της. Οι νέοι, ανήσυχα πνεύματα όπως είναι, έκαναν πρώτοι το ξεκίνημα για τις μεγάλες πόλεις. Η εσωτερική μετανάστευση στο μεγαλείο της.

Η Αθήνα ήταν η πόλη που δέχτηκε τους περισσότερους μετανάστες. Οι δικοί μας οι συγχωριανοί ήταν από τους πιο τυχερούς. Φτάνοντας στην Αθήνα είχαν κάπου να πάνε. Ήταν το καφενείο του **Κώστα Πλαστήρα** στην οδό Εμμαν. Μπενάκη 3. Εκεί ήταν σίγουροι ότι θα εύρισκαν κάποιον συγχωριανό που θα τους φιλοξενούσε ή θα τους οδηγούσε στον τελικό προορισμό τους. Οι περισσότεροι μετανάστες ήταν νέοι και νέες που έρχονταν στην Αθήνα, κυρίως, για δουλειά αλλά και με πολλά όνειρα για τη ζωή. Οι περισσότεροι από τους νέους αυτούς έτρεχαν τα βράδια μετά τη δουλειά στο κοντινότερο νυχτερινό γυμνάσιο και συνέχιζαν τις σπουδές τους. Με αισιοδοξία και πολύ κουράγιο τα προλάβαιναν όλα. Υπήρχε όμως και μια άλλη ομάδα ανθρώπων που ταξίδευε στην Αθήνα. Ήταν οι άρρωστοι και οι συνοδοί τους που έρχονταν για έναν καλό γιατρό και ένα κρεβάτι σε νοσοκομείο.

Αυτή η κατάσταση όπως την περιγράψαμε με πολύ συντομία, συγκίνησε κάποιους επώνυμους συγχωριανούς μας που βρίσκονταν πριν πολλά χρόνια στην Αθήνα και είχαν κατορθώσει να βάλουν σε κάποια σειρά τη ζωή τους. Έτσι, μέσα στους κιτρινωμένους τοίχους του καφενείου του συγχωριανού μας **Κώστα Πλαστήρα** αυτοί οι λίγοι άνθρωποι, αποφάσισαν να δημιουργήσουν την Αδελφότητα. Αυτό το καφενείο, όπως οι περισσότεροι θα θυμάστε, ήταν για πολλά χρόνια το Γραφείο του Διοικητικού Συμβουλίου και η αίθουσα συνεδριάσεων των Γενικών Συνελεύσεων της Αδελφότητας, πού να περισσέψουν, αλήθεια, χρήματα για ενοικίαση Γραφείου. Για τη φύλαξη μάλιστα των βιβλίων υπήρχε ειδικό ντουλάπι στο χώρο του καφενείου που παραχωρήθηκε από τον ιδιοκτήτη για αυτό το σκοπό. Εκεί, λοιπόν, στο καφενείο ήταν η έδρα της Αδελφότητας. Άλλωστε εκεί ξεπέζευαν οι νεοφερμένοι συγχωριανοί μας. Εκεί στοιβάζονταν η πίκρα, η ανέχεια, η ελπίδα. Εκεί παρατάσσονταν ένα- ένα τα προβλήματα και αναζητούσαν τη λύση τους.

Τα μέλη του νεοσύστατου Δ.Σ. της Αδελφότητας έδιναν μάχες με το χρόνο και την τότε

αδυσώπητη γραφειοκρατία για να βοηθήσουν τους συγχωριανούς μας. Μεγάλα προβλήματα συναντούσαν στα νοσοκομεία. Για να εισαχθεί κάποιος την εποχή εκείνη σε νοσοκομείο με το γνωστό χαρτί απορίας, έπρεπε να είχε μέσο ή κάποια σημαντική γνωριμία. Και αυτό για πάρα πολλούς δεν ήταν καθόλου εύκολο. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο πρακτικό του Δ.Σ. με αριθμό 2 από τις πρώτες επιτροπές που συστήθηκαν ήταν και η Επιτροπή Υγειονομικής Περίθαλψης, της οποίας μοναδικός σκοπός ήταν η μέριμνα και η τακτοποίηση των ασθενών συγχωριανών μας σε Νοσοκομεία. Τόσο μεγάλο και πολύπλοκο ήταν το νοσοκομειακό πρόβλημα.

Στο πρώτο καταστατικό που δημοσιεύτηκε στις 15 Δεκεμβρίου 1954, μεταξύ των σκοπών συμπεριλαμβάνεται και η ανέγερση ναΐσκου στην Αθήνα προς τιμήν του Γρανιτσιώτη Αγίου **Νεομάρτυρα Μιχαήλ**. Έτσι, το 1956 ανακοινώνεται η παραχώρηση, από τη Ιερά Μονή Πετράκη, οικοπέδου διαστάσεων 4x6μ. δίπλα από το σημερινό Ιερό Ναό της Ζωοδ. Πηγής στο Βύρωνα, για την ανέγερση του ναΐσκου. Αυτή η απόφαση βέβαια δεν ήρθε μόνη της. Δύο σχεδόν χρόνια πάλευε το Δ.Σ. να πείσει τους αρμοδίους της Μονής Πετράκη. Και τα κατάφερε. Όμως για την ανέγερσή του υπήρξαν πολλά οικονομικά προβλήματα. Είχαν προϋπολογίσει ότι ο σκελετός και η σκεπή θα στοιχίζαν 20.000 δρχ. Υπήρχε όμως και μία απρόβλεπτη δαπάνη. Ήταν αυτή που απαιτούνταν για την έκδοση της οικοδομικής άδειας και η οποία φαίνεται ότι ήταν δυσανάλογη με τα τότε οικονομικά δεδομένα της Αδελφότητας. Έτσι το Δ.Σ. αφού συγκέντρωσε το μαγικό ποσό των 20.000 δρχ με απόφασή του στις 20-9-1958 αναθέτει σε εργολάβο και προχωρούν οι εργασίες ανέγερσης του ναού χωρίς άδεια οικοδομής και το εκκλησάκι ολοκληρώθηκε όπως το είχαν υπολογίσει πολύ γρήγορα και χωρίς κανένα απολύτως πρόβλημα.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να μνημονεύσουμε κάποια σημαντικά ονόματα των πρωτεργατών αυτής της προσπάθειας και τα οποία βέβαια ανήκουν στην προηγούμενη γενιά από μας. Ήταν ο **Νίκος Τόλης**, ο **Κώστας Αγραφιώτης**, η **Ισμήνη Γούλα**, ο **Νίκος Καγκαράς**, ο **Περικλής Λάιος**, ο **Β. Μουρκούσης**, ο **Γεράσιμος Λάιος**, ο **Χαρ. Παπαζέκος**, ο **Κώστας Πλαστήρας**, ο **Σεραφείμ Κάκος**, ο **Γιώργος Κάκος**, ο **Φάνης Γρανίτσας**, ο **Γιάννης Μηλιάς**, ο **Στυλ. Γρανίτσας** κ.ά.

Θα προσπαθήσω όσο γίνεται συντομότερα να παρουσιάσω, όπως προκύπτουν μέσα από τα πρακτικά του Δ.Σ., μερικά από τα σημαντικότερα έργα και τις αποφάσεις της Αδελφότητας, κατά χρονολογική σειρά.

1959: Διαπιστώνεται το μεγάλο πρόβλημα ύδρευσης του χωριού μας και η Αδελφότητα αναλαμβάνει πρωτοβουλία για την επίλυσή του. Σε σύντομο χρονικό διάστημα μεταφέρθηκε το νερό από τις πλαγιές του Καλόγερου.

1965: Ενισχύεται οικονομικά η αποπεράτωση του έργου της επίστρωσης του δαπέδου της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου στην Κάτω Ποταμιά.

1966: Δρομολογείται με πρωτοβουλία της Αδελφότητας και με τη βοήθεια του **Δημοσθ. Γούλα** η φιλοτέχνηση των προτομών των άξιων τέκνων της Γρανίτσας, **Ζαχ. Παπαντωνίου** και **Στέφ. Γρανίτσα** και αργότερα του Στρατηγού **Ιωάννη Κωνσταντίνου**. Με πολλή προσπάθεια και έντονες παραστάσεις κατόρθωσε η Αδελφότητα στις 25 Ιουλίου

1971 σε μεγάλη τελετή με επισήμους και πολύ κόσμο να πραγματοποιήσει την αποκάλυψη των προτομών στο χώρο που είναι σήμερα.

1967: Έπειτα από πολλές και επίμονες προσπάθειες το Υπουργείο Παιδείας εγκρίνει τη λειτουργία στο χωριό μας της πρώτης τάξης Γυμνασίου, ως παράρτημα του εξαταξίου Γυμνασίου Κερασοχωρίου, το οποίο οργανικά υπαγόταν στο πλήρες Γυμνάσιο Καρπενησίου. Αυτή η τάξη χρόνο με το χρόνο προβιβαζόταν μαζί με τους μαθητές του, ώσπου μετά από τρία χρόνια αναγνωρίστηκε και στη Γρανίτσα 3/θέσιο Γυμνάσιο. Από αυτή τη χρονιά η Αδελφότητα επιδιέδεται σε έναν γιγαντιαίο αγώνα ίδρυσης και διατήρησης οικοτροφείου για τα παιδιά του οικοτροφείου Γρανίτσας.

Με χρήματα που αποσπούσε από διάφορες υπηρεσίες και οργανισμούς, με χορηγίες από συμπατριώτες μας που βρίσκονταν στην Ελλάδα ή το εξωτερικό, με τρόφιμα που περισυνέλεγε από διάφορες ιδιωτικές εταιρίες (μακαρόνια, ρύζι, αλεύρι, ζάχαρη, γάλα κ.λπ.) προσπαθούσε με νύχια και με δόντια να κρατήσει το οικοτροφείο, γιατί έτσι ήξερε ότι θα κρατήσει και θα καθιερώσει το Γυμνάσιο στη Γρανίτσα. Λίγα χρόνια αργότερα εγκρίθηκαν και οι τρεις τάξεις του Λυκείου και οι μαθητές αυξήθηκαν και μαζί με αυτούς αυξήθηκαν και οι υποχρεώσεις της Αδελφότητας. Ο αριθμός των μαθητών που σιτιζόταν το 1975 ξεπερνούσε τους διακόσιους και η ημερήσια δαπάνη ήταν πολύ μεγάλη. Για καλή μας τύχη όμως τα χρόνια αυτά πρόεδρος στη Γρανίτσα ήταν ο φωτισμένος και χαρισματικός αείμνηστος **Γιώργος Παπαντωνίου**, ο οποίος μαζί με τον παπά του χωριού μας τον μακαριστό **Παπαστέφανο** αλλά και το **Δημοσθένη Γούλα** στην Αθήνα αποτελούσαν τον τέλειο συνδυασμό και έτσι στα 8 χρόνια που κράτησε το οικοτροφείο με ευθύνη της Αδελφότητας δεν έλειψε τίποτε από τα παιδιά.

Τον ίδιο αυτό χρόνο (1975) ήρθε η λύτρωση. Έπειτα από συντονισμένες ενέργειες της Αδελφότητας και του **Δημοσθένη Γούλα** το Εθνικό Ίδρυμα ανέλαβε εξ ολοκλήρου το οικοτροφείο και έτσι ο Σύλλογός μας και οι άνθρωποί του ανάσαναν με ικανοποίηση. Όμως τα αισθήματα ικανοποίησης δεν σταματούν εδώ. Την ίδια αυτή χρονιά έρχεται και μια άλλη δίκαιη επιβράβευση της Αδελφότητας. Σε πανηγυρική συνεδρίασή της η Ακαδημία Αθηνών επιβραβεύει την Αδελφότητα Γρανιτσιωτών «διότι πολλά τε και σπουδαία εργασαμένη την της Ευρυτανίας Κώμην Γρανίτσαν διαφερόντως εις ευθνήν ου μιν δε και εις χρηστότητα επιδούναι εποίησε». Όλοι οι Γρανιτσιώτες αλλά τα μέλη της Αδελφότητας μετά από αυτό εδικαιούντο να είναι υπερήφανοι.

Το **1973** η Αδελφότητα δαπανά ένα σημαντικό ποσό για την αναμόρφωση του νεκροταφείου του χωριού και αποφασίζει την αγορά ιδιοκτησίας **Γ. και Β. Πλαστήρα** στη θέση που βρίσκεται σήμερα το Πολιτιστικό Κέντρο, με την προοπτική να διαμορφωθεί κατάλληλα και να τοποθετηθούν καθίσματα προκειμένου από εκεί να απολαμβάνει κανείς την πανοραμική θέα και τις ελατοσκεπεείς πλαγιές του Καλόγερου.

1975: Αρχίζει η χρηματοδότηση φιλοτέχνησης της προτομής του ήρωα Κατσαντώνη στο Λημέρι και δρομολογείται η ολοκλήρωσή της με δαπάνες της Αδελφότητας και στις 25 Δεκεμβρίου 1977 γίνονται τα αποκαλυπτήρια.

Τη Δευτέρα του Πάσχα του ίδιου χρόνου (1977) κατατέθηκε από την Αδελφότητα θεμέλιος λίθος για την ανέγερση του Ι.Ν. Αγ. Γεωργίου στην ομώνυμη περιοχική και παραδόθηκαν 35.000 δρχ. για τα πρώτα έξοδα. Την ίδια χρονιά ο **Δημοσθένης** και η **Ισμήνη Γούλα** μοχθούν στην προσπάθειά τους να συγκεντρώσουν από διάφορα μέρη αξιόλογα αντικείμενα για να πλουτίσουν το Λαϊκό Μουσείο.

1978: Αποφασίζεται σε συνεννόηση με την κοινότητα Βαλαώρας η φιλοτέχνηση του ανδριάντα του **Αριστοτέλη Βαλαωρίτη** και στις 15 Ιουνίου 1980 γίνονται τα αποκαλυπτήρια στο χωριό. Για την φιλοτέχνηση του ανδριάντα η Αδελφότητα προσέφερε σημαντικά ποσά, ο δε **Δημοσθ. Γούλας** την ολόπλευρη στήριξή του για το όλο έργο.

Το **1979** έπειτα από πολλές και επίπονες προσπάθειες του Δ.Σ. αρχίζει δειλά-δειλά η ανέγερση της αίθουσας πολλαπλών χρήσεων για την οποία η Αδελφότητα έκανε πολλά όνειρα. Τα χρήματα λίγα και γι αυτό οι εργασίες προχωρούσαν με αργούς ρυθμούς. Σε κάποια φάση όμως των εργασιών το έτος 1982 την αποπεράτωση του έργου ανέλαβε η Νομαρχία Ευρυτανίας. Για καλή μας τύχη την εποχή εκείνη πρόεδρος στο χωριό ήταν ο **Μιχάλης Παπαντωνίου**, ο οποίος βοήθησε στην ανέγερση, διαθέτοντας σημαντικά ποσά από τα κοινοτικά κονδύλια με αποτέλεσμα το 1987 να αποπερατωθεί και να παραδοθεί στην Αδελφότητα.

Ακόμα στη χρονιά του **1980** αρχίζουν ενέργειες και μπαίνει στο πρόγραμμα της Αδελφότητας η απόκτηση εθνικών στολών για το μουσείο Γρανίτσας. Στις 22 Μαΐου 1981 σε Γεν. Συνέλευση της Αδελφότητας αποφασίζεται η μεταφορά του Λαϊκού Μουσείου στο Ίδρυμα **Δημοσθ. και Ισμ. Γούλα** όπου και παραμένει μέχρι σήμερα με τη μορφή αυτή.

Τον ίδιο χρόνο στις 9 Ιουνίου πραγματοποιείται εκδήλωση προς τιμήν του **Γ. Καφαντάρη** με ομιλητή τον **Δημοσθένη Γούλα** στην αίθουσα Παρνασσός με πρωτοβουλία και δαπάνες της Αδελφότητας.

1990: Πεθαίνει ο **Δημοσθένης Γούλας** και μαζί του πεθαίνουν όνειρα και ελπίδες μιας ζωής. Η Αδελφότητα είναι πλέον ορφανή και διστάζει ότι τον υπόλοιπο δρόμο του ταξιδιού της θα τον διανύσει μόνη. Έμεινε ξαφνικά σαν καλαμιά στον κάμπο χωρίς την έγνοια και την φροντίδα του Γρανιτσιολάτρη **Δημ. Γούλα**, ο οποίος ήταν παντού και πάντα μπροστάρης και πρόθυμος να βοηθήσει σε όλα τα θέματα που αναφέρονταν στη Γρανίτσα. Έτσι τα μέλη του Δ.Σ. θεώρησαν ύψιστη υποχρέωση και μοναδικό μέλημά τους τη φιλοτέχνηση ανδριάντα. Τρία χρόνια μετά το θάνατό του, στις 14 Αυγούστου 1993 γίνονται τα αποκαλυπτήρια μπροστά σε πολλούς επισήμους και πλήθος κόσμου.

Πολύ αργότερα, το **1997**, η Αδελφότητα αρχίζει να τον εαυτό της και να κάνει δειλά-δειλά κάποια σημαντικά βήματα. Τη χρονιά αυτή αρχίζει η έκδοση της τριμηνιαίας εφημερίδας μας «Εν Γρανίτση», η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Τον επόμενο χρόνο, 1998, στεγάζεται σε ενοικιαζόμενο Γραφείο στο Βύρωνα, οδός Τμώλου 52 και το **2001** με δαπάνες της ανεγείρεται μνημείο όπου, σύμφωνα με διηγήσεις παλαιότερων, ο **Στέφανος Γρανίτσας** κάθονταν και στοχάζονταν, γράφοντας το συγγραφικό του έργο.

Για λίγο καιρό και μέχρι το **2004** ακολούθησε μια περίοδος διαχείρισης μόνο των

αναγκαίων δραστηριοτήτων της Αδελφότητας με φανερή την αποχή των μελών από πολλές πρωτοβουλίες, χωρίς τελικά να ενοχοποιούνται τα εκάστοτε μέλη των Δ.Σ., τα οποία ομολογουμένως κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες προσέγγισης. Αυτή η αδράνεια άλλωστε ήταν φαινόμενο της εποχής και επηρέασε πολλούς πολιτιστικούς Συλλόγους.

Στη δική μας την περίπτωση και για καλή τύχη της Αδελφότητας, την άνοιξη του **2004** υπήρξε μια πραγματικά ανέλπιστα «ανατροπή». Εκεί που όλα φαίνονταν μαύρα για την Αδελφότητα και η εναγώνια προσπάθεια των διοικούντων τότε κορυφώνονταν για να την κρατήσουν όρθια, παρουσιάστηκε μια κούφτα χωριανών, οι οποίοι, έπειτα από προτάσεις μελών σε έκτακτη Γεν. Συνέλευση, άρπαξαν τα νηία και ανέβασαν το κύρος και τη θέση του συλλόγου μας μέσα από θετικές και επιλεγμένες ενέργειες. Το κυριότερο απ' όλα ήταν η επανίδρυση του Ιερού Ναού του Αγίου Νεομάρτυρα Μιχαήλ στο Βύρωνα. Από τη στιγμή που ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Καισαριανής Βύρωνα και Υμηττού κ. **Δανιήλ** έδωσε την ευλογία του, απαντώντας σε σχετικό γραπτό αίτημα του Δ.Σ. της Αδελφότητας, χρειάστηκαν μόλις 2 ½ μήνες, για να είναι όλα έτοιμα και να λειτουργήσουμε την Κυριακή του Θωμά τιμώντας τον Άγιο μας. Μάλιστα, το Σάββατο το πρωί, παραμονή της γιορτής, υπήρχε μόνο ένα άδειο, αδιαμόρφωτο κτίριο. Μετά τις 9, την ίδια μέρα, κατέφτασαν το τέμπλο, το αναλόγιο, τα μανουάλια, τα καντήλια, το παγκάρι και οι καρέκλες. Στην ολοκλήρωση των εργασιών της εκκλησίας μας είχαμε συμμάχους όλους τους Γρανιτσιώτες και τους ευχαριστούμε πάρα πολύ. Με πραγματική συγκίνηση συμμετείχαν με κάθε τρόπο και μάλιστα πολλοί παρακολουθούσαν σε καθημερινή βάση την εξέλιξη των εργασιών.

Στην πρώτη λειτουργία χοροστάτησε ο συγχωριανός μας π. **Δημήτριος Σκόνδρας**, ο οποίος στην ομιλία του από άμβωνος μίλησε για ένα πραγματικό θαύμα. Ούτε ο ίδιος δεν μπορούσε να πιστέψει ότι μιά ολόκληρη εκκλησία τελείωσε σε 2 ½ μήνες. Η εκκλησία μας αυτή αποτελεί πλέον κάθε χρόνο σημείο αναφοράς όλων των συγχωριανών μας και δίνει την ευκαιρία ανανέωσης των σχέσεων και δημιουργίας νέων γνωριμιών μεταξύ των συγχωριανών μας. Θέλω επίσης να ευχαριστήσω τον Δήμαρχο Βύρωνα **Νίκο Χαρδαλιά**, γιατί μας βοήθησε πραγματικά και μας συμπαραστάθηκε με όλες του τις δυνάμεις, καθώς και το Δήμαρχο Απεραντίων κ. **Δημήτριο Τάτση** για τις οικονομικές του επιχορηγήσεις για τον ίδιο σκοπό.

Άλλος σημαντικός σταθμός του νέου Δ.Σ. της Αδελφότητας είναι η απόκτηση μονίμου Γραφείου στον Καρέα με την πρωτοβουλία του συγχωριανού μας Δημάρχου Βύρωνα **Νίκου Χαρδαλιά**. Έτσι ο Σύλλογός μας έχει το δικό του άνετο χώρο με επί πλέον ειδική αίθουσα, για συνελεύσεις και διάφορες εκδηλώσεις.

Μετά το 2004 έχουν πραγματοποιηθεί διάφορες εκδηλώσεις με μεγάλη επιτυχία. Οι κυριότερες είναι αυτή στην αίθουσα Αντώνης Τρίτσης για τον εορτασμό των 50 χρόνων από την ίδρυση της Αδελφότητας με ομιλητή τον συγχωριανό μας πρότανη των γραμμάτων και της λογοτεχνίας **Μιχάλη Σταφυλά**. Επίσης σημειώνουμε την εκδήλωση για τον **Ζαχαρία Παπαντωνίου** στην αίθουσα της ΕΣΗΕΑ με ομιλητή, επίσης, το **Μιχάλη Σταφυλά** κατά την οποία απονεμήθηκε ειδική πλακέτα τόσο στον ομιλητή, όσο και στον συγχωριανό

μας καθηγητή **Λεωνίδα Μανωλίδη**. Επίσης θα πρέπει να θυμηθούμε και την ειδική εκδήλωση που έγινε στη Γρανίτσα για να τιμηθεί η μνήμη του συγχωριανού μας καθηγητή και συγγραφέα **Παντελή Αναστασιάδη**. Και όσοι παραβρέθηκαν θα θυμούνται για πάντα τις απεριγράπτου κάλλους φυσικές εικόνες από τη ροή του Αχελώου και την παρουσίαση των ανεξερεύνητων πτυχών και των παραποτάμιων περιοχών, διανθισμένων με ελαφρά δημοτική μουσική του μοναδικού καλλιτέχνη και δημιουργού Αιτωλοακαρνανά **Τάκη Παπαποστόλου**, ο οποίος προσφέρθηκε αφιλοκερδώς και με μεγάλη προθυμία.

Το **2009** η Αδελφότητα ίδρυσε το Πολιτιστικό Κέντρο στο χωριό, παραχωρώντας για το σκοπό αυτό το ιδιόκτητο κτήριό της. Στην αίθουσα του κτηρίου φιλοξενείται το Ίδρυμα Δημοσθ. και Ισμ. Γούλα καθώς και οι βιβλιοθήκες των Ζαχαρία Παπαντωνίου, Στέφ. Γρανίτσα και Μιχ. Σταφυλά.

Το αποκορύφωμα των ενεργειών της Αδελφότητας εκδηλώνεται με την ομολογουμένως επιτυχημένη εκδήλωση της ημερίδας στις 1-8-2009 στη Γρανίτσα, σε συνεργασία με την ιστορική **Πανευρωπαϊκή Ένωση**, για την οποία, ημερίδα, λεπτομέρειες καταγράφονται σε άλλη στήλη. Για μας, το Δ.Σ. της Αδελφότητας, ήταν όνειρο ζωής και χρέος τιμής προς το χωριό μας, προς τους Γρανιτσιώτες και προς τον εαυτό μας η πραγματοποίηση αυτού του Συνεδρίου που πίσω του άφησε την ιστορία του χωριού μας και των εκλεκτών συγχωριανών μας, γραμμένη από αξιόλογους επιστήμονες που μελέτησαν και ερεύνησαν τα γεγονότα. Οι νέοι μας πλέον θα έχουν στα χέρια τους ένα βιβλίο με ιστορικά και λογοτεχνικά κείμενα που μπορεί να δώσει την ευκαιρία να το συμπληρώσουν ή ακόμα και να το διορθώσουν, αν χρειαστεί.

Τέλος, κλείνω με την επισήμανση ότι η Αδελφότητα έχει πολύ μέλλον και μεγάλες δυνατότητες, αρκεί να στελεχωθεί από νέους ανθρώπους και να στηριχθεί από τους συγχωριανούς οπουδήποτε και αν βρίσκονται. Η ανανέωση των Δ.Σ. είναι απαραίτητη προϋπόθεση να θωρακιστεί με νέες ιδέες και να φυσήξει νέος αέρας στην πραγματοποίηση των σκοπών και των στόχων που θα κάνουν μακροβιότερη και πιο στέρεη τη ζωή της Αδελφότητας. Εμείς ευχόμαστε και ελπίζουμε οι νέοι του χωριού μας να στρατευτούν στις τάξεις της Αδελφότητας και με τις φρέσκιες ιδέες τους ν' αλλάξουν και να βελτιώσουν ό,τι εμείς δεν μπορέσαμε να πραγματοποιήσουμε. Αυτό θα είναι για το καλό του χωριού μας και των συγχωριανών μας γενικότερα.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

Η Γρανίτσα πλέον έχει καταξιωθεί στη συνείδηση όλων των Ευρυτάνων ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα Δυτικής Ευρυτανίας. Χρόνια τώρα φεγγοβολά με τα άσβεστα φώτα της επιστήμης του πνεύματος και της τέχνης και έχει βάλει κατά καιρούς ογκόλιθους γνώσεων στο οικοδόμημα της νεώτερης Ελλάδας. Φυσιογνωμίες σαν τον **Ζαχαρία Παπαντωνίου**, το **Στέφανο Γρανίτσα**, το **Δημοσθένη Γούλα**, το **Μιχάλη Σταφυλά** και τον **Λεωνίδα Μανωλίδη** δεν γεννούνται και δεν αναδεικνύονται συχνά. Και είναι ευλογία για το χωριό μας, γίγαντες σαν τους παραπάνω να είναι συγχωριανοί μας.

Τα έργα και η ιστορική διαδρομή όλων αυτών ήταν επιτακτική ανάγκη να διαφυλαχθούν και να στεγαστούν σε ασφαλή και προσβάσιμο σε όλους στο χωριό μας. Η Αδελφότητα Γρανιτσιωτών με μπροστάρη τον αείμνηστο **Δημοσθένη Γούλα** έκανε εδώ και χρόνια τα πρώτα βήματα. Ανέλαβε την πρωτοβουλία ανέγερσης κτηρίου στο κέντρο του χωριού και σε οικόπεδο ιδιοκτησίας της που συνδύαζε την υπέροχη θέση με τη μοναδική θέα προς τις γραφικές πλαγιές του Καλόγερου.

Μετά από αρκετά χρόνια το κτήριο τελείωσε με κονδύλια της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, αλλά για διάφορους λόγους δεν χρησιμοποιήθηκε για το σκοπό που είχε ανεγερθεί.

Το νέο Δ.Σ. της Αδελφότητας που ανέλαβε το 2004, έθεσε ως πρώτη προτεραιότητα τη δημιουργία Πολιτιστικού Κέντρου. Τα προβλήματα ήταν πολλά. Το κυριότερο της συντήρησης και της καθημερινής λειτουργίας του. Για το σκοπό αυτό απαιτείται η πρόσληψη ενός τουλάχιστον ατόμου που θα επιμελείται και θα το διατηρεί ανοικτό για το κοινό.

Το προηγούμενο χρόνο, 2008, συζητήσαμε το πρόβλημα με το Δ.Σ. του Ιδρύματος Δημοσθένη και Ισμήνης Γούλα και βρέθηκε εν μέρει, η χρυσή τομή, όχι βέβαια και η λύση της πρόσληψης υπαλλήλου. Συμφωνήθηκε δηλαδή η μεταφορά του Ιδρύματος Δημοσθένη και Ισμήνης Γούλα στο κτήριο της Αδελφότητας, καθώς και οι βιβλιοθήκες των Ζαχαρία Παπαντωνίου, Στέφ. Γρανίτσα, Δημοσθ. Γούλα και Μιχ. Σταφυλλά. Η βιβλιοθήκη του Λεων. Μανωλίδη θα στεγαστεί στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων που ετοιμάζει η Δημοτική αρχή, κάτω από τη νέα πλατεία, στο χώρο που βρισκόταν το πατρικό σπίτι της οικογένειάς του.

Το μεγάλο θέμα της πρόσληψης υπαλλήλου για τις ανάγκες του πολιτιστικού μας κέντρου βρίσκεται σε εκκρεμότητα. Θα απευθυνθούμε πάντως προς κάθε αρμόδιο, άλλωστε η ελπίδα πεθαίνει τελευταία.

Το πολιτιστικό μας κέντρο σήμερα αποτελεί ένα ορθάνοιχτο παράθυρο στην ιστορία, τα ήθη, τα έθιμα και τις συνήθειες των κατοίκων του χωριού μας και όσοι το επισκέπτονται μένουν κατενθουσιασμένοι. Ιδιαίτερη εντύπωση προξενεί η ποικιλία των εργαλείων που χρησιμοποιούσαν οι παλιότερες γενιές, μέσα από τα οποία αναδεικνύεται η κόπωση και η υπομονή τους για ένα κομμάτι μπομποτά. Αλλά και η ποικιλία των στολών, γυναικείων και ανδρικών, από διάφορα σημεία της επικράτειας είναι μια άλλη ιστορική σελίδα εξ ίσου εντυπωσιακή.

Την ημέρα της ιστορικής ημερίδας στο χωριό μας το πολιτιστικό μας κέντρο το επισκέ-

φτηκαν πάρα πολλοί από τους παραβρισκόμενους σ αυτή, με επικεφαλής τον πρόεδρο της Πανευρυσανικής Ένωσης κ. **Κώστα Παπαδόπουλο** κι έμειναν όλοι κατενθουσιασμένοι.

Ο Σύλλογός μας σε συνεργασία με το Ίδρυμα Δημοσθένη και Ισμήνης Γούλα είναι αποφασισμένος να εργαστεί με όλες του τις δυνάμεις για τη διατήρηση του Πολιτιστικού μας Κέντρου, γιατί θεωρεί ότι η λειτουργία του δικαιώνει την επιθυμία εκείνων που διακαώς επιθυμούσαν την ίδρυσή του. Η ίδρυσή του δένει το παρελθόν με το μέλλον και κρατά ατόφια την ιστορική διαδρομή του χωριού μας, που αποτελεί παράδειγμα για τις νεώτερες γενιές μας.

«ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΙΣΜΗΝΗΣ ΓΟΥΛΑ»

Του Ζαχαρία Γ. Παπαντωνίου,

Προέδρου του Ιδρύματος

Ο **Δημοσθένης Γ. Γούλας** έφυγε από τη Γρανίτσα Ευρυτανίας μικρό και φτωχό παιδί. Όμως δεν ξέχασε τον τόπο του, παρόλο που έφθασε σε υψηλά αξιώματα.

Ζούσε στην Αθήνα ή σε άλλες πόλεις που υπηρέτησε, αλλά η καρδιά του χτυπούσε στη Γρανίτσα. Ήταν το καύχημά του. Αυτή συλλογιζόταν, γι' αυτήν μιλούσε κι έγραφε.

Τα προβλήματα των χωριανών του τον απασχολούσαν και μεριμνούσε για την επίλυση τους.

Κινούμενος από αυτήν την υπερβάλλουσα αγάπη προς τη γενέτειρά του συνέστησε στην Αθήνα Κοινωφελές Ίδρυμα με την επωνυμία «ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΙΣΜΗΝΗΣ ΓΟΥΛΑ», το οποίο εγκρίθηκε το 1981 διά του υπ' αριθ. 836 Π.Δ. (ΦΕΚ 214/17-8-1981).

Σκοπός του Ιδρύματος είναι η ανύψωση του πνευματικού, μορφωτικού, πολιτιστικού και κοινωνικού επιπέδου της Γρανίτσας. Το ίδρυμα εκπλήρωσε τους στόχους του, κυρίως, όταν ζούσαν οι ιδρυτές του **Δημοσθένης Γούλας** και η σύζυγός του **Ισμήνη**, αλλά και στη συνέχεια από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια, κατά το μέτρο, βέβαια, των οικονομικών δυνατοτήτων του.

Το κυριότερο επίτευγμα του Ιδρύματος είναι η ίδρυση στη Γρανίτσα αξιόλογου Λαογραφικού Μουσείου, όπου έχουν συγκεντρωθεί και διαφυλάσσονται θαυμάσια αντικείμενα λαϊκής τέχνης.

Το Μουσείο συνεχίζει να εμπλουτίζεται με νέες προσφορές των κατοίκων της περιοχής. Από την ίδρυσή του και μέχρι τον περασμένο Αύγουστο στεγαζόταν στο παλαιό Δημοτικό Σχολείο του χωριού, ιδιοκτησίας του Ιερού Ναού Νεομάρτυρα Μιχαήλ.

Με την ευκαιρία θέλουμε από τη στήλη αυτή να ευχαριστήσουμε τον ιερέα του χωριού

μας π. **Κωνσταντίνο Γ. Σκόνδρα**, καθώς και το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο για την παραχώρηση της αίθουσας αυτής επί τόσα χρόνια με συμβολικό ενοίκιο.

Το Δ.Σ. του Ιδρύματος σε συνεννόηση με το Δ.Σ. της Αδελφότητας Γρανιτσιωτών αποφάσισαν από κοινού να στεγάσουν το Μουσείο στην αίθουσα της Αδελφότητας (Τουριστικό Περίπτερο). Μετά την ανακαίνιση που έγινε, το Μουσείο, βρήκε πλέον την κατάλληλη θέση, μια αίθουσα 120 τ.μ., ευάερη και ευήλια.

Κατά γενική ομολογία των επισκεπτών, παλαιών και νέων, τώρα φάνηκε ο θησαυρός αυτός, διότι τώρα βγήκαν στην επιφάνεια όλα σχεδόν τα εκθέματα.

Πρόεκυψαν όμως κάποια προβλήματα, όπως: τρόπος λειτουργίας του Μουσείου, ασφάλεια κτηρίου, αγορά και άλλων βιβλιοθηκών και ερμαρίων κ.ά., τα οποία ευελπιστούμε να επιλύσουμε σε συνεργασία με την Αδελφότητα.

Η Γρανίτσα, πέραν του θησαυρού αυτού, έχει να επιδείξει την πνευματική της ιστορία: **Ζαχαρίας Παπαντωνίου, Στέφανος Γρανίτσας, Δημοσθένης Γούλας, Χαρίλαος Παπαντωνίου, Μιχάλης Σταφυλάς, Παντελής Αναστασιάδης, Λεωνίδας Μανωλίδης, Μιχάλης Αναστασιάδης, Χρήστος Καγκαράς, Λευτέρης Θεοδώρου** και πολλοί άλλοι Γρανιτσιώτες, που διέπρεψαν στις επιστήμες, τα γράμματα και τις τέχνες.

Έχει ακόμα η Γρανίτσα το βαθύ πράσινο, την καθαριότητα, τις ταβέρνες στο κέντρο και στην Κάτω Ποταμιά, το νερόμυλο, τον Πλατανιά, τα παραδοσιακά καφενεία, τις καφετέριες, αλλά και το καταπληκτικό ξενοδοχείο «ΠΑΝΟΡΑΜΑ», ιδιοκτησία του συγχωριανού μας **Κώστα Θ. Θεοδώρου** – ο Θεός να ευλογεί και αυτόν και την οικογένειά του -, γιατί πρέπει να δεχθούμε ότι χάρη στην επένδυση αυτή η Γρανίτσα πήρε ανοδική τουριστική πορεία.

ΚΑΤΩ ΠΟΤΑΜΙΑ ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

Γράφει ο Κωνσταντίνος Γ. Φούκας

Η Κάτω Ποταμιά είναι ο μεγαλύτερος συνοικισμός της Γρανίτσας, βρίσκεται στο Ν.Δ. τμήμα της και παλιότερα ήταν το πιο παραγωγικό τμήμα του χωριού. Δεξιά και αριστερά του ποταμού Γρανιτσιώτη, ανάμεσα σε εύπορα και καλοκαλλιεργημένα επίπεδα κτήματα ήταν διάσπαρτα τα σπίτια του συνοικισμού. Στη δεκαετία του 1950, όταν όλοι πλέον επανήλθαν στις εστίες τους μετά τον τριετή ξεσπκωμό, λόγω του εμφυλίου, οι παραποτάμιες ακτές της Κάτω Ποταμιάς έσφυζαν από ζωή και καθημερινή κίνηση. Άλλοι με τις ασχολίες τους στα κτήματα, άλλοι με τα ζωντανά, έδιναν τον τόνο της ζωτάνιας και της σκληρής μάχης για επιβίωση. Ο Γρανιτσιώτης ποταμός πάντως, ήταν πάντα στη διάθεση των καλλιεργητών και με τὰ άφθονα και κρυστάλλινα νερά του πότιζε και αναζωογονούσε τα κήπια και τα κτήματά τους.

Τα ίδια νερά κινούσαν ασταμάτητα τη 10ετία του 50, ασταμάτητα και τους δυο νερόμυλους του συνοικισμού. Τον νερόμυλο του αιωνόβιου πιά **Δημήτρη Καρδαμίκη** στη δεξιά

όχθη του ποταμού και του **Αγίου Νικολάου**, στην αριστερή όχθη. Ο τελευταίος μάλιστα λειτουργεί μέχρι σήμερα. Έχει ανακαινιστεί από τη δημοτική αρχή και αποτελεί σημείο έλξης πολλών επισκεπτών, αφού κουβαλά μαζί του την ιστορία τόσων γενεών.

Σήμερα, η Κάτω Ποταμιά είναι αγνώριστη. Ο χώρος γύρω από τον ιστορικό νερόμυλο και τον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου έχει αναμορφωθεί ριζικά και έχει αναδειχθεί ως χώρος αναψυχής και ξεκούρασης. Το παλιό μαγαζί, μαζί με δεύτερο που δημιουργήθηκε κατά την ανάπλαση του χώρου, δένουν απόλυτα με τον νερόμυλο, τα αιωνόβια πλατάνια και το αυλάκι που μεταφέρει το νερό και όλα μαζί δημιουργούν ένα ειδυλλιακό τοπίο και μια ευχάριστη ατμόσφαιρα για τον οποιοδήποτε επισκέπτη. Τους θερινούς μήνες και ιδιαίτερα τις ζεστές βραδιές του Αυγούστου στο χώρο αυτό συγκεντρώνονται πολλοί ποταμιώτες και επισκέπτες από τα γύρω χωριά και απολαμβάνουν τη δροσιά και τη γραφικότητα του μαγευτικού τοπίου.

Κάτω Ποταμιά

Πρόκειται για απόσπασμα εισήγησης που ανακοινώθηκε στο Συνέδριο που πραγματοποιήσε το ΕΥ.Κ.Ε.Σ.Ε. στο Καρπενήσι, 12-15 Ιουλίου 2007, με θέμα : «Η Ευρυτανία στις περιγραφές Ελλήνων και ξένων περιηγητών», τα πρακτικά του οποίου εκδόθηκαν σε ομότιτλο τόμο (βλ. σελ. 595 κ.ε.)

ΟΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗ ΓΡΑΝΙΤΣΑ & ΤΗΝ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ & ΣΤΕΦΑΝΟ ΓΡΑΝΙΤΣΑ ΣΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ*

Γράφουν οι: Γιάννης Μάκκας και Κώστας Παπαδόπουλος

Με την ίδρυση του Εκπαιδευτικού Ομίλου το 1910 άρχισε να πνέει ένας άλλος, νέος, άνεμος στον εκπαιδευτικό χώρο της πατρίδας μας. Με τη δημοσίευση των Ν. 826/1917 και 1332/1918 δόθηκε ελευθερία για τη συγγραφή των αναγνωστικών βιβλίων. Ανάμεσα στα εγκριθέντα Αναγνωστικά από το αρμόδιο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο ήταν «**Ο Φάρος του Χωριού**», «**Το ραζακί σταφύλι**», το «**Αλφαβητάρι με τον Ήλιο**» και «**Τα Ψηλά Βουνά**» με βασικό συγγραφέα του το δικό μας **Z. Παπαντωνίου** και με τη συνεργασία των **Δ. Ανδρεάδη, Α. Δελμούζου, Π. Νιρβάνα** και **Μ. Τριανταφυλλίδη**.

Αλλά, όμως, και ο έτερος κορυφαίος Ευρυτάνας λογοτέχνης, ο **Στέφανος Γρανίτσας**, μας άφησε μνημειώδη κείμενα εμπνευσμένα από τη Γρανίτσα και τη Ρούμελη και τα οποία έχουν συμπεριληφθεί σε διάφορα σχολικά βιβλία.

Στη συνέχεια ακολουθούν κείμενα των παραπάνω δύο (2) κορυφαίων λογοτεχνών μας που αναφέρονται στην Ευρυτανία και που βρίσκονται διάσπαρτα σε διάφορα σχολικά βιβλία, τα οποία αποτέλεσαν την πρώτη πνευματική τροφή πολλών Ελληνοπαίδων.

Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου και τα «Ψηλά Βουνά» του

Οπωσδήποτε το «Αναγνωστικό της Ευρυτανίας» είναι «Τα Ψηλά Βουνά» του **Zax. Παπαντωνίου**, στο οποίο και θα αναφερθούμε παρακάτω.

«**Τα Ψηλά Βουνά**», λοιπόν, σύμφωνα με το **Μανόλη Τριανταφυλλίδη**¹, είναι ένα βιβλίο «χωρίς ξερές περιγραφές και δογματισμούς παρά μόνο με έμμεση ηθική ή άλλη διδασκαλία, με ιλαρό παιδιάστικο χιούμορ». Επιδιώκει «*την κοινοτική αλληλεγγύη και ενέργεια, την ατομική αυθυπαρξία με τη σωματική, πνευματική και ηθική υγεία του ατόμου, τη γνώση και την αγάπη της φύσης και διαίτηρως του βουνού με τα δάση του, τη διάλυση των προλήψεων*».

Η υπόθεση του βιβλίου αυτού είναι απλή όσο και ελκυστική για την παιδική ψυχολογία. Ομάδα από 26 παιδιά που τελείωσαν το Ελληνικό Σχολείο (12-14 ετών), με δική τους πρωτοβουλία και με τη συγκατάθεση των γονέων τους αποφασίζουν να περάσουν τις καλοκαιρινές διακοπές τους στο κοντινό πευκόφυτο βουνό. Εκεί οργανώνονται σε κοινότητα, αλληλοβοηθούνται στις ανάγκες τους για τη συντήρησή τους, αυτοδιδάσκονται και αλληλοδιδάσκονται... Ενδιαφέρονται για τη ζωή των βοσκών και των εργατών του δάσους, κάνουν φιλίες, πλουτίζουν την πείρα και τις γνώσεις τους, θέλγονται και μαγεύονται από τις ομορφιές και την αρμονία του δάσους, καλλιεργούν τον ανθρωπισμό. Ότι κάνουν το κάνουν αβίαστα και φυσικά, από αξιοπρέπεια και αλτρουισμό.. Οι περιγραφές θαυμάσιες. Όλα στο βιβλίο αυτό μυρίζουν Ευρυτανία: φύση, ζωή, ήθη και έθιμα...

Ο **Κωστής Παλαμάς** επισημαίνει μεταξύ άλλων: «...Το βιβλίο του Παπαντωνίου μας ανοίγει ορίζοντες, «Ψηλά Βουνά» επιγράφεται, και σε κάποιο ψήλωμα μας φέρνει, που είναι ολόδροσος ο αέρας του και το φως του ολόχαρο... Είναι κατήχηση πατριωτική, βγαλμένη, γενικά από τη γη μας με τα λουλούδια της και από το βουνό μας με τον ήλιο του, χωρίς το λογάρισμα' ακόμα της ιστορίας και το σάλπισμα της ρητορικής...

¹ Τριανταφυλλίδης Μ., «Πριν καούν», Αθήνα 1921.

Και σ' όλα αυτά κυμένη μια ιλαρωσύνη, Σα να γράφτηκε το βιβλίο αυτό από την αρχή ως το τέλος μ' ένα χαμόγελο, άξιο να καθίσουν επάνω του οι μέλισσες...».

«... Το ότι υπήρξε το γοητευτικότερο «Αναγνωστικό» της Ελληνικής Παιδείας είναι αναμφισβήτητο και κανένας πια δεν έχει διαφορετική άποψη», γράφει ο **Μιχάλης Σταφυλάς**.² Και συνεχίζει ο ίδιος: «Δένεται σ' αυτό η φύση με τον άνθρωπο. Καλλιεργείται η αγάπη για τα δάση και το φυσικό περιβάλλον συνδιασμένη με την αδελφικότητα των παιδιών – δηλ. της αυριανής κοινωνίας».

Κάτω απ' αυτό το πρίσμα μπορούμε να εντοπίσουμε και μια άλλη πρωτιά του **Παπαντωνίου**: Την οικολογική. Οι περιγραφές του πλούσιες σε λυρικά στοιχεία, οι διάλογοι ζωντανοί, τα δέντρα, οι άνθρωποι, τα ζώα, οι τρόποι ζωής - όλα έχουν εκείνη την ομορφιά του λόγου και τη σωστή καταγραφή. Ίδιες εικόνες.

Να πώς περιγράφει τη μαγεία και τη ζωή του δάσους:

«Μέσα στο δάσος αμέτρητοι γρύλοι τραγουδούσαν κι έλεγαν το ίδιο τραγούδι...

Κι ύστερα ακούστηκαν μακριά τα κουδούνια των κοπαδιών. Είναι οι βλάχοι. Δικό τους θα είναι το μεγάλο κοπάδι που βόσκει.

Άκου πόσα κουδούνια!.... Μικρά, μεγάλα, φιλά, βαθιά, γλυκά, βραχνά. Κουδούνισματα πολλά, όπως τ' άστρα, όπως οι γρύλοι...

Τι ωραία νύχτα!...».

Ίδου και με πόση δύναμη μιλάει για την ευεργετική ύπαρξη των δασών, που η Ευρυτανία μας είναι γεμάτη:

«Αυτό με τις ρίζες του κρατεί το χώμα και τα χαλίκια σφιχτά, για να μην τα παίρνουν οι βροχές και τα πηγαίνουν στο χείμαρρο.

Δεν έχει μόνο το δέντρο αυτή τη δύναμη, μα και οι μικροί θάμνοι, οι αφάνες, το πουρνάρι, η κουμαριλά ακόμα και το θυμάρι.

Γι' αυτό οι φυτεμένοι τόποι γλιτώνουν τους ανθρώπους από τις πλημμύρες.

Όταν όμως καίμε και ξεριζώνουμε τα δέντρα, τότε το χώμα και το χαλίκι φεύγει από τις γυμνές ράχες και πηγαίνει στο χείμαρρο...

Εκείνος φουσκώνει από τις βροχές και κατεβάζει μια φοβερή δύναμη από χώμα, λιθάρια και νερό, που αφανίζει σπίτια, σπαρτά και ανθρώπους.

Αυτό πρέπει να συλλογίζεται καθένας που πηγαίνει να κόψει δέντρο».

Και πάνω από όλα η λαϊκή ψυχολογία, δοσμένη τόσο δυνατά. Οι τύποι των ανθρώπων δίνονται δυνατά και τεκμηριωμένα, αναλύεται ο εσωτερικός τους κόσμος: ο λαθροϋλοτόμος που κυνηγείται από τύψεις, γιατί έκοψε το δέντρο («Γιάννη, γιατί έκοψες το πεύκο; / αγέρας, λέει ο Γιάννης, και περπατεί») Οι τύψεις, που γίνονται ερινύες, όμως τον ακολουθούν και τον βασανίζουν. Ίσα με να καταλάβει την κακή του πράξη...»

Επίκαιροι πάντοτε και ιδιαίτερα σήμερα, μετά τις τόσο μεγάλες και τόσο καταστροφικές πρόσφατες πυρκαϊές της Πάρνηθας, του Πηλίου, της Ηλείας, της Αρκαδίας, των χωριών της Λάρισας, είναι λίγοι στίχοι από την «Κατάρτα του Πεύκου»³.

2 **Μιχάλης Σταφυλάς**, Ζαχ. Παπαντωνίου, *Τα θεία δώρα των εμπνευσεών του*, χ.χ. Έκδοση. Πανευρυτανικής Ένωσης

3 **Ζαχαρία Λ. Παπαντωνίου**, Τα Ψηλά Βουνά, Αθήνα 1918, Εθνικόν Τυπογραφείον, σελ.82.

«Η κατάρτα του πεύκου» συμπεριλαμβάνεται σε πολλά Αναγνωστικά βιβλία του Δημοτικού Σχολείου, καθώς και σε Ανθολόγια.

Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΟΥ ΠΕΥΚΟΥ

1
«Γιάννη, γιατί έκοψες τον πεύκο;
Γιατί; Γιατί;
- «Αγέρας θα 'ναι», λέει ο Γιάννης
και περπατεί.

Ανάβει η πέτρα, το λιβάδι
βγάνει φωτιά,
να 'βρισκε ο Γιάννης μια βρυσούλα,
μια ρεματιά!

Μες το λιοπούρι, μες στον κάμπο
να ένα δεντρί...
Ξαπλώθη ο Γιάννης από κάτω
δροσιά να βρει.

Το δέντρο παίρνει τα κλαδιά του
και περπατεί!
«Δε θ' ανασάνω», λέει ο Γιάννης,
«γιατί; γιατί;»

- «Γιάννη, πού κίνησες να φτάσεις;»
«Στα Δυο Χωριά».
-«Κι ακόμα βρίσκεσαι δω κάτω;
Πολύ μακριά!»

.....
3
Οι μέρες πέρασαν κι οι μήνες
φεύγει ο καιρός,
στον ίδιο τόπο είν' ο Γιάννης,
κι ας τρέχει εμπρός...

6
Πέφτει σα δέντρο απ' το πελέκι...
Βογγάει βαριά.
Μακριά του στάθηκε το δάσος,
πολύ μακριά.

Εκεί τριγύρω ούτε χορτάρι,
φωνή καμιά.
Στ' αγκάθια πέθανε, στον κάμπο
στην ερημιά.

Κάθε αράδα από «**Τα Ψηλά Βουνά**» βγάζει και μια διδαχή... Κάθε αράδα του αποπνέει και Ευρυτανία.

Ένα τέτοιο όμως Αναγνωστικό έμελλε σε λίγο να μπει στις πολιτικές διαμάχες. Τα ελληνόπουλα δεν πρόφτασαν να το καλοχαρούν. Η μεταπολίτευση του 1920 το έκρινε ως εντελώς ακατάλληλο, μαζί με άλλα βιβλία και ως «αντεθνικό!» Χαρακτηρίστηκε ως «βιβλίον χυδαίον, ανήθικον, εγκληματικόν, αγοραίον, ψευδούς και κακοβούλου προθέσεως, του οποίου ο συγγραφέας φιλοδοξεί να είναι ο διαφθορεύς των νέων μας». Στη συνέχεια σε αντιπνευματική και αντιδημοκρατική σύναξη στην Πλατεία Συντάγματος «ερρίφθη εις την πυράν ως αντεθνικόν, αντιθρησκευτικόν και ανθελληνικόν κατασκευάσμα».

Και μια σύμπτωση: Ακριβώς εκείνη τη χρονιά που κάπκε το βιβλίο του **Zax. Παπαντωνίου**, μια πυρκαϊά έκαψε και κάποια σημεία του βουνού «Καλόγερος» της Γρανίτσας, σε τοπωνύμιο μάλιστα που αναφέρονταν στα «**Ψηλά Βουνά**».

Τα «**Ψηλά Βουνά**» όμως επανήλθαν στα σχολεία μας το 1923, το 1965, καθώς και το 1975 μετά τη μεταπολίτευση ως Αναγνωστικό της Γ' τάξης του Δημοτικού. Δικαιολογημένα

πολλά κείμενά του συμπεριλαμβάνονται σε πολλά άλλα Αναγνωστικά και Ανθολόγια του Δημοτικού Σχολείου.

Άλλα κείμενα του Ζ. Παπαντωνίου στα Αναγνωστικά του Δημ. Σχολείου

Ο **Ζαχαρίας Παπαντωνίου** όμως δεν μας άφησε μόνο τα «Ψηλά Βουνά του» για να μας θυμίζουν τον τόπο μας, την Ευρυτανία μας. Μας άφησε πλήθος άλλα ποιήματα και πεζογραφήματα εμπνευσμένα από τη γενέθλια ευρυτανική γη.

Τα περισσότερα από τα ποιήματά του που περιλαμβάνονται στα κατά καιρούς χρησιμοποιηθέντα Αναγνωστικά Βιβλία του Δημοτικού Σχολείου βρίσκονται στη συλλογή του «**Τα Χελιδόνια**» (1920). Η συλλογή αυτή περιλαμβάνει 48 ποιήματα, από τα οποία τα εννιά (9) είναι έμμετροι πρωτότυποι μύθοι, ενώ 17 από αυτά μελοποιήθηκαν από το **Γ. Λαμπελέτ** και αργότερα άλλα από το **Χ. Καλομοίρη**, άλλα από τον **Τάκη Κωτσόπουλο** και άλλα από άλλους.

Ο **Χάρης Σακελλαρίου**⁴ γράφει: «Τούτα τα «**Χελιδόνια**» έφερναν με το χαρούμενο, απλό, αρμονικό κελάδημά τους, ένα ελπιδοφόρο μήνυμα στη νεοελληνική Παιδική Λογοτεχνία, που την ανέβαζαν σε αξιοζήλευτη ωριμότητα. ... Υπήρξαν η «ευτυχής ώρα» στην Παιδική Λογοτεχνία...».

«Τα τραγούδια αυτά (υπήρξαν) η πρώτη γνήσια ποιητική φωνή για παιδιά.... Το γέλιο, η χαρά, η αισιοδοξία ξεκύνονται ολοκάθαρα μέσα από τους στίχους τους, για να διαπαιδαγωγήσουν με την ανθρωπιά και την ανθρωπιά, χωρίς ρητορισμούς, χωρίς πθικούς αφορισμούς, χωρίς κατηγορικές προσταγές. Κι όλα αυτά με τη σφραγίδα του χαρακτηριστικού του ύφους, την λιτότητα, τη σαφήνεια, την ιλαρότητα, τη ζωγραφική του», υπογραμμίζει ο **Αντώνης Μπενέκος**⁵.

Πολλά από τα ποιήματα της συλλογής αυτής αντικαθρεφτίζουν τον ευρυτανικό επίγειο παράδεισο και συντηρούν την αιώνια νεότητά τους με τον εύκολο και λυρικό στίχο τους. Από τα πιο δημοφιλή παιδικά ποιήματά του ξεχωρίζουμε:

«Το τραγούδι του Ήλιου»⁶

Ήλιε μου,
έβγα, ήλιε μου,
που κάνεις το χωράφι
και γεμίζει από χρυσάφι....

«Η Μαριγώ»

Η κοπέλα η Μαριγώ
μια δουλειά σωστή δεν κάνει
την κουζίνα μας ξεκνάει
και θυμάται το χωριό...

4 **Χάρης Σακελλαρίου**, «Προβλήματα της Παιδικής Λογοτεχνίας», ανάτυπο από την «Παιδαγωγική και Ψυχολογική Επιθεώρηση», Αθήνα 1966

5 **Μπενέκος Αντ.**, «Ζαχαρίας Παπαντωνίου, Β΄ έκδ., Αθήνα 1981.

6 **Γαλάτεια Γρηγοριάδου –Σουρέλη**, Αναγνωστικό Δ΄ Δημοτικού ΟΕΔΒ, Αθήνα 1979, σελ. 285

- «Ο Γεροβοσκός»⁷

Πόσα χρόνια πέρασα
κι άσπρισα και γέρασα
πάνω στα ψηλώματα,
βόσκοντας τα πρόβατα!

Τις κορφές επάτησα
και νυχτοπερπάτησα
και σε δέντρα γέρικα
είδα κι είδα αγερικά.
.....

Μιαν ζωή πέρασα
κι είπ' ο Θεός και γέρασα
και το χιόνι το πολύ
έπεσε στην κεφαλή.

Άιντε, προβατάκια μου,
περπατάτε αρνάκια μου,
πάμετε σιγά - σιγά
και μας πήρεν η βραδιά...

και διάφορα άλλα όπως «Ο καπμένος»⁸, «Ο πεύκος» (που έγινε και κλέφτικος χορός), «Ο κόκορας», «Το τσιριτρό» κ.ά.

Αρκετά είναι, επίσης τα ποιήματα του **Ζαχαρία Παπαντωνίου** που έχουν συμπεριληφθεί σε πολλά Αναγνωστικά του Δημοτικού και είναι παρμένα από άλλες συλλογές του, όπως «**Τα Θεία Δώρα**» και τα «**Παιδικά Τραγούδια**». Πασίγνωστα είναι το «Ειδύλλιο» και το «Αγροτικό»⁹, που αποπνέουν Ευρυτανία:

Ειδύλλιο

Οι δέκα γίδες του Μπιλιόνα
γυρίζουν βράδυ απ' το κλαρί.
Πρώτη τους έρχεται η Κοκώνα,
η αργοπατούσα η λυγρή.

Δίχως τσοπάνη μήτε σκύλο
η μια την άλληνε οδηγάν.
Σε τούφα στέκουν και τρυγάν
κάποια κορφή, κανένα φύλλο.
.....

Αγροτικό

Στο στάβλο απόψε ήρθε το φεγγάρι...
Εκοίταξεν απ' το παράθυρό του,
είδε την αγελάδα, το μοσχάρι,
το βόδι που μασούσε το σανό του.

Στον κήπο μας ανήσυχα γλιστρούσε,
ανέβηκεν επάνω στη συκιά μας,
εμέτρησε τα λίγα πρόβατά μας,
είδε το γάιδαρό μας και γελούσε.
.....

Φανατικός φυσιολάτρης ο **Ζ. Παπαντωνίου** δεν παρέλειψε να υμνήσει και το «**Γεροπλάτανο**», που ισκιώνει τις πλατείες των χωριών μας αλλά και ομορφαίνει όλες τις ευρυτανικές ρεματιές. Πόσοι από μας και πόσες φορές δεν ξεκουραστήκαμε στον ίσκιο του!

7 **Χ. Δημητρακοπούλου**, «Αναγνωστικόν διά την ΣΤ' τάξιν του Δημοτικού «ΟΔΗΓΟΙ ΖΩΗΣ», έκδ. Ι Ν. ΣΙΔΕΡΗ, Αθήνα 1936

8 **Ι. Παπασλιώτου - Γ. Θεοδωρίδου**, Αναγνωστικόν Β' Δημοτικού «Ο καλός μαθητής», Έκδ. Σύμυνης 1922

9 **Ανθολόγιο για τα παιδιά του Δημοτικού, Μέρος τρίτο**, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1979

Ο Γεροπλάτανος¹⁰

Του κάκου σε βαραίνουν τα χινόπωρα!
Γεράματα δεν έχεις, γεροπλάτανε.
Την άνοιξη είσαι νιος και πάλι πράσινος.

Για πές μου για τα χιόνια πώς τα βάσταξες,
τα καλοκαίρια, πές μου, πώς τραγούδησες,
πώς έβλεπες τους κλέφτες, τους αρματολούς.

Μια μέρα να ξαπόσταινα στον ίσκιο σου,
στην βρύσην, όπου πίνεις, να ξεδίψαγα
και νά 'βλεπα το τ' είδες τον παλιό καιρό!

Για το μικρό, για πές μου, το κλεφτόπουλο,
που στο λιθάρι πρώτο και στο πήδημα
τα βόλια λαχταρούσε, τις λαβωματιές...

Η Ευρυτανία μας είχε και έχει πολλούς ξενιτεμένους, οι οποίοι πρόσφεραν και προσφέρουν στον τόπο μας πολλά. Η λαχτάρα τους για επάνοδο στην πατρίδα είναι διαρκής. Να πώς ο **Z. Παπαντωνίου** περιγράφει τον ξενιτεμένο στο ομώνυμο ποίημά του:

Ο ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΣ

Σαν πήγε στην Αμερική
εγύριζεν ο νους του πίσω
καθημερινή και Κυριακή.

Τα πλούτη του είναι περισσά.
Έφερε γούνες και ρολόγια,
έχει τα δόντια του χρυσά.

Σαν άρχιζε να γράψη γράμμα
«καλή μου μάνα κι αδελφή»
εκεί τον έπιανε το κλάμα.

Πηγαίνει στο σπιτάκι ίσια,
η μάνα του ... η αδελφή;
Είναι κι οι δυο στα κυπαρίσσια.

Επέρασε καιρός πολύς,
στα ξένα ασπρίσαν τα μαλλιά του,
γυρίζει πίσω παραλής.

Ας ξαναζούσαν μια βραδιά
- κι ας ήτανε και στ' όνειρό του -
Θάδινε ολάκερο το βιο του!

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι ο **Z. Παπαντωνίου** υπήρξε και ο συγγραφέας των «Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων» για τις Α', Β', και Γ' τάξεις των Ελληνικών Σχολείων και «αντίστοιχων τάξεων άλλων σχολείων», κατά το 1931, τα περισσότερα κείμενα των οποίων είναι εμπνευσμένα από την Ευρυτανία μας.

10 Γιαννόπουλου Θεόδ., Αναγνωστικό για την Ε' Τάξη Δημοτικού, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1979

Ο Στέφανος Γρανίτσας και ο ζωντανός λόγος των «Άγριων και των ημερών του βουνού και του λόγγου» μέσα στις σελίδες των Αναγνωστικών Βιβλίων.

Ο έτερος μεγάλος Ευρυτάνας λογοτέχνης, το άλλο πνευματικό τέκνο της Γρανίτσας, ο **Στέφανος Γρανίτσας** (1880-1915) έζησε τα παιδικά του χρόνια στη γενέτειρά του, τη Γρανίτσα. Γράφει ο **Παναγιώτης Βλάχος**¹¹:

«... Το κέντρον της ψυχής του κατέλαβον βιώματα, τα οποία διεμορφώθησαν από τα πρώτας εντυπώσεις και τας απ' ευθείας εμπειρίας, τας οποίας με πλούσιον χέρι του εκάρισε της φύσεως το μεγάλο βιβλίον. Οι άνθρωποι του καθημερινού μόχθου της πτωχής ευρυτανικής γης, γεωργοί και ποιμένες, προσέφεραν την φιλοσοφικά αποκρυσταλλωμένην εμπειρίαν των ως «πολύτιμον κεφάλαιον γνώσεων, εμπνεύσεων, θεωριών κυρωμένων με την χρυσή σφραγίδα της πρωτοτυπίας και της γνησιότητας».

Το πλούσιον και αμόλυντον αυτό εκ των παιδικών χρόνων του Γρανίτσα υλικόν, ενσωματωμένον εις την ιστορικήν παράδοσιν του αρματολισμού και της κλεφτουριάς, και συνδυαζόμενον με την φυσικήν μεγαλοπρέπειαν των ευρυτανικών βουνών και των λόγγων την υποβλητικότητα, απετέλεσαν τον «ακριβόν βασιλικόν πλούτον, τον θησαυρόν των αναμνήσεων», έκφρασις και μορφοποιήσις των οποίων είναι η σειρά των μικρών, αλλά λίαν περιεκτικών μελετών, τας οποίας αργότερον θα δημοσιεύση διά την ζωήν των περωτών και τετραπόδων κατοίκων του ευρυτανικού λόγγου...»

Ο **Στέφανος Γρανίτσας** δεν έγραψε πολλά. Η λογοτεχνική του εργασία περιορίζεται στα μικρά εκείνα αριστουργήματα του βουνού και του λόγγου, τα οποία είναι «σελίδες αισθήματος και παρατηρήσεως, εικόνες εράσμιαι αγροτικής χάριτος και πλουσίου λαογραφικού χρώματος... Αποτελούν μίαν βλάστησιν γνησίως ελληνικήν, της οποίας ο σπόρος ερριζώθη εις τα σπλάγχνα της ελληνικής γης, εγονιμοποιήθη κάτω από τον ελληνικόν ήλιον, ήνησε μέσα εις τας αύρας του βουνού και του λόγγου, «όπου τα σμήνη των μελισσών με τον βόμβον των αγροτικών θρύλων χορεύουν γύρω από τας μελιτώδεις πηγάς των ρόδων του κήπου και των κυάνων του αγρού...»¹².

Όλα τα πεζά του **Γρανίτσα** διαπνέονται από ελληνικά αισθήματα, στα οποία μεταφέρονται και ζωγραφιστές εικόνες από την ελληνική ύπαιθρο. Το έργο του είναι γεμάτο από τον λαογραφικό πλούτο της Ρούμελης και της Ευρυτανίας μας.

Ο **Ζ. Παπαντωνίου** προλογίζοντας την πρώτη έκδοση των «Άγριων και των ημερών του βουνού και του λόγγου» και αναφερόμενος στους πηγές της έμπνευσής του, γράφει μεταξύ άλλων:

«Με αυτά του τα στοιχεία (εννοεί τις επιδράσεις από την ιδιαίτερη πατρίδα του) και με το πολύχρωμον τάλαντόν του ο Γρανίτσας ήτο για τους κύκλους του, που ηνύχνησαν να τον γνωρίσουν, μία ζωντανή λαογραφία. Εξεφράζετο με την γνωμικήν σοφίαν του λαού. Κατήντησε να ομιλή με λαϊκούς μύθους. Αντί γνώμης για πολλά ζητήματα παρουσίαζεν έναν μύθον της Ευρυτανίας. Οι μύθοι του, είτε απλοί, όπως τους έπαιρνε, είτε διεσκευασμένοι από τον ίδιον, ήσαν εξάισιοι».

Το **Στέφανο Γρανίτσα**, πολλές σειρές μαθητών του Δημοτικού Σχολείου αλλά και των

11 **Παν. Βλάχος**, *Αιτωλοακαρνανική και Ευρυτανική Εγκυκλοπαίδεια*, τ. 2^{ος}, σελ. 728 κ.ε.

12 **Παν. Βλάχος**, ό.π.

Γυμνασίων και Λυκείων, τον γνώρισαν αποσπασματικά από «Τα άγρια και τα ήμερα του βουνού και του λόγγου». Έτσι, βλέπουμε στο Αναγνωστικό της Ε΄ Δημοτικού «**Ταξίδια**»¹³ τα κείμενα «*Η πέστροφα*», «*Ο κούκκος*», «*Το κουνάβιον*», «*Ο κόσσυφος*».

Όπως είναι γνωστό, η πέστροφα υπήρχε σε άφθονη ποσότητα σε όλα τα ευρυτανικά ποτάμια, - ήταν η βασιλίσσά τους - και το ψάρεμά της ήταν και είναι προσφιλέστατο. Ας διαβάσουμε αποσπάσματα από την «Πέστροφα»: ¹⁴

« Η πέστροφα είναι το ευμορφότερον και αφθονώτετρον ψάρι των Ευρυτανικών ποταμών. Το όνομά της το χρεωστέι εις το κυριότερον χάρισμά της. Είναι το μόνον ψάρι, το οποίον ανηφορίζει τα ποτάμια (επιστρέφει, πέστροφα).

Το πράγμα δεν είναι ολίγον παράξενον. Τα Ευρυτανικά ποτάμια, ιδία τα των Αγραύφων, δεν έχουν μόνον τας αποτομωτέρας κλίσεις, αλλά και συχνούς καταρράκτας μεγάλου ύψους. Πώς λοιπόν τους ανεβαίνει η πέστροφα; Ιδού η τέχνη της: άμα φθάσει εις τον πούντον, το κάτω μέρος του καταρράκτου, δαγκώνει την ουράν της, κουλουριάζεται και εκσφενδονίζεται προς τα επάνω, διατρυπώσα ως βέλος την σούδαν των νερών.

Το ψάρευμα της πέστροφας είναι το προσφιλέστερον ευρυτανικόν κυνήγιον. Ο Ασπροπόταμος και οι παραπόταμοί του είναι γεμάτοι από το ψάρι αυτό, το νοστιμώτατον όχι μόνον των ψαριών των γλυκών νερών, αλλά και των θαλασσινών. Το κυνήγιόν της είναι πολύτροπον. Ιδίως την κυνηγούν με δυναμίτιδα και πυροφάνια. Ανάβουν την νύκτα οι κυνηγοί ξηρά ξύλα και με αυτά εις τας χείρας καταβαίνουν εις τας όχθας του ποταμού. Τα ψάρια ζαλίζονται εις το πολύ φως και χοροπηδούν. Τότε βουτούν οι κυνηγοί και τα φονεύουν με μαχαίρια. Είναι πούντοι, εις τους οποίους ημπορούν να συλλάβουν δέκα και είκοσιν οκάδας ψαριών.

Αλλά υπάρχει και άλλος τρόπος κυνηγίου καταστρεπτικώτερος και της δυναμίτιδος ακόμη. Αποστάζουν χυμόν κλωρών καρυδοφλοιών ή γαλατσίδας (ενός κιτρινού δηλητηριώδους άνθους). Τον χυμόν τούτον ρίπτουν εις τα νερά του ποταμού. Και είναι τόσον δηλητηριώδη και τα δύο αυτά, ώστε αμέσως να γεμίζει η επιφάνεια των ποταμών από νεκρά ψάρια. Το είδος αυτού του κυνηγίου λέγεται σ π λ ό ι σ μ α και είναι εις μεγάλην χρήσιν εις όλα τα χωρία των Αγραύφων. Εις αυτό οφείλεται και η ελάττωσις της πέστροφας κατά τα τελευταία έτη.

Μέγα μέρος της καταστροφής οφείλεται και εις την υλοτομίαν. Η ξυλεία, η οποία ρίπεται εις τα ποτάμια, διά να μεταφερθή δι' αυτών εις την θάλασσαν, φοβίζει και παρασύρει κατά κοπάδια τα ψάρια προς τας εκβολάς του Ασπροποτάμου, όπου τα θανατώνουν τα αλμυρά νερά.

Μεγάλην επίσης καταστροφήν κάμνουν εις την πέστροφαν αι πλήμμυραι, αι οποία μετά την υλοτομίαν των δασών, είναι πολύ συχνάι. Η πλήμμυρα σκοτώνει την πέστροφαν, ην πνίγει, την θάπτει υπό την άμμον και τα χαλίκια. Όση σώζεται αποσύρεται από τα θολά νερά προς τας όχθας, διά να βοσκήση, και εκεί όπως είναι ζαλισμένη, την αναμένει ο διά της μαχαίρας του κυνηγού θάνατος.

Η ατυχής πέστροφα, διά να σώσει τα αυγά της, αποσύρεται τον Μάρτιον από την ορμητικόν κοίτην των ποταμών εις τα ρηκά και στάσιμα παρακλάδια. Εκεί ευρίσκει ζέστην ευνοϊκήν διά τα αυγά της. Πολλάκις όμως οι αμόρφωτοι κυνηγοί την καταδιώκουν και εκεί, καθ' ήν εποχήν αυτή φροντίζει να πολλαπλασιάση το είδος και να αυξήσει την τροφήν των ορεινών Ευρυτάνων»

13 Π. Νιρβάνα – Δ. Γ. Ζήση – Δ. Π. Δαμασκηνού, «*Ταξίδια*», Εκδοτικός Οίκος Δημητράκου, β΄ έκδ. Αθήναι 1933.

14 Π. Νιρβάνα – Δ. Γ. Ζήση – Δ. Κοντογιάννη – και Δ. Π. Δαμασκηνού, *Αναγνωστικόν ΣΤ΄ Δημοτικού Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ*», Εκδοτ. Οίκος Δημητράκου, Αθήναι 1929

«Οι χωριανοί μου» απ’ την εύθυμη πλευρά τους

Κείμενα του **Δημοσθένη Γούλα**
από το βιβλίο του «Οι χωριανοί μου»

Αγροφύλακας

Ευχήθηκα παραπάνω να συμβιβάζονται μεταξύ τους οι αγρότες ή να καταφεύγουν σε αδέκαστους εκτιμητές για να αποφεύγουν τα δικαστήρια. Τι γίνεται όμως σήμερα στα χωριά κανένας δεν το φαντάζεται. Την ώρα που η κτηνοτροφία λιγότεψε σε περισσότερο βαθμό και τα περισσότερα χτήματα είναι ακαλλιέργητα οι μηνύσεις των χωρικών και οι μεταξύ τους γκρίνιες «φούντωσαν» σε επικίνδυνο βαθμό.

Αλλά ας γυρίσουμε στα παλπά: κατηγορούμενος αγράμματος χωρικός, από γείτονά του, ότι το γαϊδούρι του του έφαγε εκατό (100) οκάδες καλαμπόκι. Δεν μπορεί να βάλει δικολάβο και υποστηρίζει μόνος του την υπόθεσή του.

Ας υποθέσουμε κύριε πρόεδρε ότι ήσ’ νι ισύ ου γαϊδαρός μ’

Σκασμός, του λέει ο Πρόεδρος.

Μι συμπαθάς κυρ’ πρόεδρε, αλλά μπόρ ‘ γες να φας ισύ μιαν ώρα εκατό ουκάδες καλαμπόκ’;

Μπακάλης

Δεν θα ξεχάσω το μπακάλη του Προυσου, τον Μπαρμπα – Βαγγέλη Πέχα. Μαζί με τα μπακάλικα μαγείρευε και φαγητό για τους λίγους υπαλλήλους που υπηρετούσαν εκεί. Ο ένας από αυτούς του παραπονέθηκε μια μέρα ότι τα φασόλια ξύνισαν. Και του απάντησε:

Τι σου φταίω εγώ, ας ερχόσ’ νε προυχτές να τα φας.

Μια μέρα ο σταθμάρχης του χωριού του έκανε συστάσεις γιατί δεν τηρεί τις αστυνομικές διατάξεις και κλείνει αργά το Σάββατο και ανοίγει το μπακάλικο την Κυριακή πριν απολύσει η εκκλησία. Ο Μπαρμπα – Βαγγέλης του απαντά:

— Αυτές οι διαταγές Καπετάνιο είναι για τις πολιτείες παρακάτ’. Και που το ανοίγω τι φκιάνου; Μύγες βαράου.

Ο ενωμοτάρχης επιμένει ότι οι διαταγές ισχύουν και σε μια στιγμή λέει στον μπακάλη:

— Μην μου λες εμένα δεν ισχύουν. Αυτά τα γαλόνια τα φοράω 15 χρόνια.

Και πήρε την απάντηση:

— Κιο, αν είσ’ νι καλλίτερους θα πάεινες παραπάν’!

Ο κομματάρχης (1)

Αξίζει να δώσω ένα δείγμα απ’ αυτό το «ταρίφι», παρουσιάζοντας τον πιο αντιπροσωπευτικό, πανέξυπνο και πασίγνωστο κομματάρχη, που έζησε ως τα βαθειά γεράματα, χωρίς να καταθέσει τα άρματα και να αποστρατευτεί.

Τον Στέφανο Σπανομήτσο, απ' το Λημέρι Ευρυτανίας. Σαρανταπέντε χρόνια έμεινε πιστός και φανατικός φίλος του Γεωργίου Καφαντάρη. Με λίγα γράμματα, με σπιρτόζικο πνεύμα κράτησε όλα τα χρόνια τη φήμη του. Η γλώσσα του έσπαζε κόκκαλα.

Μετά το θάνατο του Γ. Καφαντάρη, προχωρημένος σε ηλικία δήλωσε φιλία σε γνωστό Αιτωλοακαρνανά πολιτικό. Τον επισκέφθηκε στο Υπουργείο με έναν κοινό φίλο, που ήταν ο προξενιτής...

Ύστερα απ' τον καφέ λέει στον πολιτικό:

— Κύριε Υπουργέ, έχ' ς στου σπίτισ' κανένα καρφί να κριμάσου την κάππα μ';

— Έχω, μπαρμπα Στέφανε.

— Κύριε Υπουργέ έχου κι μια αδυναμία. Εγώ θέλου ικεί που θάν' η κάππα η δ' κή μου κριμασμένη να μη βάν' ς άλλ' κάππα να σκιπάζ' τη δική μου.

— Σύμφωνοι, μπάρμπα Στέφανε.

Και έτσι έκλεισε η πολιτική προσχώρηση.

Ο κομματάρχης (2)

...Γίνονταν εκλογές δημοτικές στη Γρανίτσα.. Τότε που ήταν κάθε 10-15 χωριά κι ένα δημαρχείο. Τα σπίτια των δυο υποψηφίων ήταν τόνα κάτω από το άλλο. Ένας χωριανός μου, νομίζοντας πως θα κέρδιζε ο Γρανίτσας, πήγε μ' εκείνον. Γύριζε στη σούβλα τ' αρνιά, γλεντοκόπαγε κι έτρωγε στο σπίτι του δυο – τρεις μέρες μαζί μ' ένα σωρό άλλους.

Ήρθε η ώρα των εκλογών και βγήκαν κατά τη νύχτα τ' αποτελέσματα. Ο φίλος μας μούδιασε. Πετάει ένα κοψίδι κρέας που κράταγε στα χέρια του, πηδά κάτω στο σπίτι του Μπλιά, που κέρδισε, φωνάζοντας δυνατά, ενώ τα χνώτα του μύριζαν Γρανιτσέικο κρασί:

Το πήραμε μωρέ, το πήραμε (εννοούσε το Δημαρχείο).

Και δόστου αγκαλιές τον καινούργιο Δήμαρχο. Θα χαίρονταν βλέπετε μαζί του την εξουσία τέσσερα χρόνια.

Από τότε έμεινε κλασικό για τους ... παπατζήδες αυτό: «το πήραμε μωρέ, το πήραμε».

Τα τρικούβερτα γλέντια ήταν συνήθεια προεκλογική για όλους και μετεκλογική για έναν. Ένας Ευρυτάνας πολιτικός, έλεγε για τους αντιπάλους του, χαρακτηριστικά:

Αφήστε τα βιολιά να βαράνε στον πέρα μαχαλά και να πανηγυρίζουν οι αντίπαλοί μου. Την Κυριακή το βράδυ θα τα πάρω εγώ και θα τάχω τέσσερα χρόνια!

Η ΘΕΙΑ – ΝΙΚΑΙΝΑ

Διήγημα του Μιχάλη Σταφυλά

Εδώ πάνω, στα χωριά τα Καρπενσιώτικα, κοντεύει να περάσει ο Αλωνάρης κι ύστερα θερίζουν. Ψηλά τα τόπια, δροσιά και το κατακαλόκαιρο ακόμα, δύσκολα ψωμώνει τ' αστάχι. Τ' αλεύρι σώνεται απ' το Γενάρη για τους φτωχότερους, το Μάρτη για τους μικρονοικοκυραίους, κι ίσαμε να ρθει το καινούργιο ψωμί, δυο τρεις μονάχα δε στενεύονται. Πείνα, άλλο να ιδούν τα μάτια σου. Τότε βάζουν χέρι στη βρίζα και το κριθάρι – το θερίζουν μισόχλωρο. Το κριθαρένιο ψωμί και το βρίζινο, είναι λένε δυνατό, πιάνει τόπο. Το σωστό είναι ν' αφήνουν το κριθάρι και τη βρίζα για τα ζωντανά τους, που το χειμώνα δεν έχουν χορτάρι. Μα σαν πεινάνε οι άνθρωποι, τα τρώνε τα ζωντανά τους, όχι να τους αφήσουν και τροφή.

Όσοι δεν έσπειραν τέτοια πράματα που ηρωιμίζουν, κόβουν στον ώμο λίγο βούτυρο, κάνα αρνοκάτσικο και τραβάνε για την πολιτεία. Η Τράπεζα πού και πού έχει κανένα πρατήριο με καλαμπόκι, μα ετούτον τον μήνα, το θεριστή, δύσκολο να το βρεις γιομάτο. Εκεί στις πολιτείες που πάνε ψάχνοντας για ψωμί, τους παίρνουνε για δυο παράδες τα υπάρχοντά τους και τους γιομίζουνε το σακί με καλαμπόκι. Τότες φορτώνονται ζαλιγκα και περπατάνε αγκομαχώντας δυο και τρεις μέρες για να γυρίσουνε στις καλύβες τους. Ρόδα δεν πάτησε ακόμα κι οι αγωγιάτες με τα μουλάρια ζητάνε πολλά, τη μάνα τους και τον πατέρα τους, που λένε.

Σα νυχτώνουν, πιάνουν κάνα μέρος απάνεμο, ανάβουν φωτιές, στρώνουν λατσούδια και φτέρες, τρώνε καμιά ελπά και πέφτουν ξεροί. Στα χαράματα με το βασίλεμα της πούλιας, πιάνουν πάλι τη στράτα, μην τους πιάσει το κάμα...

Η θειά – Νικάινα, είχε από χρόνια σμίξει τα βάσανά της, με τα βάσανα των χωριανών της, στη Γρανίτσα. Είχ' έρθει εδώ από κεφαλοχώρι και από πλούσια γενιά. Μα τη φαρμάκωσε νωρίς ο χάρος. Έχασε τον άντρα της, ύστερα έχασε τον γαμπρό της, τον άντρα της κόρης της. Κι έμεινε μονάχη με φτώχεια και με φαμελιά. Όμως η αρχοντιά, αρχοντιά. Ολόσπητη, νοικοκυρεμένη, καλοπρόσδεκτη, έκοβε απ' τη χασιά της, για να φιλέψει κάναν περαστικό, που θα χτύπαγε την πόρτα της.

Παλνότερα είχε τον τρόπο της, το σπιτικό της δεν έκλεινε ποτές, το τραπέζι δεν ξεστρωνότανε. Όπως στα μοναστήρια, τόχε διάτα απ' τον πατέρα της.

Ήρθαν όμως δύσκολα χρόνια. Πόλεμοι, καταστροφές, αρρώστειες. Πούλησε τα κτήματά της, ξενοδούλεψε, υπόφερε...

Ξετυλίγονταν μπροστά της ολάκαιρ' η ζωή. Μεγαλεία και ταπεινώσεις, πλούτος και φτώχεια, χαρές και λύπες. Τώρα βρέθηκε να ζωντανέψουν όλ' αυτά. Τώρα που τα δυο τ' αγγόνια της χαροπλαεύουν στα στρώματά τους. Τώρα ακόμα που δε χορτάριασε ο τάφος της κόρης της. Τώρα που κλείνουν δυο χρόνια απ' τη μέρα που χάθηκε τ' αγγόνι της, ο

Φώτης. Τι να πρωτοθυμηθεί και τι να πρωτοκλάψει. Τα παιδιά στριφογυρνάνε βογγώντας, υποφέρουν. Τους αλλάζει το τριανταφυλλόξυδο απ' τα κεφαλάκια τους, πιάνει το σφυγγό τους, ανεμίζει ένα στρατσόχαρτο μπροστά στα μάτια τους, για να φεύγουν οι μύγες. Τη βάρεσε πολύ ο χάρος και σκιάζεται. Μα δεν έχει τίποτα να τους δώσει. Σ' όλο το χωριό χρωστάει αλεύρι, πού να ξαναχαλέψει και πού να ξαναβρεί; Καθένας κλώθει πάνου στη φτώχεια του... Μεριάς πήρε την απόφαση. Αν έμενε με σταυρωμένα χέρια σωστό δεν είχε. Παρακάλεσε την ανεψιά της τη Σοφούλα να μείνει κάνα δυο μέρες με τα παιδιά, έκοψε στον ώμο ένα κασίκι και πήρε τη στράτα κατά το Καρπενήσι. Λίγο καλαμπόκι για κουρκούτι να ζασφάλιζε, όσο να γείρουν τα αστάχια και ν' αρχίσει ο θέρος.

Οι δυο μέρες γίνηκαν τρεις ύστερα τέσσερις, πέντε. Η Σοφούλα είχε κι άλλες δουλειές, άμαθη κιόλας από γιατροκομίσματα, βαρέθηκε.

-Την παλιόγρια, έλεε, ξαστόχησε να γυρίσει στο κονάκι της. Τι να τα κάμω τα παιδιά; Η ψυχή τους έφτασε στο στόμα. Κι εγώ μαθές, η καψαρή, πού να ξέρω από παιδιά. Δεν έδωκε ο θεός να βγει η τύχη μου.

Κατά το μεσημέρι της έβδομης μέρας, ο αγροφύλακας του διπλανού χωριού, ανέβηκε σ' ένα βουναλάκι αντίκρυα στη Γρανίτσα, έκαμε τις παλάμες του κωνί κι έσκουξε.

-Χουριανοί. Ε, χουριανοί. Η θειά – Νίκαινα βρέθηκε πιθαμέν', στ' Μανώλ' του γιουφύρι. Στείλι να τ' νπάρτι γιατί βρώμ'σι. Άκσατι ουρέέέ'.

Η φωνή πάγωσε το χωριό. Τα παραθύρια άνοιγαν κι ένας με τον άλλο, κακοτύχιζαν τη γρηά, τη σχώρναγαν.

Πεντέξη χωριανοί κίνησαν για το γιοφύρι. Δεν άργησαν να τη βρουν. Κάτου από ένα θεόρατο πλατάμι, ξυλιασμένα, ανοιχτομάτα, γερμένη κατά τη γης, σαν να την τράβαγε μαγνήτης. Δίπλα το σακί με λίγο καλαμπόκι κι απάνου στα κλαριά τα πουλιά που κελαιδούσαν, σα να μη γίνονταν τίποτα. Το ποτάμι, ο Αγραφιώτης, κύλαγε εδώ κοντά, κατεβάζοντας προς τις μακρινές θάλασσες τα νερά του, ήρεμα, απαλά, αιώνες τώρα. Η καμάρα του γιοφυριού ήταν ψηλή, κάποιος πέρναγε. Ίσια που φαινότανε, μια κουκίδα πράμα.

-Πόσο μικρός είν' ο άνθρωπος, σε τούτον τον κόσμο. Πόσο μικρός.

Φιλοσόφησε ένας απ' τους πεντέξη χωριανούς, κυτώντας πότε κατά το γιοφύρι που διάβαινε ο στρατοκόπος και πότε κατά τη γρηά, που πάει πια, τέλειωσε την πορεία της. Ύστερα την ξάπλωσαν σ' ένα σανίδι και πήραν τη στράτα του γυρισμού.

-Μεγάλο θεριό η μάνα μωρές παιδιά. Μεγάλο θεριό σας λέω. Έσπασ' ένας τη σιωπή. Να ετούτ' η γρηούλα, εφτά μέρες παράδερνε στις στράτες για να βρει λίγο ψωμί, μην πεθάνουν της πείνας τα παιδιά. Τα παιδιά του παιδιού, δυο φορές παιδιά...

Στο τέλος παράδοσε το πνεύμα κι σούχασε. Είπ' εκείνος που φορτώθηκε το σακί με το καλαμπόκι.

-Έχω ακούσει πέρσι, άρχισ' ένας γεροντάκος, αλλάζοντας το σανίδι απ' τον άλλον ώμο, έχω ακούσει να λένε για κάποια μάνα, εκεί κατά τα χωριά της Ποταμιάς, που κίνησε να βρει σόδεμα το καταχειμωνο, με τρία μέτρα χιόνι. Εκεί να ιδούν τα μάτια σου. Τη βρήκαν ύστερα

από μήνες, σαν έλυωσαν τα χιόνια.

-Θα λες ορέ Κώστα, εκείνη που βρήκαν στη Χελιδόνα. Την είδα με τα μάτια μου. Είχε μελανιάσει, είχε πριστεί κι είχε τα μάτια της τόσο ανοιχτά απ' την τρομάρα μαθές, που σ' έκοβε φόβος και το μεσημέρι ακόμα.

Η μικρή συνοδεία περπατούσε λίγες ώρες, σταματούσε να ξεκουραστεί κι ύστερα ξανά-παιρνε το δρόμο της.

Εδώ κι εκεί φτωχά σπιτάκια, μικροχώραφα, ζωντανά. Ένας κόσμος δίχως απαιτήσεις, δίχως όνειρα και δίχως ελπίδες. Πού και πού μονάχα έρχεται ο πόλεμος και παίρνει τους άντρες, δίνοντάς τους την ελπίδα του γυρισμού. Πολλοί μένουν εκεί για πάντα μα για χρόνια τριγυρνάνε, εδώ γύρα, στη φαντασία των χωριανών τους.

Πίσω απ' τον άλλον κόσμο ζούμε.

Το λένε και μόνοι τους. Και δεν γνοιάζονται να φέρουν τον κόσμο κοντά τους...

Από μακριά φάνηκε η Γρανίτσα. Οι χωριανοί είχαν ξεβγεί παρακάτου να καρτερέσουν τη θειά – Νίκαινα. Η Σοφούλα έκλεισε τα παράθυρα για να μην ακούσουν τίποτα τα παιδιά. Εκείνα τη ζήτηγαν στα παραμιλητά τους. Παρακαλούσαν την Παναγιά να τους στείλει γρήγορα τη γιαγιά....

Σαν έφτασε το λείψανο στα πρώτα σπίτια του χωριού, κάποιος πήγε και χτύπησε την καμπάνα λυπητερά. Ο πένθιμος αχός της σκόρπισε παντού τη θλίψη. Έφτασε ως πέρα στις εσυχές και στα χωράφια. Οι χωριάτες τον άκουσαν, σταυροκοπήθηκαν και συχώρεσαν την ψυχή της γρηάς, σταματώντας για λίγο τις δουλειές τους.

ΜΑΘΗΜΑ ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Γράφει ο Μιχάλης Σταφυλάς

«Περισσότερα απ' όσα πληροφορηθήκαμε έχουν συμβεί»

Ρίλκε

Τότε, στην ηλικία των οχτώ χρόνων πρωτοπήρα ένα μάθημα περί Δικαιοσύνης. Υπηρετούσε σαν Ειρηνοδίκης στη Γρανίτσα ο **Ανδρέας Ανδρουτσόπουλος**, από την Πάτρα. Ήταν φίλος του πατέρα, το σπίτι μας ήταν δίπλα στο Ειρηνοδικείο που ήταν και κατοικία του Ειρηνοδίκη. Τότε και τώρα, νομίζω, κυνηγούσαν πολύ το λαθραίο τσιγάρο. Λαθραίο το προσδιόριζε ο νόμος κι ας τον καλλιεργούσε στο χωράφι του ο γεωργός με την υποχρέωση να δηλώνει την ποσότητα που βγάνει και να την πουλάει μόνο σε καπνοβιομηχανίες. Οι δικοί μας καπνοκαλλιεργητές ήταν στα Κάτω Χωριά, ιδίως στη Βελαώρα που πήγαιναν για πούλημα τη σοδειά στο Βραχώρι.

Τον καπνό τον έκοβαν οι λαθροκαπνιστές με ειδικό μαχαίρι και τον τύλιγαν σε τσιγαρόχαρτο που πουλιόνταν μόνο από το Ελληνικό Μονοπώλιο. Οι περισσότεροι όμως

τον τύλιγαν σε κομμάτια εφημερίδας ή καλαμποκόφυλλο (ροκόφυλλο) για οικονομία. Ο πολίτης που θα πιάνονταν από χωροφύλακα να καπνίζει λαθραίο ή σε έρευνα να βρεθεί απάνω του καπνοσακούλα, παραπέμποταν στο δικαστήριο και τιμωρούνταν με τρακόσιες δραχμές πρόστιμο και τα δικαστικά έξοδα. Εξοντωτική τιμωρία για τους περισσότερους που δεν είχαν κανένα έσοδο σε χρήμα. Κι οι χωροφύλακες έδειχναν υπερβάλλοντα ζήλο, γιατί κάτι έπαιρναν κι αυτοί με το νόμο, από κάθε σύλληψη. Βασικά όλοι οι καπνιστές των χωριών ήταν παραβάτες - μόνο που την πλήρωναν όσοι πιάνονταν. Ο νόμος είχε γίνει για την προστασία των καπνοβιομηχάνων κι όχι φυσικά για την υγεία των καπνιστών.

Ο **Ανδρουτσόπουλος** δεν αθώωνε κανέναν. Η ποινή «τριακόσιες δραχμές πρόστιμο και τα έξοδα της δίκης» ήταν μόνιμη επωδός της κάθε δίκης. Γι' αυτό κι όταν θέλαν να πουν ο Ειρηνοδίκης, οι χωρικοί με το πηγαίο πάντα χιούμορ έλεγαν «ο τρακοσιάρας». Αυτό έγινε το προσδιοριστικό του όνομα.

Έλα όμως που κάπνιζε κι αυτός. Και μάλιστα λαθραίο. Όπως και ο πατέρας μου. Μαζί λοιπόν παραγγέλνανε στη Βελαώρα - που είχε νόμιμους και παράνομους καπνοκαλλιεργητές - φύλλα καπνού και στο Αγρίνιο τα τσιγαρόχαρτα του Μονοπωλείου. Και για να μην εκτίθεται η Δικαιοσύνη, τον καπνό που τον «έκοβαν» αριστοτεχνικά με ειδικό μαχαίρι και τα τσιγαρόχαρτα, τα αποθήκευαν στο ισόγειο του δικού μας σπιτιού, στο ματζάτο, όπως το λέγαμε. Εκεί ερχότανε ο ειρηνοδίκης, κλεινότανε, έφκιανε τα τσιγάρα και τάβαζε σ' ένα κουτί από αγοραστά τσιγάρα, κίτρινο θυμάμαι, που έγραφε «Παπαστράτος 5». Τάβγαζε ελεύθερα και κάπνιζε σίγουρος πως οι χωριανοί δεν το καταλάβαιναν το κόλπο του. Είναι αλήθεια πως ήταν μάστορας στο «στρίψιμο» και λιγοστοί θα το καταλάβαιναν. Ο νουνός μου **ο Γρηγόρης ο Γρανίτσας** το είχε μυριστεί και συχνά του ζητούσε κανένα τσιγάρο απ' αυτά τα «αγοραστά». «Κατή μου, του έλεγε, δώσε και μένα απ' αυτά του Παπαστράτου». Έτσι προσαγόρευαν τον Ειρηνοδίκη «Κατή». Ίσως έμεινε έτσι από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Κι εκείνος είχε έτοιμη την απάντηση: «Τη γυναίκα και το τσιγάρο δεν τα δίνουν. Τη γυναίκα, γιατί θίγεται η τιμή και το τσιγάρο, γιατί θίγεται το πορτοφόλι, αφού είναι αγοραστά».

Όσες φορές παρακολουθούσα τις δίκες κι άκουγα τις αποφάσεις με τις ποινές, μούρχονταν να φωνάξω:

- Εσένα, ποιος θα σου ρίξει ποινή, κυρ - Ανδρέα;

Τρακόσιες δραχμές τότε για τους χωρικούς ήταν δυνατό στρίψωμα. Έπρεπε να πουλήσουν κανένα ζωντανό τους, γίδα ή αρνί για ν' αποφύγουν τη φυλάκιση «δι' οφειλάς προς το δημόσιον». Κι όσοι δεν είχαν τον τρόπο, λίγοι αλλά γνωστοί στο χωριό μας, γίνονταν εξαιτίας του νόμου «κατσικοκλέφτες».

Στη Γρανίτσα υπηρετούσε τότε κι ο ενωμοτάρχης διοικητής του σταθμού χωροφυλακής **Θύμιος Καμουτσής** από τα χωριά του Λιδωρικού. Ήξερε το κόλπο, λάβαινε κι αυτός μέρος στην... αντιβιομηχανική θεωρία του Ειρηνοδίκη, αλλά αποφάσισε κάποτε να κόψει το κάπνισμα κι έτσι στη μνήμη μου παραμένει αθώος του εγκλήματος. Και

απ' όσο θυμάμαι, ο **Καμουτσής** ήταν καλός με τους χωριάτες. Πολύ αργότερα όταν ανακατώθηκε στη Θεσσαλονίκη με τη δολοφονία του **Λαμπράκη** και γράφτηκαν τόσα για τη δράση του με το **Μήτσιου** και τους άλλους, υπεραπιστές των δολοφόνων, δεν μπορούσα να εξηγήσω. Τον χάλασε η Αστυνομία ή είχε μέσα του τον κακό άνθρωπο και βρήκε ευκαιρία να βγει. Γιατί κάποτε εγώ μικρό παιδί του πέταξα μια πέτρα (και του έμεινε ένα σημάδι δίπλα στο αριστερό μάτι) κι αυτός με συγχώρεσε. Κι όχι μόνο με συγχώρεσε, αλλά και παρακάλεσε και τον πατέρα μου να μην με τιμωρήσει.

Άλλος υπάλληλος που υπηρετούσε τότε ήταν ο **Τρύφωνας Στασινόπουλος**. Γραμματέας του Ειρηνοδικείου και συνένοχος του Ειρηνοδίκη στο κάπνισμα λαθραίου. Είχε έρθει στο χωριό με την όμορφη γυναίκα του, την κυρία **Πόπη**, που έμαθε τις χωριανές μας να κάνουν παντεσπάνι. Παρ' όλη την ομορφιά της γυναίκας του, οι κακές γλώσσες λέγαν τότε πως ο **Τρύφωνας** σε κάποιο χωριό που πήγε για υπηρεσιακούς λόγους, αποπειράθηκε να την κερατώσει, αλλά το μόνο που κατάφερε, ήταν ένα γερό ξύλο.

Στις πρώτες μέρες της Κατοχής ο **Τρύφων** που ήταν και έφεδρος Λοχαγός αποφάσισε να κάμει αντάρτικο κατά των Ιταλών που εγκαταστάθηκαν στην Ευρυτανία, Σε μια επίθεση όμως γλύστρησε και κυλίστηκε σε κάποια κατηφορία, έτσι που παραλίγο να πιαστεί αιχμάλωτος. Δεν ήταν ο Τρύφωνας για τέτοια. Έφυγε για την Αθήνα και χάσαμε τα ίχνη του. Γεγονός πάντως είναι πως ήταν πατριώτης και εραστής της Ελευθερίας. Και το έδειξε, έστω κι έτσι...

Περιοδικό «Πνευματική Ζωή»
(Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών)
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

Χατζοπούλου 49 - 17 671, Καλλιθέα
Τηλ. 210 95 88 333

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ από το 1988
Διευθυντής: Μιχάλης Σταφυλάς

ΤΟ ΚΑΜΙΟΝΙ

(Απόσπασμα)

+ Του Παντελή Αναστασιάδη, Επίτιμου Συμβούλου Φιλολόγων

Σύννεφα πάνω από την πόλη

Και φτάνει το μεσημέρι της Μεγάλης Πέμπτης. Και είναι δεκατρείς του Απρίλη, του σωτηρίου έτους 1944, μετά Χριστόν. Και γκριζόμαυρα σύννεφα κάθονται πάνω από την εκκλησιά, πάνω από τις φυλακές της Αγια-Τριάδας.

Και μαυρίζουν, όλο μαυρίζουν τα σύννεφα. Κι αγκαλιάζουν όλο το λόφο. Και απλώνονται πάνω και πέρα από την πόλη, ως της κυρα – Βγένας τις πλαγιές.

Και από κει ανοίγονται ως του Ζυγού τα δάσπ. Ύστερα περνούν απάνω από τις λίμνες και τον κάμπο. Τέλος προχωρούν ως τις ρίζες των Ακαρνανικών και φτάνουν μέχρι το Ήπρόμερο.

Και όλοι λένε: είναι προμήνυμα καταιγίδας. Καταιγίδας μαύρης που, δίχως άλλο, σε λίγο θα ξεσπάσει.

Και στους δρόμους της πικραμένης πόλης, της γερμανοκρατούμενης ο κόσμος λιγοστός και βιαστικός. Και γύρω απ' της φυλακής το κτίριο, ψυχή καμιά δε βλέπεις. Μονάχα εδώ και κει κάποιοι συφτοί και γρήγοροι περνούν. Άλλοι βγαίνουν από τη μεγάλη, τη σιδερένια πόρτα και τρέχουν για τα σπίτια τους. Και άλλοι μπαίνουν στην ίδια πόρτα, με άδεια της φρουράς, να φέρουν ρούχα, τσιγάρα και φαΐ στους έγκλειστους δικούς ή φίλους. Και τότε, έρχεται μια στάλα χαρά. Και βλέπεις την πόρτα τη βαριά, τη σιδερένια, πολλές φορές ν' ανοίγει και να κλείνει με πάταγο, ερμητικά. Και τότε, ξανάρχεται η πίκρα. Και την επαύριο θα ξημερώσει Μεγάλη Παρασκευή, δεκατέσσερις του Απρίλη, του σωτηρίου έτους 1944, μετά Χριστόν.

Ο Λαβύρινθος

Βάλε φτερά στη φαντασία σου, φίλε αναγνώστη, για να στήσεις όσο γίνεται καλύτερα, τούτον τον λαβύρινθο που θα βρεθεί μπροστά σου. Αυτός εδώ είναι ο μαντρότοιχος που περικλείει το κτίριο των φυλακών της Αγια – Τριάδας Αγρινίου. Μακρύς, πλατύς και πολύ ψηλός, τέσσερα με πέντε μέτρα.

Θα περάσεις την πρώτη πόρτα και θα μεις στο πρώτο προαύλιο. Αριστερά θα δεις γραφεία, δεξιά μαγειρεία. Μεσολαβεί ένας μεσότοιχος, όπου υπάρχει είσοδος για το δεύτερο προαύλιο, που είναι ορθογώνιο παραλληλόγραμμο. Στο αριστερό μέρος βλέπεις ένα πολυβόλο, στο δεξιό πέντε – έξι σκοπούς τσολιάδες, που κινούνται συνεχώς μπροστά στους θαλάμους των κρατουμένων. Στο ισόγειο υπάρχουν πέντε θάλαμοι, κι άλλοι τόσοι στο ανώγειο. Στο βάθος του προαυλίου, φαίνεται ένας διάδρομος και στο βάθος του διαδρόμου ένας άλλος που σχηματίζει μ' αυτόν το γράμμα Τ. Από τη μια πλευρά είναι οι τουαλέτες των αντρών, από την άλλη ένα δωματιάκι, όπου κρατούνται δυο – τρεις γυναίκες. Μοιάζει περισσότερο με παράγκα κολημμένη στον τοίχο.

Στο μαντρότοιχο ψηλά δεσπόζει το φυλάκιο. Εκεί υπάρχει, πάντα ακοίμητη, η κεντρική σκοπιά με Γερμανό σκοπό. Οι Γερμανοί δεν αναθέτουν ποτέ την κεντρική σκοπιά σε τσολιάδες. Αυτουών η δουλειά είναι άλλη. Φυλάνε τους τσολιάδες ή περιπολούνται τους κρατούμενους με κλωτσιές, γροθιές και βούρδουλα....

ΟΙ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΛΗ ΣΤΑΦΥΛΑ

ΤΑ ΑΝΤΑΜΩΜΑΤΑ

Τα ανταμώματα του καλοκαιριού έγιναν πια θεσμός. Ευκαιρία για τόνωση της τουριστικής κίνησης της περιοχής και για γνωριμίες των ξενιτεμένων με τις νεότερες γενιές που τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν στα χωριά μας καταπληκτικές πολιτιστικές δραστηριότητες..

ΗΜΕΡΙΔΑ - ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΗ ΓΡΑΝΙΤΣΑ

Επιτυχία σημείωσε το Συνέδριο που έγινε στη Γρανίτσα και μάλιστα σε μια ευδουλλιακή τοποθεσία. Ωραίοι οι εισηγητές θεμάτων και ωραιότατος ο κόσμος που συνέρρευσε για να χαρεί και να πληροφορηθεί την πολιτιστική ιστορία του τόπου και τους ανθρώπους που την έγραψαν. Σχετικό ρεπορτάζ σε άλλες σελίδες του περιοδικού μας.

ΑΠΡΕΠΕΙΑ

Σχετικά με την παρουσίαση του ζωγράφου **Χρήστου Καγκκαρά** έγινε μια απρέπεια, που δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητη. Όταν αναγγέλθηκε πως θα συμπεριληφθεί ομιλία για το ζωγραφικό του έργο -όπως πληροφορήθηκα- ένα από τα παιδιά του και με σκαιό τρόπο απαγόρευσε να γίνει αυτή η παρουσίαση του πατέρα του. Δεν μπόρεσα να καταλάβω γιατί έγινε αυτή η απαγόρευση. Οπωσδήποτε είναι μια αγνωμοσύνη προς έναν διάσημο πατέρα, που έγινε διάσημος ακριβώς από τέτοιες παρουσιάσεις.

Η ΤΕΧΝΗ ΕΙΝΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΑΓΑΘΟ

Κακώς ο καλός ομιλητής δεν προχώρησε στην παρουσίαση που είχε γράψει. Πήρε η μπάλα και τον καλό μας ζωγράφο το **Λευτέρη Θεοδώρου** που ανέβηκε στα σκαλιά της καθολικής αναγνώρισης με τις δικές του δυνάμεις και με αγώνα. Και φυσικά κανένας δεν έχει το δικαίωμα να απαγορεύει ομιλίες ακόμα και για εκείνον που το απαγορεύει. Η Τέχνη είναι δημόσιο αγαθό και η στάση του Καγκκαρόπαιδου ήταν απαράδεκτη. Δεν ήταν γνώμη του **Χρήστου** που του είχα δημοσιεύσει την αυτοβιογραφία του σε συνέχειες στην «Θεσσαλική Εστία» και στην «Πνευματική Ζωή».

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Καθημερινή εφημερίδα στην Ευρυτανία είναι κάτι που ούτε στα μεγαλύτερα όνειρα όμι των παλιότερων αλλά και των τωρινών Ευρυτάνων. Ευχόμαστε να κερδίσει την αγάπη των συμπατριωτών μας και των φίλων του νομού μας.

ΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ

Μπράβο στους Καστανιώτες που τίμησαν τους δασκάλους. Μια εκδήλωση από αυτές που φανερώνουν την επίγνωση πως από το δάσκαλο ξεκινάει η πολιτιστική ανάπτυξη της

χώρας και του κάθε χωριού. Όλοι μας είμασταν κάποτε μαθητούδια, που στο Δημοτικό άρχιζε το ζωντάνεμα των ονείρων μας...

ΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

Ο αλψμόνπτος **Τάσος Κοντομέρκος** είχε ένα μεγάλο όνειρο. Ξεκινώντας το Μουσείο του Μεγάλου Χωριού, που του είχε γίνει τρόπος ζωής, ήθελε να υπάρξουν τέτοια Μουσεία σε κάθε χωριό έτσι που να μην μείνει τίποτα άγνωστο από την Παράδοση της Ευρυτανίας. Η εκδήλωση που έγινε στο χωριό του περιείχε πολλή συγκίνηση και μεγάλο δίδαγμα.

ΤΟ ΝΕΡΑΚΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Πνίγονται στις ερωταπαντήσεις για την εμφιάλωση του νερού στο Δήμο Κτημενίων. Το νερό, σαν δώρο του Θεού, δεν έχει ιδιοκτήτες. Μόνο διψασμένους...

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

Οι αξιολογήσεις των νέων σχολικών βιβλίων θα γίνουν σε Συνέδριο στο Καρπενήσι. Χρόνια τώρα, κάθε τόσο, οι αξιολογήσεις. Μήπως πρώτα πρέπει να αξιολογηθούν και οι αξιολογούντες;

ΟΙ ΑΔΕΙΕΣ ΚΑΡΕΚΛΕΣ

Στη συναυλία της **Ελένης Τσαλιγοπούλου** στο Καρπενήσι πολλές καρέκλες ήταν άδειες ακόμα κι από αρμόδιους πολιτιστικούς φορείς. Ευτυχώς, ο Δήμαρχος κ. **Καραμπάς**, δεν απουσίασε...

ΓΙΟΡΤΗ ΚΑΛΑΜΠΟΚΙΟΥ

Στο Ραπτόπουλο γιορτάστηκε με εκδηλώσεις το καλαμπόκι. Δεν ξέρω αν υπάρχει ακόμα το καλαμπόκι ως τροφή – ουσιαστική – που απολαμβάναμε εμείς οι παλιότεροι. Πιστεύω πως ήταν περισσότερο ... μνημόσυνό του.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Η πρωτοβουλία του **Χρήστου Γιαννόπουλου** να φέρει 1-2 άλογα για ιππασία και μια άμαξα είναι αξιέπαινη γιατί θα βοηθήσει τον τουρισμό της περιοχής. Αν μαθευτεί ευρύτερα σίγουρα θα έρχονται πολλοί που γοητεύονται από την ιππασία, σε όμι και τόσο ομαλούς δρόμους.

Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ ΕΙΡΗΝΗ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ

Ο ωραίος «αποχαιρετισμός» που έγραψε για την Πρεσβυτέρα **Ειρήνη Κ. Μπακογιάννη** ο φίλος μου **Μίμης Καρατσίκης**, εκτός από ιστορικά στοιχεία που περιείχε, ανέδιδε για τον αναγνώστη συγκίνηση, γιατί ήταν μια μάνα πονεμένη. Και μάλιστα ενός παλληκαριού – καμάρι όλων των Ευρυτάνων, πέρα από παραταξιακές περιχαρακώσεις.

ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ

Ανάργυρου - Γιάννη Μαυρομύτη

Τραγουδιέται και σήμερα. Με παραλλαγές στους στίχους και στη μουσική. Ο κορμός, όμως, του τραγουδιού, παραμένει αναλλοίωτος.:

Σηκώσ' απάνω - Δημήτρο μ' - κι άλλαξε
και βάλε τα καλά σου.
Θα πάμ' απάνω - Δημήτρο μ' - στ' Άγραφα
ψηλά στο Καρπενήσι.
Θα φάμ' αρνάκια - Δημήτρο μ' - τρυφερά
κριάρια σουφλισμένα.
Θε να βαφτίσω - Δημήτρο μ' - το παιδί
να βάλω τ' όνομά σου.
Κι αν δε σ' αρέσει - Δημήτρο μ' - τ' όνομα
να βάλω το δικό μου.
Το βάφτισαν - Δημητρό μ' - το μύρωσαν
του βάλαν τ' όνομά σου.
Στα μάτια μοιάζει - Δημήτρο μ' - του παπά
τα φρύδια του κουμπάρου.

Στα εναπομείναντα λείψανα των νομάδων κτηνοτρόφων υπερηλίκων συνταξιούχων του Ο.Γ.Α. - υπάρχει η βεβαιότητα, ότι το τραγούδι αυτό γράφηκε για τον μεγαλοσελίγγο Δημητρούλα Μεγαγιάννη.

Ο Δ. Μεγαγιάννης, καραγκούνης, του θεσσαλικού κάμπου γέννημα - θρέμμα¹ δηλαδή, ενοικίαζε Καρπενησιώτικα λιβάδια (Αλαγαίνα, Σαϊτώνη, Καλαερική - και και όχι Καλογερική - κ.ά). Για να ελέγχει και κουμαντάρει τα πολλά προβατοποίμνιά του, έστηνε σαράντα (40) κονάκια. Εποχή θα πρέπει να ήταν τέλη 19^{ου} με αρχές 20^{ου} αι., ίσως νωρίτερα.

Τον μεγαλοσελίγγο αυτόν τον απήγαγαν κάποτε οι Καπιώτες ληστές Δεδουσαίοι, του λήσταρχου Νίκου Δεδούση². Όσπου να έρθει η ξαγορά, δηλ. τα λύτρα, του έκοψαν το ένα αφτί. Η εξαγορά ήταν 2.000 λίρες χρυσές, που δόθηκαν στους Δεδουσαίους από την οικογένεια του μεγαλοσελίγγο.

Το τέλος του Μεγαγιάννη ήταν άδοξο. Κάποιο χειμώνα, στην περιοχή του Μεσολογγίου, όπου πήγαινε τα πρόβάτά του να ξεχειμάσουν, σκοτώθηκε από έναν αξιωματικό της χωροφυλακής, φίλο του, καθώς δοκίμαζε το καινούριο του περίστροφο.

Άλλη εκδοχή για την ιστορία του τραγουδιού αυτού, τα πραγματικά περιστατικά, δηλαδή, που το γέννησαν θέλει το όνομα Δημητρούλα να ανήκει σε γυναίκα, η Δημητρούλα. Βέβαια το όνομα Δημήτρο(ς) και Δημητρούλα(ς) είναι κοινό και στα δύο (2) γένη. ο Δημήτρος και

η Δημήτρω, καθώς και ο Δημητρούλας με τη Δημητρούλα, ομοιοκαταληκτούν στην αιτιατική και κλητική, με αποτέλεσμα, το τραγούδι να «κολλάει» και σε άντρα και σε γυναίκα.

Η δεύτερη, λοιπόν, εκδοχή αναφέρεται στη Δημητρούλα, αδερφή της μητέρας του κλέφτη του Βάλτου Γυφτάκη, που την ερωτεύτηκε ο Κώστας, αδερφός του αρματολόρχη Γιάννη Μπουκουβάλα. Ο Κώστας, λοιπόν, Μπουκουβάλας, παρά τις έντονες αντιρρήσεις του αδερφού του, καπετάνιου - αρματολού των Αγράφων, παντρεύτηκε τη Δημητρούλα στο Βάλτο και, φυσικά, ψυχράθηκαν οι σχέσεις των δύο αδερφών. Αργότερα, με τον ερχομό μικρών Μπουκουβαλόπουλων, από την Δημητρούλα και τον Κώστα, οι σχέσεις των αδερφών αναθερμάνθηκαν και το ανδρόγυνο έγινε δεκτό στην οικογένεια. Κατά τον απόγονο, λοιπόν, των Μπουκουβαλαίων, Ευριπίδη Ι. Μπουκουβάλα, που έγραψε το δίτομο έργο «Το αρματολίκι των Αγράφων», Αθήνα 1980, στον β' τόμο, σελ. 43, σημ. 470, και απομνημόνευσε από οικογενειακή παράδοση την προέλευση του τραγουδιού, «Ο γάμος εκείνος, ενός φημισμένου και σε δημοτικά τραγούδια Κώστα Μπουκουβάλα με μια όμορφη, ίσως, αλλ' από άσημη οικογένεια κοπέλλα, έκαμε εντύπωση στην εποχή του κι έδωσε αφορμή να βγει το γνωστό δημοτικό τραγούδι:

*«Σήκω Δημήτρω μ' κι άλλαξε και βάλε τα χρυσά σου
Άιντε να πάμε στ' Άγραφα, ψηλά στο Καρπενήσι
Να φάμ' αρνάκια τρυφερά, κριάρια σουβλισμένα
Κι εκεί θα γίνει το παιδί, κι εκεί θα το βαφτίσω»*

Οι ελαφρές παραλλαγές σε ορισμένες λέξεις ή στίχους, δεν μειώνουν την αξία του τραγουδιού αυτού, που τραγουδιέται ακόμα σε κάποιες κοινωνικές εκδηλώσεις από αμετανόητους εραστές της ελληνίδος μουσικής.

Σημειώσεις:

1. Ο Μήτρος Μεγαγιάννης, κατά τον Γιάννη Κολιόπουλο «Ληστές», Ερμής, Αθήνα 1988, σελ. 249, περί το 1863 έχει το τσελιγκάτο του στη θέση Λυμικό Αττικής. Από τους ανθρώπους του δε, 24 συγγένευαν με τους λήσταιρχους Μήτρο Καψάλη, Σπύρο Μπλιώνα, Παναγιώτη Γκώγκο και Κώστα Νικολάου, που δρούσαν στην Αττική.
Στον Κώδικα της Ι. Μ. Ζωοδόχου Πηγής του Φουρνά των Αγράφων, έκδοση Πανευρωπαϊκής Ενώσεως, Αθήνα 1963, σελ. 32, αναφέρεται ο Ιωάννης Μεγαγιάννης, δωρητής στο μοναστήρι «Καγώ ο Ιωάννης του Μεγαγιάννη δέδωκα διά μνημόσυνόν μου αιώνιο...», έτος 1738. Ίσως απόγονοι αυτού κατέβηκαν στον Θεσσαλικό κάμπο, έγιναν τσελιγκάδες κι ανέβαιναν με τα κοπάδια τους το καλοκαίρι στο Καρπενήσι.
Επομένως το «γέννημα - θρέμμα» Καραγκούννης ελέγχεται ως πιθανή ανακρίβεια.
2. Ο λήσταιρχος Νίκος Δεδούσης, φαίνεται να δρα περί το 1858-1870. Το 1865 επικηρύχθηκε μαζί με άλλους «διαβόητους λήσταιρχους». Γιάννης Κολιόπουλος, ό.π., σελ. 148.
Το Υπουργείο Εσωτερικών με την υπ' αριθ. 200/1-11-1865 εγκύκλιό του «Προς τους Νομάρχες του Κράτους» στέλνει ονομαστικό κατάλογο των επικηρυγμένων ληστών. Τον Νικόλαο Δεδούση, εκ του Δήμου Τυμφρηστού καταγόμενο, τον επικηρύσσει αντί 6.000 δρχ. «επί τη συλλήψει ή τω φόνω» και αντί 3.000 δρχ. «επί τη καταδείξει» (Γ.Α.Κ. Σουλ. Βλαχογιάννη, έγγρ.46).

Η Μάχη στο Κεφαλόβρυσο Καρπενησίου και ο θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη 8-9/8/1823

Του Γιώργου Τάσιου

Στα μέσα του 1823, οι φήμες για νέα μεγάλη τουρκική εισβολή, στα πλαίσια μιας καινούριας προσπάθειας συντριβής της επανάστασης, γίνονταν πραγματικότητα. Οι αψιμαχίες μεταξύ των καπεταναίων για τίτλους και στρατιωτικούς βαθμούς ήταν, ό,τι χειρότερο μπορούσε να συμβεί στη πιο κρίσιμη καμπή της εξέγερσης.

Ο **Μάρκος Μπότσαρης**, που η διοίκηση τον είχε ορίσει στρατηγό της Δυτικής Ελλάδας, βρίσκεται στο Κεράσοβο της Ακαρνανίας. Με επιστολή του, στις 19 Ιανουαρίου του 1823, γράφει στους καπεταναίους, ότι προσφέρεται να παραιτηθεί από το αξίωμά του, αν αυτό θα συντελούσε στο καλό της πατρίδας.

Ο αναπληρωτής του **Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου**, έπαρχου στην περιοχή της Αιτωλίας και Ακαρνανίας, **Κ. Μεταξάς**, σε μια προσπάθεια συμφιλίωσης των καπεταναίων για την αντιμετώπιση της νέας απειλής, μοιράζει αφειδώς βαθμούς στρατηγίας. Αρχές Ιουλίου τους συγκαλεί σε μια συμφιλιωτική σύσκεψη στα Κερασσβίτικα Καλύβια, όπου και τους όρισε και τις θέσεις τους. Τους **Μάρκο Μπότσαρη**, **Γεώργιο Καραϊσκάκη**, **Κίτσο Τζαβέλα** και **Γιαννάκη Γιολδάση**, με δύναμη 4.000 πολεμιστές, τους τοποθετεί στο Καρπενήσι.

Από την πλευρά των Τούρκων, δύο ασκέρια υπό τους **Μουσταή Πασά** της Σκόνδρας με 12.000 Αλβανούς και 3.000 Μιρντίτες (Αλβανοί ορεισίβιοι ρωμαιοκαθολικοί χριστιανοί) και **Ομέρ Βρυώνη** πασά των Ιωαννίνων με 4.000 Αλβανούς, χωρισμένοι σε τρία τμήματα, ξεκινούν σε παράλληλη κáθοδο προς το Μεσολόγγι.

Ο **Μουσταή Πασάς** της Σκόνδρας, ζητά από τους αρματολούς να προσκυνήσουν και να ενταχτούν στη δύναμή του. Κάποιοι προσκύνησαν και εντάχθηκαν, όπως ο δολοφόνος του **Κώστα Λεπενιώτη Νίκος Θεός** από τη Φουρνά.

Η επέλαση του βεζίρη **Μουσταή**, μόνο τρόμο και καταστροφή έφερε. Σαν έφτασε στ' Άγραφα έγραψε στον **Καραϊσκάκη** να προσκυνήσει.

Ο άρρωστος από φυματίωση **Καραϊσκάκης**, σε μια προσπάθεια να συγκρατήσει το τμήμα του που τον εγκατέλειπε, απαντά πως φοβάται να προσκυνήσει και θα μείνει πιστός στο ντοβλέτι, αλλά δεν τα κατάφερε. Απογοητευμένος από τη διχόνοια των καπεταναίων και τους συντρόφους του να τον εγκαταλείπουν, αποσύρεται στο μοναστήρι του Προυσού. Από το τμήμα του, μόνο ο ατρόμητος **Θανάσης Τσιάκας** από το Μοναστηράκι των Αγράφων με 30 πολεμιστές παρενοχλεί τα φουστάτα του **Μουσταή**.

Ο **Μουσταής**, εισέρχεται στην Ευρυτανία από τα «Παλούκια» της Τατάρνας (του Ραμπούλου σήμερα), όμως, εκεί τον καρτερεί ο καπετάν **Τσιάκας** και του προξενεί μεγάλη ζημιά. Παρ' όλα αυτά, συνεχίζει την καταστρεπτική πορεία του και μπαίνοντας στα χωριά της Πρασιάς, πυρπολεί το Μοναστήρι του Προφήτη Ηλία στο Κυπαρίσσι, καίει το Μοναστήρι της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στα Φουσιανά και καταστρέφει ολοσχερώς το Μοναστήρι

του Τιμίου Προδρόμου στον συνοικισμό του Προδρόμου. Έπειτα, φτάνοντας στα Λεπιανά, πυρπολεί τη Μονή του Αγίου Δημητρίου, στη Γρανίτσα τη Μονή Εισοδίων της Θεοτόκου, στο Βίρνικο (Βέρνικο) τη Μονή του Αγίου Ιωάννη και στην Τατάρνα πυρπολεί την ιστορική Μονή Τατάρνας. Από εκεί, μέσω Βούλπης, φτάνει στη Βίνιανη, όπου πυρπολεί άλλη μια Μονή (δεν έχει διασωθεί ούτε το όνομά της) και περνώντας τον Μέγδοβα ποταμό, φτάνει, μέσω Στενώματος και Αγίου Αθανασίου, στο Καρπενήσι. Λίγο αργότερα καταφθάνει και ο θείος του, ο **Τζελαλεντίν Μπέης** από την Φθιώτιδα με 5.000 τουρκαρβανίτες.

Το τρίτο σώμα, υπό τον **Άγο Βασιάρη**, αποτελούμενο από 9.000 τουρκαλβανούς καταφθάνει κι αυτό από τη Ρεντίνα, μέσω Ζαχαράκη, Αι -Λια Νεοχωρίου, Πάτωμα και Καγκέλια Βελουχιού.

Με τον ερχομό τόσων τούρκικων στρατευμάτων, το Καρπενήσι, έγινε ένα απέραντο στρατόπεδο τουρκαλβανών, τα οποία ανασυγκροτούνται για την επόμενη καταστροφική πορεία τους, μια πορεία που είχε κατεύθυνση προς το Μεσολόγγι. Από τα σπίτια του Καρπενησίου μέχρι τη Μεσοχώρα και το Κεφαλόβρυσο, τα φουστάτα του Μουσταή ξεπλένονται από τις σφαγές και ετοιμάζονται για νέες.

Ο **Μουσταή Πασάς**, κάλεσε τον αρματολό του Καρπενησίου **Γιαννάκη Γιολδάση** να έρθει να τον προσκυνήσει. Ο **Γιολδάσης** του απάντησε πονηρά, ότι δεν έχει αξία το δικό του το προσκύνημα, αν δεν πείσει και τους άλλους καπεταναίους να πράξουν το ίδιο και του ζητά δεκαπέντε μέρες προθεσμία, προκειμένου να το πράξει. Ο **Μουσταής**, δέχτηκε την προθεσμία υπό τον όρο να του στείλει δύο ομήρους για εγγύηση. Κανείς όμως δεν δέχονταν να γίνει όμηρος του πασά, αφού, με τη λήξη της προθεσμίας, ήταν βέβαιος ο θάνατός του. Στο κίνδυνο να αγριέψει ο Πασάς και ν' αρχίσει τις σφαγές και τις καταστροφές, δέχτηκαν εθελοντικά να γίνουν όμηροι δύο γενναίοι πατριώτες. Ο **Γιάννης Ράμος**, πολεμιστής του **Γιολδάση** και ο εφημέριος της Λάσπης (Αγίου Νικολάου) **παπα -Γιώργης**.

Παράλληλα, από την Ακαρνανία όπου βρίσκεται, ο **Μάρκος Μπότσαρης**, στέλνει μήνυμα στους καπεταναίους, που, ανήμποροι και τρομοκρατημένοι να αντισταθούν στις χιλιάδες των τουρκαλβανών, λουφάζουν στα βουνά του Καρπενησίου. Από εκεί, μέσω Μεσολογγίου, αναχωρεί κρυφά και συναντιέται με τους καπεταναίους που διαφωνούσαν με τον βαθμό του.

Στη συνάντηση αυτή, ο **Μάρκος**, τόνισε την ανάγκη για ομόνοια και συμφιλίωση και δίνοντας πρώτος το παράδειγμα, σκίζει το δίπλωμα του στρατηγού λέγοντας: «Όποιος είναι άξιος, παίρνει του στρατηγού το δίπλωμα από το Σκόντρα Πασά». Έπειτα, εφοδιάζεται με πυρομαχικά και έχοντας μαζί του 1.250 πολεμιστές, εκ των οποίων οι 400 ήταν Σουλιώτες, φτάνει στο Μικρό Χωριό.

Ήταν προφανές, ότι ο **Μάρκος** ως σκοπό του είχε να χτυπήσει το στρατό του **Μουσταή** στο Καρπενήσι. Δεν έβρισκε, όμως, ανταπόκριση από τους Στερεοελλαδίτες καπεταναίους, λόγω της έχθρας που χώριζε αυτούς και τους Σουλιώτες.

Ο **Καραϊσκάκης**, τους Σουλιώτες τους μισούσε από παλιά επεισόδια που είχαν μεταξύ

τους στ' Άγραφα. Εκτός από τους Τζαβελαίους με τους οποίους συμφιλιώθηκε, το μίσος του για τους **Μποτσαραίους** δεν έσβηνε. Μόνο το **Μάρκο** αναγνώριζε ως ίσο, γενναίο πολεμιστή και άνθρωπο.

Στις 7 Αυγούστου, από το Μικρό Χωριό, ο **Μάρκος** στέλνει τρεις έμπιστούς του μέσα στο ασκέρι των Αλβανών για αναγνώριση. Τον εξάδερφό του **Θανάση Τούσια Μπότσαρη**, το **Θανάση Κουτσονίκα** και το **Γιάννη Μπαϊρακάρη**. Εισχωρούν πρωί μέσα στο στρατόπεδο και συλλέγοντας πολύτιμες πληροφορίες επέστρεψαν στο Μικρό Χωριό. Συγκαλεί σε συνάντηση τους ντόπιους καπεταναίους που στρατοπεδεύουν στα Λακώματα της Καλιακούδας, κοντά στο χωριό Κλαψί. Στην πρόσκλησή του γράφει: «Αδελφοί Καπεταναίοι. Εγώ ήρθα εδώ και σκοπόν έχω να προσβάλω τον πασά. Αν θέλετε κατεβάτε κάτω στον Άγιον Νικόλαον του χωριού Κλαψίου να κουβεντιάσουμε και να τον κτυπήσουμε μαζί και αν δεν θέλετε μην έρχεσθε».

Ο **Ζυγούρης Τζαβέλας**, οι **Γιολδασαίοι**, ο **Φωτομάρας**, ο **Ζέρβας**, ο **Σιαδήμας** και οι **Κοντογιανναίοι** από την Φθιώτιδα, ανταποκρινόμενοι στην πρόσκλησή του, βρέθηκαν στο Κλαψί, για να ακούσουν το σχέδιο του **Μάρκου**. Εκεί, ο **Μάρκος**, τους εξήγησε το σχέδιο της επίθεσης. Αυτός με τους πολεμιστές του, από την μεριά της ποταμιάς, θα προσεγγίσουν το κυρίως σώμα του εχθρού που βρίσκονταν στο Κεφαλόβρυσο και οι υπόλοιποι, θα το κτυπήσουν από τη μεριά της Μπιάρας. Λόγω της μικρής δύναμης πολεμιστών, μπροστά στον πολυάριθμο εχθρό, αυτός με τους δικούς του, θα εισβάλει νύχτα μέσα στο κέντρο του στρατοπέδου, ώστε να πετύχουν αιφνιδιασμό και σύγχυση στον εχθρό. Οι υπόλοιποι περί τους 2.000 θα τους κτυπούν πλαγιομετωπικά και παράλληλα θα αποτρέπουν κίνηση των άλλων δύο στρατοπέδων προς το Κεφαλόβρυσο.

Κεφαλόβρυσο Καρπενησίου

Ο **Γιάννης Γιολδάσης**, ακούγοντας το παράτολμο σχέδιο, φέρνει αντιρρήσεις. Προτείνει την από το νότο κατά μέτωπο επίθεση, σε μια προσπάθεια εξαναγκασμού του εχθρού να υποχωρήσει προς τη Θεσσαλία. Ανψυχεί, όμως, και για την τύχη των δυο ομήρων που άφησε ως εγγύηση στον πασά.

Ο **Μάρκος** του απάντησε: «Ας παν κι αυτοί κορμπάνι για το γένος» κι έκλεισε με το αρχικό του σχέδιο.

Οι Σουλιώτες καπεταναίοι κάνουν διεισδύσεις από τον Άγιο Αντρέα και την Μπιάρα με στόχο τους τον έλεγχο της πρόσβασης προς τα ανατολικά του εχθρικού στρατοπέδου. Ασφαλίζουν τη μεγάλη και αφύλακτη στρατηγική διασέλα, βόρεια του Κόνισκου και την πρόσβαση από την Άγιο Ανδρέα - Μπιάρα και μέχρι τον Καρπενησιώτη ποταμό. Με την εκδήλωση της επίθεσης του Μάρκου στο στρατόπεδο του Κεφαλόβρυσου, το τμήμα αυτό θα χτυπούσε από τα ανατολικά. Παράλληλα βόρεια προς το μέρος του Καρπενησιού και δυτικά προς τη μεριά της Μεσοχώρας όπου βρισκόνταν οι 3.000 Μιρντίτες, ώστε να καθηλώσουν τα άλλα δύο αυτά εχθρικά στρατόπεδα στις θέσεις τους.

Αν και όλη η προεργασία της επίθεσης γίνονταν μυστικά, δεν έλειψαν οι προδότες που φρόντισαν να ενημερώσουν τον **Μουσταή Πασά** για τις προθέσεις του **Μάρκου**. Αυτός, υπεροπτικά, καθουσίαζε τους αξιωματικούς του, λέγοντάς τους, πως όλον τον καιρό αναζητεί να χτυπηθεί με κλέφτες, οι οποίοι έχουν χαθεί από το φόβο τους, αλλά υποψιάζονταν, ότι δε θα τολμήσουν να αναμετρηθούν με τον ασύγκριτα πολυάριθμο στρατό του.

Ο **Τζελαλεντίν Μπέης**, επέμενε, ότι γνωρίζει το Μάρκο και ξέρει, ότι απηφά τους κινδύνους και θα χτυπήσει. Ο **Μουσταής**, απαντά για το **Μάρκο** ειρωνικά. Μόνο ο **Τότι Πρέγκα**, ο αρχηγός των Μιρντιτών, λαμβάνει σοβαρά τα μηνύματα και χτίζει προχώματα.

Τα μεσάνυχτα 8 προς 9 Αυγούστου του 1823, πέντε ώρες μετά το βασιλέμα του ήλιου, ο **Μάρκο(ς) Μπότσαρης** με 350 μπαρουτοκαπνισμένους Σουλιώτες, εκ των οποίων οι 20 Ευρυτάνες, χωρισμένοι σε μικρές ομάδες, εισβάλουν στο στρατόπεδο του Κεφαλόβρυσου από την ποταμιά. Ως γνωστόν, η ενδυμασία των τουρκαλβανών είναι πανομοιότυπη με τη φουστανέλα των Ελλήνων, επίσης ίδια είναι και η γλώσσα τους, η αρβανίτικη και αυτό το εκμεταλλεύεται ο Μάρκος με τους πολεμιστές του. Όμως, για να γνωρίζονται μεταξύ τους, φοράνε μαντίλια στο κεφάλι και ανασκουμπώνουν τα μανίκια τους. Οι Σουλιώτες, για την αναμεταξύ τους αναγνώριση (για την αποφυγή σύγχυσης), χρησιμοποιούν το σύνθημα “τσίλι γιε τι;” (ποιος είσαι συ;) και ως παρασύνθημα το «κέκουρ» (σίδηρο). Με αυτόν τον τρόπο εισέβαλαν στο κέντρο του στρατοπέδου, χωρίς να τους πάρουν είδηση. Οι περισσότεροι τουρκαλβανοί κοιμόντουσαν και οι υπόλοιποι, αμέριμνοι από την ήσυχη νύχτα του Αυγούστου, δεν υποψιάζονται το κακό που τους περιμένει. Οι Σουλιώτες, σαν τα ξωτικά της νύχτας, διαβαίνουν ανάμεσά τους και μέσα απ’ τις φορεσιές τους, σιγά -σιγά, φανερώνονται τα αστραφτερά γιαταγάνια τους.

Ξάφνου, τη γαλήνη της νυχτιάς την αναστατώνει η σάλπιγγα της επίθεσης. Τα σουλιώτικα γιαταγάνια δε γυαλίζουν πια από το φεγγαρόφωτο της νύχτας, αλλά από το αίμα των

τρομοκρατημένων τουρκαλβανών, που προσπαθούν να κρυφτούν ακόμη και από την ίδια τους τη σκιά. Το Κεφαλόβρυσσο, μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα, μετατρέπεται σε ένα απέραντο σφαγείο ανθρώπων.

Οι Σουλιώτες, αλαλάζοντας σαν τρελοί, δεν ανασαίνουν ούτε στιγμή. Ήταν ένας αγώνας δρόμου, για να μην προλάβουν οι τουρκαλβανοί να συνέρθουν και ο κάθε Σουλιώτης έσφαζε τους εχθρούς του τον έναν πίσω από τον άλλον. Βλέποντας τους «αήττητους» του **Μουσταή Πασά** της Σκόνδρας πανικοβλημένους και πνιγμένους στο αίμα, ορμούν με ακόμα περισσότερη μανία και ατέλειωτο πάθος. Μεγάλος είναι ο πανικός και η σύγχυση που επικρατεί στους τουρκαλβανούς. Δεν ξέρουν από ποιον να φυλαχτούν και σφάζονται μεταξύ τους.

Ο **Μάρκος**, που δεν χορταίνει τον πανικό που έσπειρε, ψάχνει για αξιωματούχους προς σφαγή. Με το βλέμμα του αετού που αναζητεί το θήραμά του και με το αιματοβαμμένο σπαθί στο χέρι του, τραυματίζεται κοντά στα σκέλια του από βόλι, αλλά αδιαφορεί και απότοπος συνεχίζει. Σώνει και καλά, ψάχνει να βρει το θύμα του. Ξάφνου βρίσκεται στο «κουλούρι του Καραγιάννη» που πίστεψε, ότι υπήρχαν αξιωματικοί και γεμάτος πάθος ορμά στον μαντρότοικο. Δεν τα κατάφερε όμως. Ένα βόλι τον βρίσκει πάνω από το δεξί του μάτι και έγειρε, γονάτισε, έπεσε καταγής. Το λιοντάρι της Ηπείρου κείται πια νεκρό. Ο **Θανάσης Τούσι-ας Μπότσαρης**, ο ξάδερφος του Μάρκου, βλέποντάς τον πεσμένο στο χώμα, τον αρπάζει στις πλάτες του και με γρήγορες κινήσεις εγκαταλείπει το διαλυμένο πλέον στρατόπεδο. Σε λίγο ξημερώνει και το σύνθημα της αποχώρησης σηματοδοτεί το τέλος της μάχης.

Καθώς οι πρώτες ακτίδες του ήλιου διαπερνούν τον αχνό της πρωινής υγρασίας, ανακατεμένον μ' εκείνον του καμένου μπαρουτιού και του αίματος που αχνίζει, οι Σουλιώτες αποχωρούν χωρίς τον κίνδυνο να τους ακολουθήσει κανείς. Εξάλλου, οι τουρκαλβανοί, δεν συνειδητοποίησαν ακόμη τι τους συνέβη και συνεχίζουν να σφάζονται μεταξύ τους. Λουσμμένοι πατόκορφα απ' το εχθρικό αίμα γελούν με το κατόρθωμά τους. Μαζί τους, εκτός τα πολλά λάφυρα, σέρνουν αιχμάλωτο και τον διοικητή του στρατοπέδου, τον **Άγο Βασιάρη**. Όταν απομακρύνονται αρκετά από το διαλυμένο στρατόπεδο και χάνονται οι κραυγές του πόνου και της απελπισίας, φτάνουν σε ένα αναπάντεχο θέαμα. Σε ένα πλάτωμα του Κόνισκου, βλέπουν τον αρχηγό τους, το **Μάρκο**, νεκρό. Δίπλα του, οι συνοδοί του σκυφτοί και αμίλητοι. Η χαρά της νίκης μετατρέπεται σε οδύνη και το μίσος της εκδίκησης τρελαίνει το μυαλό τους. Με μιας γονατίζουν τον αιχμάλωτο **Άγο Βασιάρη** μπρος στο σώμα του αρχηγού τους, όπως ορίζουν τα αρχαία πολεμικά έθιμα, και τον σφάζουν.

Η είδηση του χαμού του **Μάρκου Μπότσαρη** ακούγεται σαν στρίγγλα και σχίζει βουνά και λαγκάδες σέρνοντας μοιρολόγια σε όλη την επαναστατημένη Ελλάδα. Ο **Μάρκο(ς) Μπότσαρης**, εκεί, στο Κεφαλόβρυσσο, διάβηκε την πύλη της αιωνιότητας. Μαζί και 60 σύμβροφοί του.

Το μίσος του **Μουσταή Πασά** της Σκόνδρας, έπειτα από το χαλασμό που του προξένησαν οι Σουλιώτες, δεν περιγράφεται. Περί τους χίλιους οι νεκροί ανάμα με τους τραυματίες, χώρια αυτοί που σκόρπισαν και δεν επέστρεψαν από τον πρωτόγνωρο τρόπο που έζη-

σαν. Μα πάνω απ' όλα καταρρακώθηκε το ηθικό του στρατού του. Από τους δυο ομήρους του πασά, ο μεν **Γιάννης Ράμος** απαχονίστηκε αμέσως, ο δε **παπα-Γιώργης**, τη νύχτα του χαλασμού, κατάφερε να δραπετεύσει.

Η μάχη του Κεφαλόβρυσου στο Καρπενήσι ήταν επιτυχής. Το αποτέλεσμα της, όμως, θα ήταν καλύτερο, αν δεν υπήρχε η αδικαιολόγητη καθυστέρηση συμμετοχής στη μάχη του τμήματος από την ανατολική πλευρά. Μόνο ο **Κίτσος Τζαβέλλας** με τους πολεμιστές του ενήργησε έγκαιρα, πράγμα που αποδείχτηκε σωτήριο για την έκβασή της. Η σύγκυση μεταδόθηκε και στα υπόλοιπα εχθρικά στρατόπεδα, τα οποία, μη γνωρίζοντας τι συμβαίνει, καθηλώθηκαν στις θέσεις τους.

Μια ιστορική παράμετρος της μάχης, ήταν ο τρόπος κρούσης αυτής. Ήταν η πρώτη μάχη στη παγκόσμια πολεμική ιστορία με τα χαρακτηριστικά των σύγχρονων καταδρομών!

Βιβλιογραφία

- Τρικούπης Σ., *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασως*, Εκδότης Ι, Ν . Σιδέρης, Αθήνα 1925, 4 τόμοι.
- Μπχιώτης Χ., *Τυμφρηστός και Τυμφρηστίοι*, Εκδόσεις «ΚΑΣΤΑΛΙΑ», Αθήνα 1990, σελ. 296
- Γκιόλιας Μ., *Ιστορία Της Ευρυτανίας στους Νεότερους Χρόνους (1393 - 1821)*, Εκδόσεις «ΠΟΡΕΙΑ», Αθήνα 1999, σελ. 616

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΥΡΥΤΑΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Παναγιώτης Κων. Βλάχος, Αναφορά εις την Παιδείαν με αφορμήν τον εξαγγελθέντα εθνικόν διάλογον [Εδημοσιεύθη εις την Εφημερίδα ΕΣΤΙΑ (15^η -22^α Μαρτίου 2009)]

Ο κ. Παναγιώτης Κων. Βλάχος, γνωστός ανά το πανελλήνιο ως ένας εκ των αρίστων φιλολόγων, συνεχίζει να προβληματίζεται για την υπόθεση της εθνικής μας παιδείας και τακτικά να δημοσιοποιεί τις σοφές προτάσεις του για τη βελτίωσή της. Έτσι, το 2002 έδωσε στη δημοσιότητα συνοπτικό μελέτημα με «βραχεία αναφοράν και εις την αναγκαιότητα αποκαταστασάσεως της διοικήσεως των Σχολείων» με τον τίτλο: **«Αξιολογήσεις Εκπαιδευτικών – Διοικήσεις Σχολείων - Προϋποθέσεις αναβάθμισης της Εκπαιδύσεως»**, Αθήναι 2002 (σελ. 20) και το οποίο είχε ευρεία απήχηση, κυρίως, μεταξύ των εκπαιδευτικών.

Ο κ. Παναγιώτης Κων. Βλάχος, πρόσφατα, δημοσίευσε νέο συνοπτικό μελέτημα με τον τίτλο: **«Αναφορά εις την Παιδείαν με αφορμήν τον εξαγγελθέντα εθνικόν διάλογον»**, το οποίο είχε δημοσιευθεί στη στήλη των Επιφυλλίδων της Εφημερίδας «Εστία» από 15-22 Μαρτίου 2009. Με το μελέτημά του αυτό ο έγκριτος φιλόλογος και τ. Γενικός Επιθεωρητής Μέσης Εκπαιδύσεως καταθέτει στην αρμόδια Επιτροπή του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων συγκεκριμένες προτάσεις, όπως είναι : 1) η επαναβεβαίωση του σκοπού της Αγωγής στα Σχολεία της Γενικής Εκπαίδευσης, 2) η κατάρτιση αρτίων αναλυτικών προγραμμάτων, 3) η συγγραφή και έκδοση νέων διδακτικών βιβλίων, 4) η αναβάθμιση του συντελούμενου έργου στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, 5) η συστηματικοποίηση και ανύψωση της συντελούμενης παιδευτικής εργασίας στο Γυμνάσιο, 6) η αποδέσμευση του Λυκείου από τις εξετάσεις για την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια, 7) η οργάνωση των σχολείων με σταθερή διοίκηση, άρτια εποπτεία, επαρκή καθοδήγηση, διακριτικό έλεγχο και αντικειμενική αξιολόγηση των διδασκόντων, 8) η συγκρότηση και λειτουργία βιβλιοθηκών και ο κατάλληλος εξοπλισμός των σχολικών μονάδων, 9) η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού λειτουργού με την έμπρακτη αναγνώριση του έργου του υπό της Πολιτείας και η ανάλογη οικονομική στήριξή του κ.ά.

Τέλος, ο σ. εκφράζει αισιόδοξες προβλέψεις καθότι: *«Η παρουσία ως επί κεφαλής του Εθνικού Διαλόγου του Καθηγητού κ. Γεωργίου Μπαμπινιώτη γεννά χρηστάς προσδοκίας διά την τελεσφόρον διεξαγωγήν του...»*.

Είθε οι προσδοκίες του αυτές να ευοδωθούν...

Κ.Α.Π.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΦΑΛΛΗΣ, «ΒΡΑΧΟΣ», ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ, Ποιήματα, Β΄ ΣΥΛΛΟΓΗ, Έκδοση του Φιλοπρόοδου Συλλόγου Δομνίστας Ευρυτανίας, Αθήνα 2009, σελ. 96.

Ο Φιλοπρόοδος Σύλλογος Δομνίστας, πρωτοπόρος πάντα στα πολιτιστικά δρώμενα της περιοχής, μας πρόσφερε και πάλι ένα αξιόλογο πνευματικό έργο του ανύστακτου ιστορικού ερευνητή και ποιητή **Δημήτρη Φαλλή**. Πρόκειται για τη β΄ Συλλογή των ποιημάτων του «ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ», που περιλαμβάνει 122 ποιήματα, τα περισσότερα των οποίων δημοσιεύθηκαν με το ψευδώνυμο «ΒΡΑΧΟΣ», κατά τα έτη 1995-2009 στην μηνιαία εφημερίδα «Ο ΕΥΡΥΤΟΣ», που εκδίδει ο παραπάνω Σύλλογος. Η πρώτη συλλογή, με τον ίδιο τίτλο, εκδόθηκε από τον ίδιο Σύλλογο το 1995 με επιλογή παρόμοιων ποιημάτων του κ. **Δ. Φαλλή** των ετών 1981 – 1994.

Το Δ.Σ. του Φιλοπρόοδου Συλλόγου Δομνίστας, αποτελούμενο από νέους ανθρώπους, αποφάσισε να εκδώσει και τη νέα αυτή συλλογή ποιημάτων του **Δημήτρη Φαλλή**, «αφού», όπως αναφέρεται στο σχετικό πρόλογο, «για πολλούς συγχωριανούς μας τα ποιήματα αυτά είναι το πρώτο πράγμα που διαβάζουν μόλις λάβουν τον «Εύρυτο» στα χέρια τους». Και συνεχίζουν: «Δεν είμαστε κριτικοί λογοτεχνίας, αλλά νιώθουμε πως τα ποιήματα του Δημ. Φαλλή είναι εμφανώς βιωματικά, εκφράζοντας με απλά μα δυνατά λόγια το θρησκευτικό συναίσθημα και την πολλή – πολλή αγάπη που έχει ο ποιητής προς την Ευρυτανία και την Ελλάδα. Το τελευταίο δε μας εγγίζει τόσο, που ενίοτε νομίζουμε πως βρισκόταν μέσα στο νου μας, καθώς έγραφε τα ποιήματά του... Πιστεύουμε πως η ανάγνωσή τους θα σας αγγίξει, όπως έχει αγγίξει πολλούς ανθρώπους όλα αυτά τα χρόνια». Και καταλήγουν: «Ευχαριστούμε από καρδιάς το Δημ. Φαλλή, ελπίζουμε να είναι αδιάλειπτα παραγωγικός κι ευχόμαστε η εργατικότητα του στο μετερίζι του πνεύματος να βρίσκει πάντα συνοδοιπόρους».

Ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Καρπενησίου κ.κ. **Νικόλαος** προλογίζοντας την α΄ συλλογή έγραφε μεταξύ άλλων πως ο **Δημήτρης Φαλλής** «παρέχει εδώ και αρκετά χρόνια ... ψήγματα της ευσέβειας και της αγάπης του προς τον Θεό και τον άνθρωπο, καθώς και την αγάπη του για την πατρίδα μας, το έθνος μας και τη φύση, το θαυμαστό αυτό έργο του Θεού, που μας περιβάλλει και μας διδάσκει...».

Ο παραπάνω τόμος στις 96 σελίδες του (17Χ24) περιλαμβάνει 122, όπως προαναφέρθηκε, ποιήματα, μέσα από τα οποία διαφαίνεται ολοκάθαρα η μεγάλη πίστη του ποιητή στην Ορθοδοξία αλλά στην Πατρίδα. Προλογίζεται από το Μητροπολίτη Καρπενησίου κ.κ. **Νικόλαο** και το Διοικητικό Συμβούλιο του Φιλοπρόοδου Συλλόγου Δομνίστας, ενώ παρατίθεται και η εισαγωγή (3 σελίδες) της α΄ συλλογής, γραμμένη από το φιλόλογο **Αθανάσιο Δ. Σταμάτη**. Το θαυμάσιο εξώφυλλο ως και τα υπέροχα σκίτσα της όλης ποιητικής συλλογής ανήκουν στον Ευρυτάνα αγιογράφο κ. **Γεώργιο Νικολακόπουλο**.

Τέλος, αξίζει να τονιστεί ιδιαίτερα η πρωτοβουλία του Φιλοπρόοδου Συλλόγου Δομνίστας να εκδώσει και αυτή την συλλογή των ποιημάτων του **Δημήτρη Φαλλή** και να εμπλουτίσει ακόμα περισσότερο την πλούσια εκδοτική παραγωγή του, αφού μέχρι τώρα μας έχει προσφέρει επτά (7) εκδόσεις και δύο (2) επανεκδόσεις, πανελλήνιο, ίσως, για Σύλλογο ρεκόρ εκδόσεων! Δίκαια ο πρύτανης των ευρυτανικών γραμμάτων **Μιχάλης Σταφυλάς** χαρακτήρισε το έργο του Συλλόγου αυτού ως «έργο πολλών Ακαδημιών»!

Κ. Α. Π.

Η Λογοτεχνική προσφορά του Λάμπρου Ι. Κατσίκη

Ο Ευρυτάνας **Λάμπρος Κατσίκης** σπούδασε Νομικά και εργάστηκε ως δικηγόρος. Θέλοντας να προσφέρει και στην εκλαΐκευση της Νομοθεσίας κυκλοφόρησε τη σημαντικότερη -όπως είχε χαρακτηριστεί- μελέτη με τίτλο «Γάμος και διαζύγιο».

Όταν απαγκιστρώθηκε λίγο από την δικηγορία, ασχολήθηκε με τη Λογοτεχνία και συγκεκριμένα με το Μυθιστόρημα. Το 2007 κυκλοφόρησε το «Άνοιξη μες το χειμώνα» που είχε τόση επιτυχία ώστε έκαμε και δεύτερη έκδοση το 2002.

Το 2002 παράλληλα με την έκδοση της «Άνοιξης» κυκλοφόρησε και το νέο του μυθιστόρημα «Ελευθέριος Φωτεινός -ο άλλος δάσκαλος».

Στο 2004 το μυθιστόρημα «Η Επανάσταση» εντυπωσίασε με τον ορθό, περιεκτικό και μπνυματοφόρο λόγο για να συνεχίσει φέτος, το 2009 με το «Η ωραία Ζωζώ και οι ταξιδιώτες» -ένα βιβλίο που βλέπει την Αγάπη των ανθρώπων σαν την ανώτατη μορφή ζωικής ενέργειας.

Ο **Λάμπρος Κατσίκης** μας ταξιδεύει σ' έναν κόσμο που είναι οραματισμός όλων των ανθρώπων. Σ' έναν κόσμο δίκαιο, ειρηνικό που να σέβεται ο ένας τον άλλο για να γίνεται το αύριο καλλίτερο από το χτες-όπως χαρακτηριστικά λέει ο ίδιος. Πρόκειται για ένα έργο που πατάει σε στέρεες και καλά οργανωμένες βάσεις ανθρωπιάς. Στους καιρούς μας που η ζωή των ανθρώπων έχει μπδαμινή αξία μπροστά στη βία των όπλων, ο **Λάμπρος Κατσίκης** μας προσφέρει ένα πνευματικό εργαλείο με το οποίο μπορούμε να διακρύσουμε την ανάγκη συγκρότησης ενός κόσμου συνεννόησης, όπου «όταν η χαρά μοιράζεται μεγαλώνει κι όπου ο πόνος μοιράζεται μικραίνει». Ο Ευρυτάνας μυθιστοριογράφος **Λάμπρος Κατσίκης** με τα βιβλία του και μόνο καταξιώθηκε στο χώρο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Τα «Ευρυτανικά Χρονικά» του εύχονται καλή συνέχιση των ωραίων «πνευματικών προϊόντων» του πηγαίου ταλέντου του.

Μιχάλης Σταφυλάς

Οι έρευνες του Θωμά Β. Σταμούλη

Παρακολουθώ από χρόνια τις πνευματικές ενασχολήσεις του **Θωμά Β. Σταμούλη**. Με πολλά θέματα ιστορικά, λαογραφικά κλπ. Πρόσφατα το βιβλίο του «*Στοιχεία για τον Απεράντιο*» είναι σημαντικότερο γιατί «ξέθαψε» πολλές πληροφορίες που μπορούσαν και νά καθούν με τη ροή των χρόνων. Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου του μαθαίνουμε πολλά που μας ήταν άγνωστα για πρόσωπα και πράγματα, δηλαδή για όλους όσους με το πέρασμά τους από τον Απεράντιο χώρο, άφησαν αναμνήσεις από την προσφορά τους στην ιδιαίτερη πατρίδα τους.

Χρειάστηκε μόχθος πολύς για να συγκεντρωθούν όλα αυτά τα στοιχεία για τα επώνυμα των κατοίκων, για τους Απεράντιους αγωνιστές του 1821, τα ονόματα των δασκάλων και τις σπουδές τους, των ιερέων, των γιατρών. Κι ακόμα των ναών, των πέτρινων γεφυριών, των κάστρων κλπ. Ακόμα και των βουλευτικών καταλόγων του 1865.

Ο **Θωμάς Β. Σταμούλης** προσθέτει το λιθαράκι του για το ιστορικολαογραφικό οικοδόμημα του τόπου μας - που μακάρι να βρίσκονταν κι άλλοι ερευνητές σαν αυτόν, έτσι που να μη μείνει τίποτα άγνωστο από τη διαδρομή των προγόνων μας δια μέσου των αιώνων. Τα «Ευρυτανικά Χρονικά» των συγχαίρουν και είναι βέβαια πως θα συνεχίσει τις έρευνές του και τις αναζητήσεις του.

Μιχάλης Σταφυλάς

Ο συγγραφέας Παναγιώτης Μπαστάνης σε κάτι διαφορετικό

Ο **Παναγιώτης Μπαστάνης** γεννήθηκε στο Ραπτόπουλο το 1946. Ξεκίνησε το συγγραφικό του έργο το 1976 με το βιβλίο «Αναζητώντας τον Προμηθέα», συνέχισε με το «Ο χρόνος είναι απόλυτος» (1981). Ακολούθησε το «Ο κόσμος μας και η Αλήθεια» (1982), «Το τρένο του φωτός» (1991) και το «Ο Ανθρωποπίθηκος» (2001).

Ο **Παναγιώτης Μπαστάνης** είναι ένας συγγραφέας που μπαίνει σε δύσκολους χώρους επιστήμης και οραμάτων-προσπαθώντας με τα βιβλία του να ενημερώσει τους αναγνώστες του για θέματα που έχουν επιπτώσεις στη ζωή των ανθρώπων του καιρού μας. Τα υπαρξιακά προβλήματα της Φυσικής στο φυσικό περιβάλλον τον απασχολούν. Είναι ένας περισσότερο αυτοδίδακτος επιστήμονας που ανακάλυψε ένα μικρόβιο που το ονομάζει «μονόφθαλμος» και σκοτώνει τον εγκέφαλο του ανθρώπου. Η επιστημονική του εργασία είναι η εργασία του ανθρώπινου εγκεφάλου, το DNA.

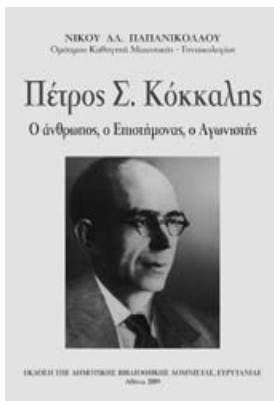
Ο **Παναγιώτης Μπαστάνης** στο τελευταίο βιβλίο του «Ανθρωποπίθηκος» μιλάει απλά, πολύ κατανοητά και με έναν τρόπο που πείθει. Κάτι σαν παραμύθι. Μια φράση του μόνο «*Μια φορά και έναν καιρό () όλα τα όντα έκαναν αγώνα για την επιβίωσή τους κατατρώγοντας κάθε ον τη σάρκα του άλλου για να επιβιώσουν*». Αλλά το ίδιο κάνουν σήμερα και οι άνθρωποι αφού «*Οι άνθρωποι συνεχίζουν να τρώνε τις σάρκες των άλλων ανθρώπων για την επίγεια βασιλεία τους*». Φυσικά με ποικίλους τρόπους (πολέμους, εκμετάλλευση κ.λπ.). Στα προηγούμενα

όμως επιστημονικά του έργα, χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή του αναγνώστη για να μπει στα νοήματα των θεωριών του. Ο **Μπαστάνης** είναι ένας μεγαλοφυής μελετητής ενός αόρατου κόσμου που επιδρά στη ζωή μας. Ζητάει μια κατ'αντιπαράσταση συζήτηση με επιστήμονες για να αναπτύξει την πρωτοτυπία και το βάθος της θεωρίας των όντων, που παρουσιάζει στα έργα του.

Μιχάλης Σταφυλάς

ΝΙΚΟΥ ΑΛ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΠΕΤΡΟΣ Σ. ΚΟΚΚΑΛΗΣ, Ο Άνθρωπος – Ο Επιστήμονας – Ο Αγωνιστής, Έκδοση Δημοτικής Βιβλιοθήκης Δομνίστας – Ευρυτανίας, Αθήνα 2009, σελ. 40.

Λευτέρη Τζόκα, Προέδρου της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών

Η ομιλία που πραγματοποίησε ο Ομότιμος Καθηγητής της Μαιευτικής – Γυναικολογίας κ. **ΝΙΚΟΣ ΑΛ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ** κι ήταν Εισήγηση στην Ημερίδα με θέμα: «*Γιατροί στην Εθνική Αντίσταση*», αναφέρθηκε διεξοδικά «*Πέτρος Σ. Κόκκαλος – Ο Άνθρωπος – Ο Επιστήμονας – Ο Αγωνιστής*», που καταχειροκροτήθηκε απ' το ασφυκτικά εκλεκτό κοινό στο Πνευματικό Κέντρο Δομνίστας Ευρυτανίας. Ήταν στις εκδηλώσεις που πραγματοποιεί κατ' έτος ο Δήμος Δομνίστας κι αυτή η 67^η Επέτειος από την Έναρξη του Ένοπλου Απελευθερωτικού Αγώνα (Ιούνιος 1942 – Ιούνιος 2009), που χαρακτηρίζεται ως σύγχρονη Αγία Λάυρα 1821 – Δομνίστα 1942, απ' όλους. Φέτος οι εκδηλώσεις έγιναν το Σάββατο 27 Ιουνίου 2009 και την Κυριακή 28-6-2009 με τη συμμετοχή πολλών αγωνιστών και εκπροσώπων αντιστασιακών οργανώσεων. Ταυτόχρονα με την εισήγηση μοιράστηκε και το βιβλίο που κυκλοφόρησε από τη Δημοτική Βιβλιοθήκη Δομνίστας. Είναι σε μικρό σχήμα και στο εξώφυλλο έχει τη φωτογραφία του **Πέτρου Κόκκαλη**, που βοήθησε όσο κανείς άλλος με το επιστημονικό και ανθρωπιστικό έργο του, τον αγωνιζόμενο λαό. Είναι κείμενο μεστό περιεχομένου (39 σελίδες).

Ο πρόλογος του βιβλίου είναι γραμμένος από το δραστήριο Δήμαρχο Δομνίστας κ. **Γιάννη Δ. Σταμάτη**, που έχει ένα θαυμάσιο Δ.Σ. και ανεβάζουν την περιοχή. Ακόμη έχει ως συμπαραστάτες του την Πανευρυτανική Ένωση με επικεφαλής τον Πρόεδρο **Κώστα Α. Παπαδόπουλο** κι ένα αεικίνητο Δ.Σ. και το Φιλοπρόοδο Σύλλογο Δομνίστας, που μοχθούν μαζί. Σημειώνει, λοιπόν, ο Δήμαρχος κ. **Γιάννης Σταμάτης** στον πρόλόγό του: «... *Κείμενα, όπως αυτό που ακολουθεί για τον Πέτρο Κόκκαλη είναι η ελάχιστη κατάθεση του καιρού μας και του Δήμου Δομνίστας στη μνήμη όχι μόνο ενός αλλά πλήθους γιατρών – ηρώων της Αντίστασης. Ευχαριστούμε θερμά τον ομότεχνό του Καθηγητή κ. Νίκο Παπανικολάου, που με το κείμενό του αναδεικνύει έξοχα την προσωπικότητα και την προσφορά του γιατρού Πέτρου Κόκκαλη*».

ΕΣΚΥΨΕ με πολύ σεβασμό στις μαρτυρίες και καταγραφές ο καθηγητής κ. **Ν. Παπα-**

νικολάου, ώστε να οδηγηθεί σωστά στα βήματα του φλογερού πρωτοπόρου γιατρού της Αντίστασης **Πέτρου Κόκκαλη**. Μπόρεσε να αναδείξει το Ανθρωπιστικό, Επιστημονικό και Αγωνιστικό έργο του. Είναι γνωστό ότι μισήθηκε και συκοφαντήθηκε ανάλογα με την πίστη στην Ιατρική και στον Άνθρωπο, τα χρόνια της Εθνικής Αντίστασης. Εδώ, στον περιορισμένο χρόνο, με την μελέτη αυτή ο καθηγητής κ. **N. Παπανικολάου**, μας αποκαλύπτει άγνωστες ή ελάχιστα γνωστές πτυχές της ζωής του. Έτσι, έβαλε το δικό του λιθαράκι για τη συγγραφή μιας πολυσέλιδης ολοκληρωμένης μελέτης από τον ιστορικό του μέλλοντος.

ΛΕΥΤΕΡΗΣ Β. ΤΖΟΚΑΣ

«η δάφνη» (2009 Β΄), ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΔΑΦΝΙΩΤΩΝ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ, ΤΕΥΧΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟ (20ο), ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΛΗΣ 2009

Το 20ο τεύχος του περιοδικού – βιβλίου «η δάφνη» κυκλοφόρησε τον περασμένο Ιούλιο (2009) από τον Πνευματικό Όμιλο Δαφνιωτών Ναυπακτίας (Πρόεδρος: **Μεντζάς Μάρκος**, τ. Γυμνασιάρχης, Φυσικός). Στις 112 σελίδες του ο αναγνώστης βρίσκει πολλά και ποικίλα θέματα μια και «...για λόγους αρχής», όπως δηλώνεται στο κύριο άρθρο, «φιλοξενεί και θα φιλοξενεί εργασίες όλων. Και εκείνων που έχουν βγάλει Πανεπιστήμια κ.λπ. και ανθρώπων του Δημοτικού και του Γυμνασίου. Και φιλοξενούμε όλες τις εργασίες, γιατί αποτελεί βαθιά πίστη μας ότι ανεξαιρέτα όλες οι απόψεις έχουν λίγους ή πολλούς κόκκους αλήθειας...».

Στο παρόν τεύχος της «δάφνης» περιλαμβάνονται άρθρα αξιόλογων και ανά το πανελλήνιο γνωστών, όπως αυτό του Μητροπολίτη Ναυπάκτου και Αγίου Βασιίου κ.κ. **Ιεροθέου** με θέμα «Οικουμενικός Πολιτισμός», του **Ντίνου Μακρυγιάννη** («Το χωριό Βελβίνα»), του **Γρηγόρη Βαρελά** («Παραδοθήκαμε στην Παράδοση»), του **Δ. Κουτσουλέλου** («Γιάννης Βλαχογιάννης»), του **Παύλου Βλάχου** («Η Γεροντοκρισιά»), του π. **Παναγιώτη Μεντζά** («Περί γενετήσιου ενστίκτου»), του **Τρύφωνα Χατζηνικολάου** («Καπετάν Διαμαντής»), του **Νίκου Παπανικολάου** («Αναπαρθενισμός»), του **Μάρκου Μεντζά** («Αλέξανδρος Φλώρος»), του **Ευθυμίου Στυλιάρá** («Εκσυγχρονίζεται η Παλιόσκαλα»), του **Γεράσιμου Κουταβά** («Δεσμοί Ναυπάκτου – Κέρκυρας») κ.ά.

Σημειώνεται πως κάθε σελίδα της «δάφνης» είναι και ξεχωριστή. «Τραβάει» τον αναγνώστη, διαβάζεται και ξαναδιαβάζεται ευχάριστα απ' αυτόν. Μετά από τα υπέροχα άρθρα, οι διάλογοι και οι θέσεις – αντιθέσεις, οι ειδήσεις, τα σχόλια και τα ανέκδοτα ξεκουράζουν οπωσδήποτε τον καθένα μας.

«Η δάφνη» με τους υψηλούς στόχους της, δικαιολογημένα έχει πλήθος αναγνωστών και

μάλιστα φανατικών - Ναυπάκτιων και όχι μόνον – οι οποίοι την περιμένουν κάθε εξάμηνο με ανυπομονησία να την πάρουν στα χέρια τους και να την απολαύσουν....

Κ.Α.Π.

ΚΩΣΤΑΣ Β. ΚΑΡΑΣΤΑΘΗΣ, Το φως της ερημιάς, μυθιστόρημα, εκδ. Μπαρτζουλιάνος, Αθήνα 2009.

Ο Κώστας Β. Καραστάθης, παράλληλα με τη λαμπρή σταδιοδρομία του ως εκπαιδευτικός, έχει να μας παρουσιάσει και ένα υπέροχο συγγραφικό έργο και μάλιστα ποικίλου περιεχομένου, αφού έγραψε πάνω από είκοσι πέντε (25) βιβλία ιστορικά, λογοτεχνικά, θεατρικά. Για το συγγραφικό έργο του δίκαια έλαβε πλήθος τιμητικών διακρίσεων.

Το τελευταίο μυθιστόρημά του είναι «*Το φως της ερημιάς*». Εκδόθηκε πρόσφατα (εκδόσεις Μπαρτζουλιάνος) σε σχήμα 14Χ21 και αποτελείται από έντεκα (11) κεφάλαια (280 σελίδες).

Η υπόθεση του μυθιστορήματος ξετυλίγεται στην Ευρυτανία, όπου ο συγγραφέας διορίστηκε και υπηρέτησε ως Δάσκαλος σε απομακρυσμένα και δύσβατα χωριά του τ. Δήμου Απεραντίων τότε, Ασπροποτάμου, σήμερα, κατά το τέλος της δεκαετίας του '50 και στις αρχές της δεκαετίας του '60.

Πρωταγωνιστές της υπόθεσης είναι δυο νεοδιόριστοι δάσκαλοι, ο Θεόφιλος Δ. και η Μαριάννα Λ. Οι συνθήκες διαβίωσής τους δύσκολες. Οι δάσκαλοι τότε ήταν πραγματικοί ήρωες. Αντιμετώπιζαν καθημερινά τεράστια προβλήματα. Ακόμα και οι μετακινήσεις τους από και προς τα χωριά που υπηρετούσαν ήταν επικίνδυνες. Γράφει ο συγγραφέας (σελ. 106, 107): «... Τ' ανηφόρισμα στη χιονοσκεπέαστη πλαγιά δεν ήταν εύκολο... Ένιωθε παγιδευμένος. Ούτε μπρος, ούτε πίσω μπορούσε να κάνει... Έπρεπε να παραμείνει ολόρθος και να περπατάει, να κινείται, ν' αλλάζει βήματα, να σαλεύει, έστω για να μην απογίνει ελόγου του ένας κατεψυγμένος άνθρωπος και το χιόνι ένα κάτασπρο σάβανο, ένας πάλλευκος τάφος...».

Οι παραπάνω δάσκαλοι, πρωταγωνιστές, όπως διαβάζουμε στο οπισθόφυλλο, «... ξεκινούν τη σταδιοδρομία τους σε δυο φτωχικούς γειτονικούς ορεινούς οικισμούς της Ευρυτανίας υπό τις πλέον αντίξοες βιοτικές, επαγγελματικές, κοινωνικές, οικονομικές, ακόμα και καιρικές συνθήκες. Συνεργάζονται στο κύριο έργο τους, αλλά και δραστηριοποιούνται και πέρα απ' αυτό, για να βησηθήσουν τις μικρές κοινωνίες τους. Κι από την πρώτη μέρα άρχισε να ξεφυτρώνει ανάμεσά τους πάλλευκο το ανθάκι της ομορφότερης ανθρώπινης σχέσης. Αντάμα μ' εκείνο όμως ξεφυτρώνουν ταυτόχρονα γύρω του και αιχμηρά αγκάθια...».

Ανιστορώντας τη συναρπαστική ιστορία των δυο νέων ο Κώστας Β. Καραστάθης, βρίσκει την ευκαιρία να σκιαγραφήσει τη δραματική ζωή αλλά και την πολύπλευρη δραστηριότητα των ερημιτών της εκπαίδευσης στις δεκαετίες του '50 και '60». Και συμπληρώνουμε: δε σκιαγραφείται μόνο η ζωή των «ερημιτών της εκπαίδευσης» αλλά και η ζωή των συμπατριωτών μας Ευρυτάνων. Γι' αυτό αξίζει τον κόπο όλοι να το διαβάσουμε....

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΝΙΚΗ ΖΩΡΟΓΙΑΝΝΙΔΗ (ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΔΑΛΜΑΤΗ)

Τον περασμένο Ιούλιο ταξίδεψε για την αιωνιότητα η ευρυτανικής καταγωγής ποιήτρια, φιλόλογος και μουσικός **Νίκη Ζωρογιαννίδη**, γνωστότερη στο ευρύτερο κοινό με το λογοτεχνικό της ψευδώνυμο ως **Μαργαρίτα Δαλμάτη**. Πέθανε στην Αθήνα, όπου και ετάφη. Η είδηση του θανάτου της έγινε γνωστή μέσω του ραδιοφώνου, των εφημερίδων και των διαφόρων περιοδικών. Παρακάτω αναδημοσιεύουμε βιογραφικά της στοιχεία από το περιοδικό «Πολύτονο» της Εταιρείας Ελλήνων Μουσουργών, καθώς και αποχαιρετιστήριο επικήδειο λόγο του εξαδέλφου της κ. **Νίκου Ζωρογιαννίδη**, τ. Γενικού Δ/ντή του Υπουργείου Πολιτισμού.

Μαργαρίτα Δαλμάτη (1921-2009)

Η **Μαργαρίτα Δαλμάτη**, που έφυγε πριν λίγο καιρό, δεν υπήρξε μόνο εξαίρετη μουσικός, αλλά και ένας πνευματικός άνθρωπος με την ευρύτερη έννοια του όρου. Εκτός από εξαίρετη τσεμπαλίστα, υπήρξε άνθρωπος με κοινωνική δράση, ποιήτρια, φιλόλογος αλλά και ολοκληρωμένη μουσικός.

Το πραγματικό της όνομα ήταν **Μαρία – Νίκη Ζωρογιαννίδη**. Στην Αθήνα ήρθε το 1937, όπου σπούδασε πιάνο με τον Α. Τσουρνάισεν. Στην διάρκεια του Πολέμου υπηρέτησε στον Ερυθρό Σταυρό. Από το 1951 ως το 1961 έμεινε στην Ιταλία, όπου σπούδασε τσέμπαλο και παλιά μουσική στην Μουσική Ακαδημία «Σάντα Τσεσίλια» της Ρώμης, μουσική παλαιογραφία στο Πανεπιστήμιο της Πάρμας και δίδαξε νεοελληνική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Παλέρμο.

Ως τσεμπαλίστα εμφανίστηκε σε ατομικά ρεσιτάλ και σε συναυλίες σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, στην Ελλάδα και την Κύπρο. Ηχογράφησε με τις Ραδιοφωνίες της Αθήνας, της Λευκωσίας και της Ρώμης και εμφανίστηκε σε διεθνή φεστιβάλ μουσικής με αυθεντικά όργανα που της παραχωρήθηκαν από μουσεία. Το 1984 ίδρυσε την πρώτη σχολή Τσέμπαλου και Παλιάς Μουσικής της Ελλάδος, στο «Αθήναιο» Ωδείο: τη «Σχολή Vignanelli Αθηνών».

Έδωσε πάμπολλες διαλέξεις και ομιλίες σε Ελλάδα και σε Κύπρο, με θέματα από όλο το φάσμα των ενδιαφερόντων της. Υπήρξε μέλος της Εθνικής Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, της Εταιρείας Ευβοϊκών Σπουδών, της Ελληνικής Εταιρείας Μεταφραστών Λογοτεχνίας και εκπροσώπησε την Ελλάδα σε πολλά παγκόσμια ποιητικά συνέδρια. Το 1996 ξεκίνησε την

έκδοση «Περιοδικό Παλιάς Μουσικής και Ποίησης». Τέλος εργάστηκε για να διαφωτίσει την κοινή γνώμη του εξωτερικού για το Κυπριακό.

Τμήθηκε μεταξύ άλλων με το Α΄ Κρατικό Βραβείο Ποίησης, το Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών και το Βραβείο Κυπριακών Γραμμάτων. Στις διεθνείς διακρίσεις της περιλαμβάνονται τα βραβεία “Monselice” “Circe Sabaudia” και το ιταλικό Μετάλλιο Πνευματικής Αξίας. Επίσης της απονεμήθηκαν τα παράσημα Σταυρού Ιππότη και Ταξιάρχη της Ιταλικής Δημοκρατίας.

Επικήδειος λόγος του πρώτου της εξαδέλφου Νίκου Ζωρογιαννίδη

Η **Νίκη Ζωρογιαννίδη – Μαργαρίτα Δαλμάτη** δεν ήταν ο άνθρωπος που έψαχνε να βρεί κάποια Ιθάκη, γιατί όπου και αν πήγαινε ήξερε να φτιάχνει δικές της Ιθάκες, με την απλότητα, την εγκάρτηση και την κατανόηση.

Σε πλησίαζε με διακριτικότητα, σε έβλεπε με διακριτικότητα, σε άγγιζε με διακριτικότητα, και σαν καταλάβαινε ότι μπορούσε να σε προσεγγίσει βαθύτερα σου χάριζε τα δώρα της ψυχής της.

Το ένοιωθες.

Άφηνε την αίσθηση που αφήνουν τα πολύτιμα, τα άυλα και τα ουσιώδη.

Το γέλιο της – αλήθεια πώς να το περιγράψω – η άσπρη οριζόντια γραμμή, με φόντο το καθαίο βλέμμα της, ήταν σαν επιβεβαίωση πως ό,τι το προκάλεσε περνούσε πρώτα απ’ τα φίλτρα της καλωσύνης της κι ύστερα ξετυλιγόταν σαν φιλντισένια κλωστή για να ράψει μαζί της. Δώρο της στιγμής. Δώρο των στιγμών της.

Εκλεκτική, κρατούσε απ’ τη ζωή ό,τι της ταίριαζε περισσότερο.

Το περιττό γι’ αυτήν δεν το πετούσε.

Το έκρυβε.

Ήξερε να σταθεί μπροστά απ’ τη δόξα του νικητή, και το ίδιο σωστά απ’ τον πόνο του πτημένου.

Τα φίδια της ζήλειας και της αλαζονίας ποτέ δεν την πλησίασαν.

Οι εύνοιες της ζωής ποτέ δεν την πλάνεψαν.

Τα φυλλώματα της φαντασίας της τα πλούτιζε με στοχασμούς περιχυμένους απ’ το πνεύμα της αγάπης και του σεβασμού.

Η Νίκη ήξερε να γεμίζει την καρδιά μας μ’ ένα της λόγο, μ’ ένα της βλέμμα.

Δε θέλουμε να θυμόμαστε την τελευταία φορά που την είδαμε. Δεν θα υπάρξει τελευταία φορά.

Είναι το αντίκρισμα γι’ αυτά τα ανείπωτα που μας χάρισε.

Σήμερα, Νίκη, σου παραδίνουμε την τελευταία λαμπάδα της αγάπης μας.

Ξέρουμε πως στα χέρια σου δεν θα σβήσει ποτέ.

Καλό σου ταξίδι, αγαπημένη μας!

ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΔΗΜΟΤΗΣ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Και πάλι εφέτος ο Μακαριότατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. **Ιερώνυμος** βρήκε την ευκαιρία να ξεκουραστεί στην Ανατολική Φραγκίστα, στις αρχές Αυγούστου. Κατά τη διάρκεια της εκεί παραμονής του ανακηρύχθηκε σε επίτιμο Δημότη του Δήμου Φραγκίστας, με ομόφωνη απόφαση του εκεί Δημοτικού Συμβουλίου, κατά τη διάρκεια ειδικής εκδήλωσης.

ΙΔΡΥΣΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΣΤΟ ΑΓΡΙΝΙΟ

Ένα όνειρο των Αγρινιωτών και της ευρύτερης περιοχής πήρε σάρκα και οστά. Πρόκειται για την ίδρυση του Πανεπιστημίου Δυτικής Ελλάδας με έδρα το Αγρίνιο, το οποίο θα περιλαμβάνει τα ήδη υπάρχοντα τμήματα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και τα οποία είναι : Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων και Τροφίμων, Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών, καθώς και το νέο Τμήμα Μάρκετινγκ Αγροτικών Προϊόντων. Όπως φαίνεται και τα τέσσερα τμήματα του νέου Πανεπιστημίου Δυτικής Ελλάδας έχουν συναφές αντικείμενο και άμεση σχέση με την αγροτική οικονομία του τόπου.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΤΑΤΑΡΝΑΣ

Ο Δήμος Φραγκίστας και ο Σύλλογος Τριποταμιτών Αιτωλοακαρνανίας συνδιοργάνωσαν με μεγάλη επιτυχία λαμπρές εκδηλώσεις μνήμης στις 21 Ιουνίου 2009, στη θέση «Λαχανόκηπος» του Δημοτικού Διαμερίσματος Τριποτάμου, για τα 188 χρόνια από την πρώτη μάχη της Επανάστασης του 1821 στη Ρούμελη, που έγινε στο γεφύρι της Τατάρνας στις 22 Μαρτίου 1821. Η μάχη αυτή δόθηκε μεταξύ των Τουρκαλβανών υπό τον Χασάμπεη Γκέκα και των Ελλήνων, υπό τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, και με τη συμμετοχή των καλογέρων του μοναστηριού της Τατάρνας υπό τον ηγούμενο Κυπριανό.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα, οι εκδηλώσεις περιλάμβαναν Θεία Λειτουργία με αρτοκλασία στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Τριποτάμου, επιμνημόσυνη δέηση, καταθέσεις στεφάνων, σχετική ομιλία από την Πρόεδρο του Συλλόγου κ. **Παναγιώτα Λάμπου**, χαιρετισμούς από επισήμους και συνεστιάση με τη συνοδεία παραδοσιακής μουσικής και χορούς με πρωτοχορευτές τους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Τριποτάμου.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ

«Ένα έλλειμμα που είχε ο Νομός μας έναντι όλης της υπόλοιπης χώρας στο θέμα της Ειδικής Αγωγής» έχει καλυφθεί, σύμφωνα με σχετικό άρθρο της Δ/ντριας του Εργαστηρίου Ειδικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Καρπενησίου (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.) κ. **Θεόδωρας Ιγνατίου** (βλ. «ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΝΕΑ», 9/9/2009, σελ. 14). Σύμφωνα με το άρθρο αυτό το Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. Καρπενησίου, σχολείο της Β/θμιας Εκπαίδευσης, απευθύνεται σε παιδιά

που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση του δημοτικού σχολείου ηλικίας 13-22 ετών και που αντιμετωπίζουν μαθησιακά προβλήματα οιασδήποτε μορφής. Η φοίτηση είναι πενταετής και το παιδί αποκτά επαγγελματική κατάρτιση. Τα λειτουργούντα τμήματα είναι αυτά της Κηπουρικής, Μαγειρικής – Ζαχαροπλαστικής ενώ για την υποδοχή μαθητών είναι έτοιμο και το Εργαστήριο Πληροφορικής.

Ευχόμαστε καλή πρόοδο στα παιδιά και καλή δύναμη στους εκπαιδευτικούς!

ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΚΛΙΜΑΚΙΟ ΣΤΗ ΓΡΑΝΙΤΣΑ

Με σχετική υπουργική απόφαση, η οποία δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθ. 1417/15-07-2009 Φ.Ε.Κ. ιδρύθηκε Πυροσβεστικό Κλιμάκιο στη Γρανίτσα, το οποίο αποτελεί Περιφερειακή Υπηρεσία του Πυροσβεστικού Σώματος και υπάγεται επιχειρησιακά και διοικητικά στην Πυροσβεστική Υπηρεσία Καρπενησίου. Για την πλήρη λειτουργία του κλιμακίου κατά τους θερινούς μήνες απαιτούνται 13 άτομα (μεταξύ τους και εθελοντές), τα οποία προέρχονται από την ήδη υπάρχουσα δύναμη του Σώματος και *«από ιδιώτες που προσλαμβάνονται κατά τις κείμενες διατάξεις ως πυροσβέστες εποχικής απασχόλησης με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου...»*.

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΤΗΣ ΚΑΛΙΑΚΟΥΔΑΣ

Γιορτάστηκε κι εφέτος στις 18 Αυγούστου 2009, για 31^η φορά, η ιστορική επέτειος της Μάχης της Καλιακούδας (1823) με πρωτοβουλία του Συλλόγου της Καλιακούδας, του Συνδέσμου Μεγαλοχωριτών, των Δήμων Δομνίστας και Ποταμιάς και της ΤΕΔΚ του Νομού Ευρυτανίας. Σύμφωνα με το πρόγραμμα το πρωί της Κυριακής τελέστηκε Θεία Λειτουργία από τον π. **Κωνσταντίνο Λαμπαδάρη** και στη συνέχεια κατατέθηκαν στεφάνια από το βουλευτή του Νομού μας κ. **Ηλία Καρανίκα**, τους Δημάρχους Δομνίστας και Ποταμιάς κ. κ. **Γιάννη Σταμάτη** και **Γιάννη Ίβρο**, αντίστοιχα, τον Αστυνομικό Δ/ντή Ευρυτανίας, το Δ/τή του Νοσοκομείου Καρπενησίου κ. **Κ. Λάππα**, τον Πρόεδρο της Πανευρυτανικής Ένωσης κ. **Κ. Παπαδόπουλο**, τους εκπροσώπους των τοπικών Συλλόγων κ.ά. Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε ο καθηγητής Κοινωνιολογίας κ. **Γ. Σταυράκης**. Τηρήθηκε 1' λεπτού σιγή και η εκδήλωση έκλεισε με τον Εθνικό μας Ύμνο. Ακολούθησε πλούσιο γεύμα και χορός....

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΤΑΣΟΥ ΚΟΝΤΟΜΕΡΚΟΥ

Την Κυριακή 9 Αυγούστου 2009 τελέστηκε στον Ιερό Ναό της Αγίας Παρασκευής του Μεγάλου Χωριού Αρχιερατικό Μνημόσυνο για τον αείμνηστο Γιατρό **Τάσο Κοντομέρκο**, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης ενός έτους από του θανάτου του. Την πρωτοβουλία είχε ο Σύνδεσμος των Μεγαλοχωριτών «Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ». Κύριος ομιλητής, στην λαμπρή αυτή εκδήλωση μνήμης, ήταν ο γιατρός καθηγητής κ. **Νικόλαος Δ. Πουρνάρας**, ο οποίος λίαν συγκινημένος αναφέρθηκε στη ζωή και στο έργο του αείμνηστου **Τάσου Κοντομέρκου**. Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν και τα εγκαίνια της νέας πτέρυγας του Μουσείου Μεγάλου Χωριού «Λόντου Οικονομίδη», χορηγός της οποίας είναι η κ. **Ελένη Πουρνάρα**

– **Καρκαζή.** Στην εκδήλωση εκπροσώπησε την Πανευρυτανική Ένωση ο Ταμίας του Δ.Σ. κ **Βασίλειος Σιορόκος**, ο οποίος σε σύντομο χαιρετισμό του ανέφερε ότι η Ένωση συνεχίζοντας το θεάρεστο έργο της Ομάδας Αλληλεγγύης των Γιατρών, της οποίας μοχλός ήταν ο αείμνηστος **Τάσος Κοντομέρκος**, αφιερώνει τις σχετικές εξορμήσεις τους στη μνήμη του, ενώ στα ανακαινισμένα Γραφεία της και σε περίοπτη θέση βρίσκεται η φωτογραφία του.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΧΩΡΙΟ

Καθιερωμένος θεσμός είναι πλέον η Πολιτιστική Εβδομάδα του Μεγάλου Χωριού, η οποία περιλαμβάνει ένα σύνολο πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων. Εφέτος, από 7 μέχρι και 14 Αυγούστου, ο δραστήριος Σύνδεσμος Μεγαλοχωριτών «Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ», για 22^η χρονιά, το πρόγραμμα περιλάμβανε τουρνουά ταβλιού, τουρνουά μπάσκετ, το παιχνίδι «Κρυμμένος Θησαυρός» (για παιδιά), διαγωνισμό γλυκού, τη βραδιά νεολαίας, την «**Ημέρα Μνήμης Τάσου Κοντομέρκου**» κ.ά. Όλες οι παραπάνω εκδηλώσεις είχαν μεγάλη επιτυχία.

ΤΙΜΗΘΗΚΑΝ ΟΙ Α/ΦΟΙ ΚΟΥΤΡΟΥΛΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ ΒΙΝΙΑΝΗΣ

Οι γνωστοί και καταξιωμένοι Ευρυτάνες επιχειρηματίες Α/φοί **Σεραφείμ και Χρήστος Κουτρουλιάς**, από τη Μαυρομάτα, ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων Palmie bistro, τιμήθηκαν από το Δήμο Βίνιανης στη γενέτειρά τους, την Μαυρομάτα, στις 15 Αυγούστου 2009 για την πολύπλευρη προσφορά τους σ' αυτήν. Η εκδήλωση έγινε παράλληλα με το πανηγύρι του χωριού αλλά και με την ευκαιρία της πραγματοποίησης των εγκαινίων της νέας πλατείας του χωριού. Όπως είναι γνωστό οι Α/φοί **Κουτρουλιά** είναι πανελλήνια γνωστοί για τις επιχειρηματικές δραστηριότητές τους αλλά και για την αγάπη τους προς την ιδιαίτερη πατρίδα τους, την Μαυρομάτα, και την Ευρυτανία γενικότερα.

ΤΟ ΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΟ ΑΝΤΑΜΩΜΑ

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε στις 12 Αυγούστου 2009 το καθιερωμένο πλέον Αγραφιώτικο αντάμωμα στην ευρύχωρη πλατεία των Αγράφων. Μετά το φαγητό ακολούθησε τρικούβερο γλέντι. Παράλληλα με το αντάμωμα ο δραστήριος Σύλλογος των Αγραφιωτών εφέτος διοργάνωσε και το 1^ο τουρνουά ταβλιού και δηλωτής, όπου πρωταγωνιστικό ρόλο έπαιξε ο πρώτος πολίτης των Αγράφων, ο Δήμαρχος κ. **Μπούρας**.

ΠΕΘΑΝΕ Ο ΓΙΑΤΡΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΚΚΑΣ

Στην αγαπημένη Μυρική αναπαύεται από τις 28 Ιουλίου ο εξάιρετος Επιστήμονας και Άνθρωπος Γιάννης Σακκάς, Χειρουργός Ουρολόγος, άμισθος καθηγητής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο αείμνηστος Γιάννης Σακκάς γεννήθηκε στη Μυρική. Με πολλές δυσκολίες και αφάνταστη φτώχεια τελείωσε το Γυμνάσιο Καρπενησίου και στη συνέχεια σπούδασε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ειδικεύτηκε στην Ουρολογία και μετεκπαιδεύτηκε στην Αγγλία και στις Η.Π.Α. Διατέλεσε Διευθυντής της Ου-

ρολογικής Κλινικής του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου Πειραιά. Ήταν φανατικός λάτρης της γενέθλιας γης του. Έγραψε το βιβλίο: «Το χωριό μου η Μυρική μέσα στα απόρθητα και δενδροσκεπή Ευρυτανικά βουνά».

ΓΙΟΡΤΗ ΚΑΛΑΜΠΟΚΙΟΥ ΣΤΟ ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟ

Ο Δήμος Ασπροποτάμου, για μια ακόμα χρονιά, διοργάνωσε στις 8 Αυγούστου 2009 την καθιερωμένη πλέον «Γιορτή του καλαμποκιού». Στους πολυπληθείς επισκέπτες προσφέρθηκαν καλαμποκίσιο ψωμί (μπομποτά), κραμποκούκι, καλαμποκία ψημένα, τυρί, τσαλαφούτι και άλλα εδέσματα και, φυσικά, άφθνο κρασί. Νωρίς άρχισε και ο χορός με τα παραδοσιακά τραγούδια και τη ζωντανή μουσική, που κράτησε μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες.

ΤΟ ΝΕΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΩΝ

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του Πνευματικού Κέντρου Ρουμελιωτών, συγκροτήθηκε σε σώμα στις 10-4-2009 έχει ως ακολούθως:

Πρόεδρος: **Κουβέλης Γεώργιος**, Επίτ. Εισαγγελέας Εφετών

Α΄ Αντ/δρος: **Τούτουζας Παύλος**, Καθηγητής Καρδιολογίας

Β΄ Αντ/δρος: **Κουτρούμπας Δημ.**, Καθηγητής Λατινικών Πανεπιστημίου Αθηνών

Γ. Γραμματέας: **Ψαρόγιαννης Ιωάννης**, Αντιστράτηγος Αστυνομίας ε.α.

Ταμίας: **Λούντος Χαράλαμπος**, Συνταξ. Δ/ντής Εφορίας

Έφορος Οικονομικών: **Παπανικολάου Ευθ.**, Συνταξ. Δ/ντής «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Έφορος Δημοσίων Σχέσεων: **Τσιλιγιάννη Παναγιώτα**, Ζωγράφος

Μέλη: **Βλάχος Παναγιώτης**, **Βλαχόπουλος Βασ.**, **Γκόλτσης Αθαν.**, **Καλοζούμης Αθαν.**, **Κόκκινος Β.**, **Μαναίος Ι.**, **Μπαρλή Ελένη**, **Μπάσιος Παν.**

(Πληροφορίες: Από εφημερίδα «ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ»)

ΚΛΕΙΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΣ

Αρκετά Δημοτικά Σχολεία στο Νομό μας δεν άνοιξαν την πόρτα τους στους μικρούς μαθητές στις 11 Σεπτεμβρίου 2009 ελλείπει διδακτικού προσωπικού. Πρόκειται για τα Δημοτικά Σχολεία Ασπροπύργου, Δάφνης, Δαφνούλας, Καστρακίου, Νέου Αργυρίου, Παλαιοκατούνας, Τοπολιάνων και Τριδένδρου, ενώ δεν λειτουργούν και τα ολοήμερα Δημοτικά 4^ο Καρπενησίου και της περιφέρειας, εκτός αυτών των Αγράφων και του Ραπτοπούλου. Δεν λειτουργούν επίσης, ελλείπει Νηπιαγωγών και τα Νηπιαγωγεία Αγράφων, Δαφνούλας και Παλαιοκατούνας. Τεράστιο όμως είναι και το πρόβλημα στα Ειδικά Σχολεία, αφού υπάρχουν 8 κενές θέσεις Δασκάλων Ειδικής Αγωγής και 2 Νηπιαγωγών Ειδικής Αγωγής.

Πρόβλημα, επίσης, υπάρχει και από τη μη αποστολή ακόμη των βιβλίων των Μαθηματικών Δ΄ και Ε΄ τάξεων.

ΗΜΕΡΙΔΑ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΠΡΟΛΗΨΗ ΝΕΦΡΙΚΗΣ ΝΟΣΟΥ – ΔΩΡΕΑ ΟΡΓΑΝΩΝ»

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε στο Συνεδριακό Κέντρο του Δήμου Καρπενησίου στις 6-9-2009 ημερίδα με θέμα: «Πρόληψη νεφρικής νόσου – Δωρεά οργάνων». Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε ύστερα από πρωτοβουλία του Συλλόγου Νεφροπαθών του ν. Φθιώτιδας και υπό την αιγίδα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ευρυτανίας και της Πολυκλινικής Λαμίας. Αναπτύχθηκαν ενδιαφέροντα θέματα από ειδικούς και διακεκριμένους επιστήμονες.

ΜΕ ΛΑΜΠΡΟΤΗΤΑ ΓΙΟΡΤΑΣΤΗΚΕ Ο ΠΟΛΙΟΥΧΟΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

Με λαμπρότητα γιορτάστηκε κι εφέτος ο Άγιος Νικόλαος ο Καρπενησιώτης, προστάτης της πόλης του Καρπενησίου, στις 23 Σεπτεμβρίου 2009 με τη συμμετοχή κλήρου, επισήμων και πλήθους πιστών. Την παραμονή, 22-9-2009 έγινε γενικός σηματοστολισμός των δημοσίων κτηρίων, πλατειών κ.λπ. και τελέστηκε Μέγας Αρχιερατικός Εσπερινός στο παρεκκλήσιο του Αγίου Νικολάου. Ανήμερα τελέστηκε Αρχιερατική Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό της Παναγίας χοροστατούντων των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών Σισανίου και Σιατίστης κ.κ. **Παύλου** και Καρπενησίου κ.κ. **Νικολάου**. Ακολούθησε λιτάνευση της Εικόνας του Αγίου σε κεντρικούς δρόμους της Πόλης, στην οποία συμμετείχε και πάλι πλήθος πιστών.

ΑΠΟΧΩΡΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ Ο κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Με λύπη οι Ευρυτάνες πληροφορήθηκαν την αποχώρηση από το Καρπενήσι του γιατρού κ. **Νίκου Χριστοδούλου**, ύστερα από αίτησή του. Όπως είναι γνωστό, ο κ. **Ν. Χριστοδούλου** εδώ και 20 ολόκληρα χρόνια πρόσφερε τις πολυτιμότες υπηρεσίες του στο Γενικό Νοσοκομείο Καρπενησίου ως Διευθυντής της Ορθοπαιδικής Κλινικής, την οποία εκσυγχρόνισε και την ανήγαγε σε κλινική «πανελληνίας ακτινοβολίας και εμβέλειας». Οι πετυχημένες ιατρικές επεμβάσεις του τον έκαναν γνωστό και πέραν του Νομού μας, με αποτέλεσμα να συρρέουν στο Καρπενήσι ασθενείς από Φθιώτιδα, Αιτωλοακαρνανία, Θεσσαλία, Ήπειρο και άλλες περιοχές αναπτύσσοντας έτσι σε μέγιστο βαθμό τον ιατρικό τουρισμό με μεγάλα οικονομικά οφέλη για το Καρπενήσι.

Η Εταιρεία Ευρυτάνων Επιστημόνων και η Πανευρυτανική Ένωση σε μια απεγνωσμένη προσπάθειά τους για την παραμονή του κ. **Χριστοδούλου** στο Καρπενήσι, απέστειλαν σχετικό έγγραφο στον τότε Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας κ. **Αβραμόπουλο** για την μη υπογραφή της παραίτησής του.

ΑΞΙΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΜΑΣ

Η Πανευρυτανική Ένωση στις πλούσιες δραστηριότητές της έχει πολύτιμους συμπαράστατες πολλά αξιόλογα μέλη της, εντός και εκτός Ελλάδας. Σημειώνουμε ιδιαίτερα τη δράση για την επίτευξη των στόχων της και την προβολή του έργου της των αντιπροσώπων μας στις Η.Π.Α. (Καθηγητής κ. **Ανδρέας Καμπιζιώνης**), στη Λαμία (κ. **Αρχοντούλα Ζωγραφοπούλου – Τσιάμη**) και στο Καρπενήσι (κ. **Ανάργυρος – Γιάννης Μαυρομύτης**).

Σύντομα θα οριστούν αντιπρόσωποί μας και στη Θεσσαλονίκη, Αργίριο, Πάτρα και όπου αλλού υπάρχει έντονο το ευρυτανικό στοιχείο.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΒΕΑ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΥΞΗΣΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΕ ΕΥΡΥΤΑΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑ

Το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ) βράβευσε πρόσφατα τον κ. **Στέφανο Κωστούλα**, Πρόεδρο και Διευθύνοντα Σύμβουλο της γνωστής Εταιρίας «ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΟΝΤΟΣ ΠΟΛΥΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΕΕ – HONDOS CENTER» για τη διάκρισή της στον τομέα της αύξησης της απασχόλησης. Σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη Εταιρεία, παρά την οικονομική κρίση, τελευταία

έχει προλάβει αρκετά άτομα, με αποτέλεσμα να απασχολεί σήμερα 750 άτομα.

Ο κ. **Στέφανος Κωστούλας**, μετά την απονομή του βραβείου του από τον τότε Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών κ. **Παπαθανασίου** και τον Πρόεδρο του ΕΒΕΑ κ. **Μίχαλο**, στο λόγο που εκφώνησε είπε μεταξύ άλλων: «... *Αναλαμβάνοντας την ευθύνη της ανάπτυξης της εταιρίας στόχος μου ήταν, είναι και θα παραμείνει να χαρίζουμε στο καταναλωτικό κοινό μας, στο οποίο οφείλουμε και στηρίζουμε την επιτυχία μας, ένα υπέροχο ταξίδι ομορφιάς.*

Σύμμαχός μου στο ταξίδι αυτό είναι ο άνθρωπος.

Δεσμευόμαστε με κίνητρο τη διάκριση αυτή να συνεχίσουμε με τον ίδιο ζήλο την ανάπτυξη της εταιρίας μας με νέα σύγχρονα πολυκαταστήματα. Σας ευχαριστώ πολύ».

Ως Ευρυτάνες συχαίρουμε και καμαρώνουμε!

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Πανευρυτανικής Ένωσης εκφράζει τις ολόθερμες ευχαριστίες του προς τη Βουλή των Ελλήνων, τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας και την Τ.Ε.Δ.Κ. Ν. Ευρυτανίας για την ηθική και υλική στήριξη και συμπαράστασή τους στο πλούσιο πολιτιστικό έργο της.

ΔΙΑΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Με απόφαση του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και την Δημοκρατία χορηγήθηκε στην Ένωσή μας μια σειρά από δεκαοκτώ (18) υπέροχα βιβλία, έκδοσης της Βουλής των Ελλήνων. Για το λόγο αυτό εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας στο παραπάνω Ίδρυμα.

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

Με την ευκαιρία της πραγματοποίησης του 65^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ευρυτάνων Αμερικής «ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ» εστάλη από το Δ.Σ. το παρακάτω μήνυμα, το οποίο και αναγνώσθηκε από τον προδρέοντα του Συνεδρίου και αντιπρόσωπό μας στις ΗΠΑ καθηγητή κ. **Ανδρέα Καμπιζιώνη**.

ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 17- 4^{ος} ΟΡΟΦΟΣ
10552 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορίες: Κ.Α. Παπαδόπουλος
Τηλ.: 2103240001 – 2106920004

Αθήνα, 15 Ιουνίου 2009
Αριθ. Πρωτ.
39

ΠΡΟΣ: Την Ένωση Ευρυτάνων Αμερικής
«ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ»

ΘΕΜΑ: «Μήνυμα με την ευκαιρία του 65^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ευρυτάνων Αμερικής «ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ»

Με την ευκαιρία της πραγματοποίησης του 65^{ου} Συνεδρίου Σας στη δεύτερη «θετή» πατρίδα Σας και σε στιγμές που, σίγουρα, βιώνετε το «νόστιμον ήμαρ» παρακαλώ να δεχθείτε εκ μέρους του Δ.Σ. της ιστορικής Πανευρυτανικής Ένωσης ενδόμυχες και ολόψυχες ευχές για ευόδωση των εργασιών Σας και πλούσια καρποφορία των δραστηριοτήτων Σας.

Με την ευκαιρία αυτή τονίζουμε κι εμείς την ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει στο θαυμάσιο μήνυμά του, στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού «ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ», ο καταξιωμένος Πρόεδρός Σας κ. **Σεραφείμ Νικόπουλος** στο ρόλο των νέων μας και την ανάγκη στήριξης των όποιων πρωτοβουλιών τους. Με τα πνευματικά εφόδια και τις καταβολές, που ήδη έχουν παραλάβει οι νέοι μας από τις προηγούμενες γενιές και με όπλα την φιλεργία, την εντιμότητα, τη φιλοπατρία, την φιλογένεια και την γνήσια χριστιανική πίστη, σε συνδυασμό δε και με την υπάρχουσα άριστη υλικοτεχνική υποδομή, σίγουρα θα συνεχίσουν να διατηρούν αλώβητη την ελληνορθόδοξη ταυτότητά μας αλλά και τους ακατάλυτους δεσμούς με τη γενέθλια γη μας, την Ελλάδα και την Ευρυτανία!

Ευχόμαστε το Συνέδριό Σας αυτό, που οργανώθηκε από τη Νέα Γενιά και είναι αφιερωμένο στη Νέα Γενιά, να στεφθεί από πλήρη επιτυχία και ο καθένας σας ξεχωριστά να απολαμβάνει υγεία, χαρά και κάθε οικογενειακή ευτυχία.

Με πανευρυτανικούς χαιρετισμούς

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος
ΚΩΣΤΑΣ ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

Ο Γεν. Γραμματέας
ΑΘΑΝ. Δ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ.-

Η ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΤΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ

Το Δ.Σ. της Πανευρωπαϊκής Ένωσης υλοποιώντας προγενέστερη απόφασή του για την κατασκευή προτομής του Ζαχαρία Παπαντωνίου και την τοποθέτησή της στο Καρπενήσι, σε συνεργασία με τον κ. Νίκο Ζωρογιαννίδη, τ. Γενικό Δ/ντή του Υπουργείου Πολιτισμού και συγγενή του μεγάλου Ευρυτάνα λογοτέχνη επισκέφθηκε την Εθνική Πινακοθήκη της Ελλάδος, όπου βρίσκεται μια θαυμάσια προτομή, έργο του γνωστού γλύπτη Δημητριάδη και στη συνέχεια, με το παρακάτω έγγραφο, ζήτησε να χρησιμοποιήσει την προτομή αυτή ως πρότυπο. Μετά τη θετική απάντηση της Εθνικής Πινακοθήκης εστάλη σχετικό έγγραφο στο Δήμο Καρπενεσίου για τη συνδιοργάνωση σχετικών εκδηλώσεων για τον Ζαχαρία Παπαντωνίου κατά το 2010, οπότε και συμπληρώνονται 70 χρόνια από το θάνατό του (1940-2010).

ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 17- 4^{ος} ΟΡΟΦΟΣ
10552 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορίες: Κ.Α.Παπαδόπουλος

Αθήνα, 11 Σεπτ. 2009

Αριθ. Πρωτ.
71

ΠΡΟΣ: Τον κ. Δήμαρχο Καρπενεσίου
Τηλ.: 2103240001 – 2106920004
36100 Καρπενήσι

ΘΕΜΑ: «Προτομή Ζαχαρία Παπαντωνίου»

ΣΧΕΤ.: Υπ' αριθ. 1590/21-7-2009 έγγραφο της Εθνικής Πινακοθήκης.

Το Δ. Σ. της ιστορικής Πανευρωπαϊκής Ένωσης ευχαρίστως σας γνωρίζει ότι αποφάσισε, ομόφωνα, την κατασκευή προτομής του μεγάλου Ευρυτάνα Λογοτέχνη **Ζαχαρία Παπαντωνίου** και την τοποθέτησή της σε κεντρικό σημείο της πόλης του Καρπενεσίου, όπου και γεννήθηκε και ύστερα, φυσικά, από συνεννόηση μαζί σας και τη σχετική έγκρισή σας.

Σας γνωρίζουμε ότι, ύστερα από σχετική πρόταση του έγκριτου συμπατριώτη μας κ. **Ν. Ζωρογιαννίδη**, επίτιμου Γενικού Δ/ντή του Υπουργείου Πολιτισμού, με έγγραφό μας ζητήθηκε από την Εθνική Πινακοθήκη,, όπως μας επιτραπεί η λήψη γύψινου εκμαγείου της εκεί υπάρχουσας προτομής του **Ζαχαρία Παπαντωνίου**, έργου του μεγάλου Έλληνα γλύπτη **Δημητριάδη**. Το αίτημά μας αυτό εγκρίθηκε, σύμφωνα με το παραπάνω σχετικό έγγραφο, αντίγραφο του οποίου και σας αποστέλλουμε. Την εποπτεία της χύτευσης θα αναλάβει ο γλύπτης κ. **Θόδωρος Παπαγιάννης**.

Τέλος, υποβάλλουμε την πρόταση στο Δήμο σας όπως κατά το επόμενο έτος 2010, οπότε συμπληρώνονται εβδομήντα (70) χρόνια από το θάνατο του Ζαχαρία Παπαντωνίου (1940-2010), παράλληλα με την τοποθέτηση της προτομής του στη γενέτειρά του, συνδιοργανώσουμε και άλλες σχετικές εκδηλώσεις στο Καρπενήσι και αλλού (Αθήνα, Λαμία, Αργίριο, Πάτρα κ.α.), όπου και κατοικούν πολλοί συμπατριώτες μας.

Με ιδιαίτερη τιμή

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Κώστας Αντ. Παπαδόπουλος

Αθανάσιος Δ. Σταμάτης

Πρόσκληση

Η Πανευριτανική Ένωση και ο Σύνδεσμος Μεγαλοχωριτών «Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ» σας προσκαλούν στην καθιερωθείσα Θρησκευτική και Πνευματική εκδήλωση προς τιμήν των Ευριτανών Αγίων, που θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή 11 Οκτωβρίου 2009 στον Ιδρυματικό Ιερό Ναό Αγίου Νεκταρίου της Σιέγης Γερόντων της Ενορίας Αγίου Γεωργίου Κυψέλης, Κερασιθνίας 19 - Κυψέλη (Σιάση Κερασιθνίας, επί της οδού Παποίων)

Με τιμή

ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Κλειοθένου 17, 105 52 Αθήνα, Τηλ.: 210 3240001, 210 6920004

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΧΩΡΙΤΩΝ «Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ»

Μαυροκορδάτου 6, 106 78 Αθήνα, Τηλ.: 210 3837057, 210 9333789

Πρόγραμμα

Κυριακή 11-10-2009

- Όρθρος - Θεία Λειτουργία μετ' αρτοκλασίας (08.00-10.00)
- Καφές - μικρή δεξίωση
- Ομιλία του Πρωτοπρεσβυτέρου π. **Κωνσταντίνου Βαστάκη** με θέμα: «Ο Οσιομάρτυρας Άγιος Γεράσιμος ο Νέος ο Μεγαλοχωρίτης».
- Σύντομη παρουσίαση του βιβλίου «Ο Οσιομάρτυρας Άγιος Γεράσιμος ο Νέος ο Μεγαλοχωρίτης» του π. **Κωνσταντίνου Βαστάκη** από τον Φιλόλογο Καθηγητή κ. **Αθανάσιο Δ. Σταμάτη**, Γενικό Γραμματέα της Πανευριτανικής Ένωσης.

«ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

Κωδικός 6464

Τριμηνιαίο Περιοδικό για την προβολή της Ευρυτανίας

Ιδιοκτήτης «Πανευριτανική Ένωση»

Κλεισθένους 17, 105 52 Αθήνα

Τηλ./Fax: 210 32.40.001 - 210 69.20.004

Α.Φ.Μ.: 90110283 - Α' Αθηνών

Εκδότης - Διευθυντής

Κων. Α. Παπαδόπουλος

Δαβάκη 13, 115 26, Αθήνα

Τηλ./Fax: 210 6920004

Διευθυντής Σύνταξης

Μιχάλης Σταφυλάς

Χατζοπούλου 49, 176 41 Καλλιθέα

Τηλ.: 210 9588333

Συντακτική Επιτροπή

Κων. Α. Παπαδόπουλος

Ηλίας Γ. Λιάσκος

Αθανάσιος Δ. Σταμάτης

Βασίλειος Γ. Σιορόκος

Κων/νος Σπ. Τσιώλης

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση

Στιγμή ΕΠΕ - Τηλ.: 210 72.11.200

Το Δ.Σ. της «Πανευριτανικής Ένωσης»:

Πρόεδρος: Κων. Α. Παπαδόπουλος

Αντ/δρος: Ηλίας Λιάσκος

Γραμματέας: Αθ. Δ. Σταμάτης

Ειδ. Γραμ.: Στέφ. Παπατζιμιάς

Ταμίας: Βασ. Σιορόκος

Βοηθός Ταμίας: Κων. Φούκας

Έφορος: Δημ. Ι. Φαλλής

Μέλη: Αγαθοκλής Μπακογιάννης

Θεόδωρος Μπαμπαλής

Αντιπρόσωποι μας:

Καρπενήσι: Ανάργυρος-Γιάννης Μαυρομήτης,

Λαμία: Αρχοντούλα Ζωγραφοπούλου-Τσιάμη

Η.Π.Α.: Ανδρέας Καμπιζώνης.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια: 20 ευρώ

Εξωτερικού: Δολ. ΗΠΑ 35

Ν.Π.Δ.Δ. - Δήμων

Τραπεζών, Οργανισμών 35 ευρώ

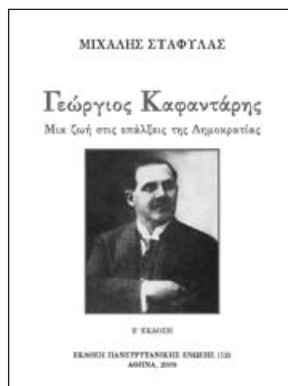

Εμβάσματα - συνδρομές να στέλνονται

στον Ταμία κ. Βασίλη Σιορόκο

Κλεισθένους 17, 105 52 Αθήνα

Εκδόθηκαν πρόσφατα

ISSN 1109-9771